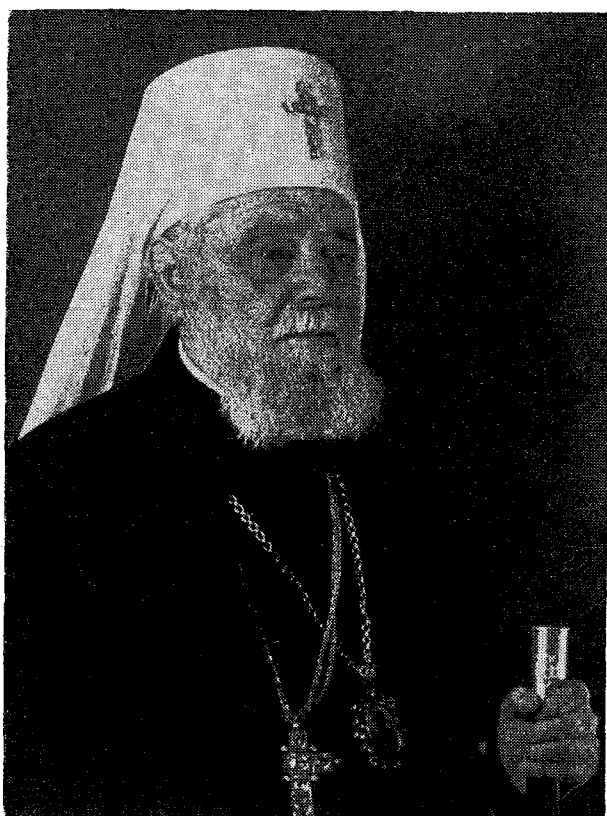

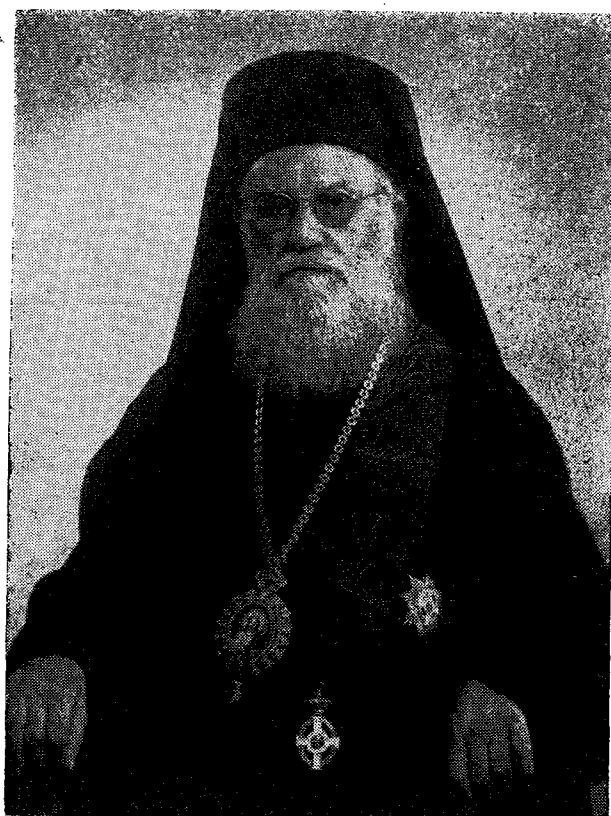
ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Αἰτου Ἀγιότης ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων
κ. Βιχέντιος.

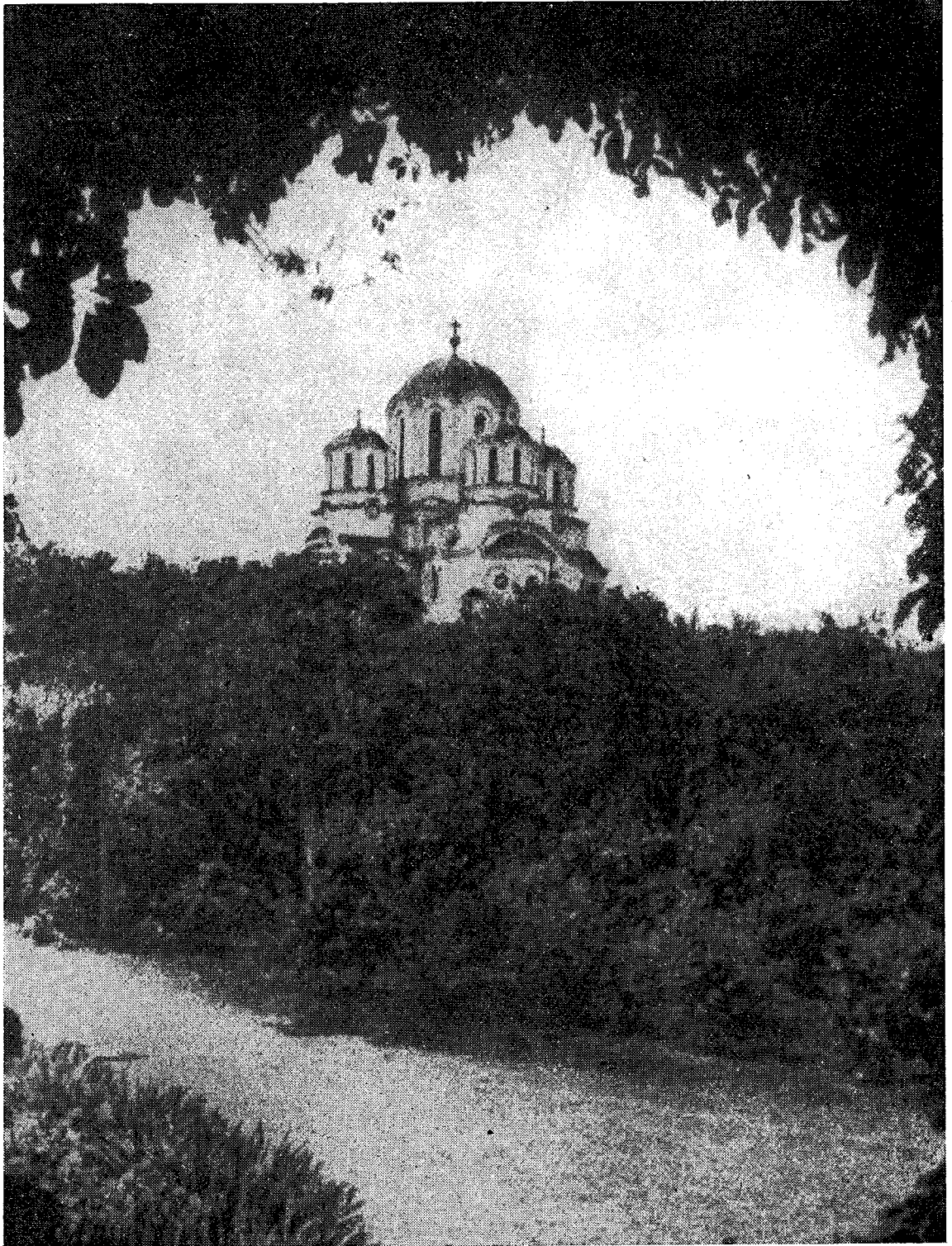
Μιλάνο 1957
Βιχέντιος

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. Δωρόθεος.

Δωρόθεος

ΑΘΗΝΑΙ 1957

Ὁ περικαλλής ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐπὶ τοῦ δειδροφύτου λόφου Ὀπλενατῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΔ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1957 | ΑΡΙΘ. 9

ΑΔΑΜΑΝΤΙΝΟΙ ΔΕΣΜΟΙ

«Οὐδέποτε εἰς τόσον μικρὸν χρόνον ἐπετεύχθησαν τόσον μεγάλα ἀποτελέσματα».

Κατ' αὐτόν, τὸν ἐπιγραμματικὸν ἀληθῶς τρόπον, κρίνει διαπρεπῆς Γιουγκοσλαῦος καθηγητῆς εἰς πρόσφατον πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴν τοῦ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπὸ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον Ἐκκλησιαστικῆς εἰς Γιουγκοσλαβίαν Ἀποστολῆς.

Θερμῆ καὶ ἀνυπόκριτος ὑπῆρξεν ἡ πανταχόθεν καὶ πολυτρόπως ἐκδηλωθεῖσα πρὸς τὴν Ἀποστολὴν ἐγκαρδιότης, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς τῆς εἰς τὴν φίλην καὶ σύμμαχον χώραν.

Καὶ πᾶς τις ἐδκόλως κατανοεῖ πόσῃ σημασίαν ἐνέχει τοῦτο. Καὶ εἰς πᾶσαν μὲν περίστασιν, ιδιαίτατα δὲ κατὰ τὰς κρίσιμους αὐτὰς στιγμὰς.

Καθ' ὅσον, αἱ μὲν Κυβερνήσεις καὶ οἱ περιστατικοὶ δεσμοὶ καὶ ἐπαφαὶ ἔρχονται καὶ παρέρχονται ἐδκόλως. Τὰ λαϊκὰ ὅμως συναισθήματα παραμένουν μόνιμα καὶ καταπάγια. Καὶ μόνον ἐπ' αὐτῶν εἶναι δυνατόν νὰ θεμελιωθῇ καὶ νὰ ὑψωθῇ ἀρραγῆς καὶ ἀπαρασάλετον τὸ οἰκοδόμημα μιᾶς πραγματικῆς φιλίας καὶ συμμαχίας.

Εἰς τὸν τόπον μας δὲ αὐτόν, τὸν ὁποῖον λούει καὶ θερμαίνει μὲ τὸ λαμπρὸν τοῦ φῶς ὁ Ἥλιος τῆς Μεσημβρίας, οὐδέποτε ἠρημώθησαν οἱ βωμοὶ τοῦ ξενίου καὶ τοῦ φιλίου Διός. Καὶ ὑπάρχει πάντοτε - πολὺ καὶ ἀδαπάνητον - τὸ αἶσθημα τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς τιμῆς. Ἡ δὲ παράδοσις τοῦ Θησέως καὶ τοῦ Πειρίθου, τοῦ Δάμωνος καὶ τοῦ Φιντίου, τοῦ Ἐπαμεινώνδα καὶ τοῦ Πελοπίδα, καὶ γενικῶς τῆς ἱερότητος τῆς φιλίας ἀποτελεῖ τὸ ἔμβλημα τῆς Ἱστορίας μας.

*

Ποικναὶ καὶ κατάμεστοι εἰς ἐξαιρέτους ἐντυ-

πώσεις ὑπῆρξαν ὄλαι αἱ στιγμαὶ τῆς εἰς Γιουγκοσλαβίαν παραμονῆς μας.

Διετρέξαμεν μυριάδας χιλιομέτρων πρὸς πᾶσαν τῆς κατεύθυνσιν. Εἶδομεν καὶ ἔθανμάσαμεν τὰς εὐφόρους καὶ ἀγελοτρόφους τῆς πεδιάδας, ὡς καὶ τ' ἀπέραντα καὶ καταπράσινα δάση τῆς. Ἀπηλάυσαμεν τὴν μαιανδρικήν γραφικότητα τῶν μεγάλων τῆς πλωτῶν ποταμῶν, ποὺ καταρδεύουν καὶ γονιμοποιοῦν τὴν εὐλογηθεῖσαν ἀπὸ τὴν θείαν Πρόνοιαν γῆν τῆς. Ἐπεσκέφθημεν τὰ μνημεῖά τῆς καὶ τοὺς διαφοροὺς προσκνηματικoὺς τόπους τῆς, ὅπου τόσον ἐναργῶς καὶ τόσον πηγαίως ἐκδηλοῦται ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ἐθνικὴν Παράδοσιν. Εἶδομεν μεγάλα καὶ ἀξιοθαύμαστα ὄντως τεχνικὰ ἔργα. Καὶ ἠσθάνθημεν παντοῦ τὸν σφριγώδη παλμὸν τῆς δημιουργικότητος. Καὶ γενικῶς διεπιστώσαμεν σπάργος, ὄρμην καὶ ἐφεσιν προόδου καὶ ἀναδημιουργίας. Καὶ μὲ ἀντικειμενικότητα κρίνοντες, βεβαιοῦμεν, ὅτι τὴν φίλην καὶ σύμμαχον Γιουγκοσλαβίαν τὴν περιθέει καὶ τὴν περικοσμεῖ σήμερον ἀκτινωτὸν σημαντικωτάτων ἐπιτευγμάτων. Καὶ ὅτι πρωτοπορεῖ εἰς τεχνικὸν πολιτισμὸν καὶ εἰς βιομηχανικὴν ἀνασυγκρότησιν. Καὶ ὅτι μετασχηματίζεται συνεχῶς, ἐνδνομένη μίαν νέαν σάρκα.

*

Ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὰς θερμὰς καὶ ἐντελῶς αὐθορμήτους καὶ πηγαίας λαϊκὰς ἐκδηλώσεις πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ δὴ πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπόν μας, τοῦ ὁποῖου ἡ φωτεινὴ προσωπικότης — χωρὶς καμμίαν ἀπολύτως ὑπερβολὴν — κατεγοήτευσε τοὺς πάντας, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν μὲ ἀσφάλειαν, ὅτι ἡ φίλη καὶ σύμμαχος Σερβία διατηρεῖ ἀκμαῖον τὸ Ὀρθόδοξον βίωμά τῆς καὶ

ζέουσαν τὴν Χριστιανικὴν τῆς ψυχῆν.

Μυρμηκιῶσαι ἀληθῶς ἦσαν αἱ μάζαι τοῦ λαοῦ, ποὺ μᾶς ὑπεδέχοντο παντοῦ μ' ἐνθουσιασμόν καὶ μὲ συγκίνησιν. Συχνότατα δὲ διασπάσθησαν αἱ γραμμαὶ τῆς παρατάξεως, διὰ τὰ καταφιλῶνται μὲ θέρημν αἱ χεῖρες καὶ τὰ ράσα ἀκόμη τῶν Ἱεραρχῶν μας. Καὶ βροχὴ ἀπὸ ὠραία καὶ μυρόπνοα ἄνθη τῆς φίλης Σερβικῆς γῆς κατέρρανε παντοῦ τὸ πέρασμα τῆς Ἀποστολῆς. Καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ παλλομένη ἐξωτερικεῖσι, ποὺ ἡ ἀνάμνησίς της μᾶς συγκινεῖ βαθύτατα, αἰσθανόμεθα ὅτι ἔχει συνδέσει ἀμοιβαίως καὶ ἀρρήκτως τὰς ψυχὰς μας μὲ ἀδαμάντινα καὶ φωσφορίζοντα, ὅπως τὰ ἄστρα, πλέγματα ἀγάπης. Ποὺ ἀναμφιβόλως πηγὴν της ἔχει τὴν κοινὴν μας πίστιν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Ἐπίσης δὲ τὴν ἀνάμνησιν τῶν κοινῶν ἀγώνων καὶ τοῦ κοινοῦ μαρτυρίου τῶν δύο ἀδελφῶν λαῶν μας, πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἐλευθερίας των ἀπὸ τὸν Τοῦρκον δυνάστην των.

*

Καὶ ἐνθυμούμεθα, ὅτι ὅταν ἐτελέσαμεν τὸ σεμνὸν μνημόσυνον τοῦ μεγάλου πρωτομάρτυρος τῆς Βαλκανικῆς Ἐλευθερίας Ρήγα Φεραίου εἰς τὸν παλαιὸν ναὸν τῆς «Ρούζιτσα», ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ σωζομένου ἀκόμη Μεσαιωνικοῦ φρουρίου, ὅπου οὗτος ἐστραγγαλίσθη, καὶ ὁ ὁποῖος μὲ τὴν παλαιότητά του καὶ τὰς θαμβὰς του τοιχογραφίας ἀποπνέει ἀχραντὸν ὑποβλητικότητα, ἠκούομεν σχεδὸν τοὺς συγκινημένους παλμοὺς τῶν καρδιῶν μας. Καὶ αἱ ψυχαὶ μας—Ἑλλήνων καὶ Σέρβων—εἶχον ἀμοιβαίως περιπτυχθῆ.

Καὶ ὅταν πάλιν εἰς τὸ ὠραῖον στρατιωτικὸν νεκροταφεῖον τοῦ Πιρότ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπός μας κ. Δωρόθεος, μὲ τρέμουσαν ἀπὸ βαθεῖαν συγκίνησιν τὴν φωνὴν του, ἀνεγίνωσκεν, ἐν μέσῳ ἀπολύτου σιγῆς, τὰς ἐπιμνημοσύνας εὐχὰς πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἀναπαυομένους ὑπερτριακοσίους Ἑλλήνας ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας, τὰ μάτια ὄλων τῶν Σέρβων, ποὺ παμπληθεῖς εἶχον συρρέουσι ἐκεῖ, ἦσαν δακρῦβρεκτα. Καὶ ἠκούοντο ἀναφυλλητά...

*

Πολλοὶ καὶ ἀξιόλογοι κατὰ πάντα εἶναι οἱ δρωῶντες σήμερον ἐπὶ σκηνῆς εἰς τὴν φίλην καὶ σύμμαχον χώραν. Καὶ εὐμοιρεῖ ἐπιστημονικῶν

καὶ πολιτικῶν φυσιογνωμιῶν, ποὺ κατευθύνουν καὶ κινοῦν τὰ νήματα τῆς ἐσωτερικῆς τῆς ζωῆς καὶ δημιουργοῦν τὰς θαυμασίας ὄντως τεχνικὰς ἐπιδόσεις της καὶ τὰς νέας πολιτικὰς συνθήκας τοῦ βίου της.

Ὁ Πρόεδρος ὅμως Τίτο ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως τὴν πλεόν ἐξέχουσαν καὶ ἐπιβλητικώτεραν φυσιογνωμίαν της. Καὶ ἡ ἀδρά του προσωπικότης, μὲ τὴν θαυμασίαν ζωτικότητα, καὶ μὲ τὸ ἐντονον πάθος διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ λαοῦ του, δὲν ἐμπνέει μόνον τοὺς πάντας ἐκεῖ, καὶ δὲν σκιάζει εὐεργετικῶς μόνον τὴν χώραν του, ἀλλ' ἀκτινοβολεῖ καὶ περαιτέρω μακρόν. Καὶ ἐπηρεάζει ἀποτελεσματικῶς τὴν σύγχρονον ζωὴν.

Καὶ λέγομεν ἀποτελεσματικῶς, διότι οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ἐστάθη οὗτος, μὲ ἀποφασιστικότητα καὶ μὲ ἡρωϊκὸν πράγματι θάρρος, ἀπέναντι τοῦ ἀδιστακτοῦ καὶ ἀπορροφητικοῦ Σταλισμοῦ, καὶ κατώρθωσε νὰ εὐσταθήσῃ, συντελέσας τοιοντοτρόπως εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου.

*

Ἡ Ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία ἀντιτίθεται βεβαίως πρὸς τὸν Μαρξισμόν, ποὺ ὡς πνοὴ καταγιγιστικὴ ἀνασπᾷ γύρω μας, ὅσας ψυχὰς συναντήσῃ μὴ βαθέως ἐρριζωμένας εἰς τὰ ἐδάφη τῆς πατρίδος μας πίστεως. Καὶ παμπληθὴς εἶναι ἡ ἀνεμοζώορητος λεία. Νομίζει κανεὶς, ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας μας αὐτὰς πραγματοποιεῖται ὁ περίφημος Ὀμηρικὸς μῦθος διὰ τὰς Σειρήνας, ποὺ εἶλκνον μὲ τὴν θανατερότην τοὺς γοητεῖαν τοὺς θαλασσοποροῦντας. Μαρμαίρει καὶ πορφυρίζει ἐμπρὸς εἰς τοὺς κούρασμένους ὁδοιπόρους τῆς ζωῆς ἡ νῆσος τῆς Οὐτοπίας. Καὶ παρ' ὅλον ὅτι αἱ ἀκταὶ της λευκάξουν, ὄχι ἀπὸ θυσάνους ἀφρῶν, ἀλλὰ ἀπὸ εὐδιάκριτα ὀστᾶ θυμάτων, ἀκαταμάχητος εἶναι ἡ ἔλξις της. Καὶ οὐδεὶς θὰ σωθῆ, ἐκτὸς ἀπὸ ὅσους θὰ βύσουν τὰ ὄψα τους, καὶ θὰ προσδεθῶν ἰσχυρῶς εἰς τὸν ἰστόν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Πολυάριθμοι ἐπίσης εἶναι οἱ θαμβωθέντες ἀπὸ τὰς ἀστραπὰς τῆς Ἐπιστημονικῆς γνώσεως, οἱ ὁποῖοι περιπλανῶνται μέσα εἰς τοὺς ἀφεγγεῖς Λαβυρίνθους τῆς ἀμφιβολίας, ὅπου, ὡς ἄλλος Μινώταυρος ἐλλοχεῖ τὸ πνεῦμα τῆς Ἀβύσσου.

Ὁμιλοῦν διὰ τὴν ἀνάγκην πειθαρχίας εἰς τὴν ζωὴν, ὅπως αὕτη διεμορφώθῃ. Καὶ ὑποστηρίζεται, διὰ τοῦτο, ἡ ἀναγκαιότης τῆς ἀπολύτου ἐπιβολῆς καὶ τοῦ ἀπολύτου κύρους τῆς Ἐξουσίας, πὸν μοιραίως συνθλίβει διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὴν Ἐλευθερίαν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δημιουργεῖ καὶ διδάσκει τὴν πειθαρχίαν. Ὅχι ὅμως τὴν ἀσθαίρετον καὶ τὴν ἔξωθεν ἐπιβαλλομένην. Ἄλλὰ τὴν ἐκουσίαν τοιαύτην. Πὸν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ συνόλου ἐν ἐλευθερίᾳ συνειδήσεως. Καὶ διὰ τῆς ἀγάπης. Καὶ τῆς θυσίας. Καὶ τοῦ Σταυροῦ.

Ὅτε καὶ ἀντιτίθεται ἡ Ἐκκλησία πρὸς τὰ οἰαδήποτε πολιτικοοικονομικὰ σχήματα, πὸν ζητοῦν ν' ἀναστηλώσουν τὸ Δίκαιον, καὶ ν' ἀνυψώσουν τὸ ἐπίπεδον τῶν λαῶν. Τὰ θεωρεῖ μόνον ὡς μεταβατικὰς ἀπλῶς καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι τότε μόνον θὰ μονιμοποιηθοῦν, ὅταν θὰ ὑπάρξουν ὡς ἀντίσματα τῆς Ἐλευθερίας.

Καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν τὴν ἡσθάνθημεν ὑπάρχονσαν καὶ συνεχῶς ἀνιοῦσαν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθόδοξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας, πὸν ὑπῆρξεν ἐκάστοτε, ὅπως καὶ ἡ ἰδική μας, Κιβωτὸς σωτηρίας διὰ τὸν Σερβικὸν λαόν.

Καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν γνωρίζει καλῶς ὁ φιλόπατρις Στρατάρχης Τίτο. Καὶ μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν του ὀξυδέρκειαν ἐκτιμᾷ πρεπόντως τὴν μεγάλην τῆς σημασίαν. Διὰ τοῦτο ὀλοὲν καὶ πληρεστέραν παρέχει τὴν ὑψηλὴν του ἀρωγὴν καὶ ἐνίσχυσιν πρὸς αὐτὴν. Καὶ τῆς χορηγεῖ τὰ μέσα διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔθνωφελές τῆς ἔργον...

Ἡ Ἀποστολὴ—ἔπειτα ἀπὸ δεκαπενθήμερον παραμονὴν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν—ἐπέστρεφε πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τὰ Σκόπια, πὸν ὑπῆρξαν ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῆς, ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὴν ἔκτακτον ἀμαξοστοιχίαν, ἡ ὁποία μᾶς μετέφερε, ὁ Πατριάρχης Βικέντιος περιστοιχοῦμενος ἀπὸ ἐπιλέκτους Σέρβους Ἱεράρχας, ὁ Γραμματεὺς Θρησκευμάτων κ. Ντίλπαριτς, καὶ πλείστοι ἄλλοι κληρικοί. Ἐπλησιάζαμεν πρὸς τὴν Γευγελῆν. Καὶ ἡ φίλη χώρα, τῆς ὁποίας ἡ σπαργῶσα φύσις καὶ αἱ ὠραῖαι πόλεις τόσον μᾶς εἴλκυσαν καὶ μᾶς ἔθελξαν, ἐξηφανίζετο βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μας, διὰ νὰ ἀπομείνῃ ἐφεξῆς εἰς τὰ βάθη τῶν ψυχῶν μας γλυκύθυμος ὀραματισμός.

Διεγράφετο ἤδη εἰς τὸν ὀρίζοντα ἡ εὐγραμμος λιτότης τῶν Ἑλληνικῶν ὄροσειρῶν. Καὶ ὁ οὐρανὸς ἐγίνετο ὀλοὲν γλαυκότερος. Καὶ τὸ κλίμα γλυκύτερον καὶ ἡπιώτερον.

Καὶ κατειχόμεθα ἀπὸ τὸ γλυκὸ καὶ θεσπέσιον συναίσθημα τοῦ νόστου καὶ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Ἰθάκην μας, καὶ εἰς τὴν θαλωρορὴν τῆς πατρικῆς μας ἐστίας. Ἄλλὰ ταυτοχρόνως συνεῖχε τὰς ψυχὰς ὄλων μας κ' ἐν πικρὸν αἴσθημα χωρισμοῦ ἀπὸ ἀγαπητοῦ φίλου. Τόση ἦτο ἡ μεταξὺ μας δημιουργηθεῖσα ψυχικὴ ἐπαφῆ.

*

Ὁ Πατριάρχης Βικέντιος μὲ τὴν ἀδαπάνητον εὐγενικότητά του καὶ τὸν πηγαῖόν του ἀρχοντισμὸν μᾶς προσέφερε εὐχύμους καρποὺς καὶ μοσχάτας σταφυλὰς τῆς Σερβικῆς γῆς.

Καὶ ὅταν ὕψωσε πρὸς ἀποχαιρετιστήριον κατευόδωσιν μας τὸ ποτήριόν του, ἡσθάνθημεν ὄλοι μας βαθὴν συγκλονισμόν. Καὶ ἀθορομήτως, καὶ μὲ δάκρυα συγκινήσεως, ἠρχίσαμεν νὰ ἐναγκαλιζόμεθα ἀλλήλους ἀδελφικῶς. Καὶ ἐν συνεχείᾳ—δοθιοὶ καὶ ὄλοι μᾶς ἰ—, ἐψάλαμεν τοὺς Ἐθνικοὺς μας ὕμνους.

*

Κ' ἐνῶ ἔτρεχε κ' ἐσφύριζεν ἡ ἀμαξοστοιχία, τὰ πτερὰ τῶν ἀνέμων ἐσκόρπισαν τὰς συγκινημένας φωνὰς μας ἀνὰ τὰς ὀμόρους Μακεδονικὰς δειράδας. Καὶ ὅταν ἐσταθμεύσαμεν, ὁ ἀποχωρισμὸς ὑπῆρξε πικρὸς, πικρότατος. Καὶ αὐτόχρονα ἀποχωρισμὸς ἀδελφῶν. Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ συναίσθημά μας...

Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀγίας μας Ὁρθοδοξίας μᾶς εἶχεν ἐνώσει ἀρορήκτως. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀσφαλῶς ἄλλη ὁδὸς ἐνώσεως ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ πνευματικὴν τοιαύτην. Καὶ ἀπὸ ἐκείνην πὸν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἀγάπην, κ' ἐπιτρέπει διὰ τοῦτο τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν καὶ ἀναγνώρισιν.

*

Κ' αἰσθανόμεθα ἔκτοτε, ὅτι μὲ τὴν ἀδελφὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν ἀποτελοῦμεν τὴν νέαν Ὁρθόδοxon πνευματικὴν γενεάν, πὸν ἀναπαύεται ἐπὶ τῆς Τρισαγίας Παραδόσεως, καὶ ὑπηρετεῖ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου, καὶ τὴν Δόξαν καὶ τὸ Μεγαλεῖον τῶν δύο φίλων καὶ συμμάχων Ἐθνῶν μας.

ΘΕΟΔ. Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΧΡΟΝΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΕΙΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

(4-19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1956)

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΕΙΣ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΡΙΧΩΡΑ ΑΥΤΟΥ

Οι από αιώνων στενοί και αδελφικοί δεσμοί μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνεζωπυρήθησαν ἰσχυρῶς μὲ τὴν πρόσφατον ἐπίσκεψιν εἰς Γιουγκοσλαβίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωροθέου, ὅστις ἠγήθη Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις παρέμεινεν εἰς τὴν φίλην Γιουγκοσλαβίαν, ἀπὸ τῆς 4ης μέχρι τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1956, ὡς φιλοξενουμένη τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀντιπροσωπείας

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου οἱ Συνοδικοὶ Σύεδροι Σεβ. Μητροπολίται Φιλίππων—Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσόστομος, Ἀρτης κ. Σεραφεῖμ, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Δαμασκηνός καὶ Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Κυπριανός εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀδιαθετήσαντος Σεβ. Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Ἀμβροσίου, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Θέμελης, ὁ Ἠγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἀθανάσιος Κοντογιάννης καὶ ὁ κ. Θεοδόσιος Σπε-

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος μετὰ τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας του εἰς τὴν ἱστορικὴν Ἱερὰν Μονὴν Λιουμποστίνας. Εἰς τὸ δεξιὸν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως κ. Χρυσόστομος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Δαμασκηνός, ὁ Παν. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. κ. Χρυσ. Θέμελης καὶ ὁ Ἱεροδιάκονος κ. Διονύσιος, εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν τοῦ Μακαριωτάτου διακρίνονται οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ἀρτης κ. Σεραφεῖμ καὶ Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Κυπριανός, ὁ Παν. Ἠγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης, Ἀρχιμ. κ. Ἀθανάσιος καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» κ. Θεοδόσιος Σπεράντσας.

ράντσας, Διευθυντῆς τοῦ Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία», ὡς διερμηνεὺς δὲ ὁ θεολόγος κ. Τράγιαν Κῶστιτς.

Ἐχουσα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ἢ Ἀντιπροσωπεία καὶ δεηθεῖσα ἐν τῷ Συνοδικῷ Παρακλήσιῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν περὶ τὴν μεσημβριαν τῆς 3 Σεπτεμβρίου, προπεμφθεῖσα ἐκ τοῦ Σιδηροδρομικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν (Λαρίσης) ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπ. Θήρας κ. Γεωργίου, τῶν Θεοφ. Ἐπισκ. Εὐρίπου κ. Ἀλεξίου καὶ Μαρθῶνος κ. Δαμασκηνοῦ, τοῦ Πρέσβεως παρὰ τῇ Διευθύνσει Ἐκκλησιῶν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Β. Ὑπουργείου κ. Στεφάνου, τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρέσβεως τῆς Γιουγκοσλαβίας κ. Παβίτσεβιτς καὶ πλῆθους ἱερέων καὶ λαοῦ. Στρατιωτικὸν δὲ τμήμα ἀπέδωκε τὰς κεκανονισμένας τιμὰς.

ΥΠΟΔΟΧΗ ΕΙΣ ΓΕΥΓΕΛΗΝ

Ἡ ἀμαξοστοιχία, εἰς τὴν ὁποίαν προσηρτήθη εἰδικὸν ὄχημα παραχωρηθὲν εἰς τὴν Ἀντιπροσωπείαν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Β. Ὑπουργείου διὰ τὸ εἰς Σερβίαν ταξίδιον αὐτῆς, ἐφθασεν εἰς τὴν παρὰ τὰ Ἑλληνοσερβικὰ σύνορα πόλιν Γευγελῆν τὴν 3.30' μετὰ μεσονύκτιον τῆς 4 Σεπτεμβρίου. Παρὰ τὸ προκεχωρημένον ἰῆς ὥρας, ἐν Γευγελῇ ἀνέμενον τὴν Ἀντιπροσωπείαν οἱ Σεβ. Σέρβοι Ἐπίσκοποι Τιμοκίου κ. Αἰμιλιανός, Βανάτου κ. Βησσαρίων καὶ Ζίτσης κ. Γερμανός, ὁ κ. Μίλογιε Ντίλπαριτς, Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ὁμοσπονδίας ἐπὶ τῶν Ὀρησκευμάτων Ἐπιτροπῆς, ὁ ἐν Σκοπίοις Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Μαρκαντωνάτος, ὁ Πρωθιερεὺς κ. Μιλούτιν Πέτροβιτς, ὁ ἱερεὺς κ. Νέστωρ Ποπόβσκυ, ὁ καθηγητῆς κ. Στόγιαν Γκόσεβιτς καὶ ὁ κ. Ἰλιγιέβσκυ, γραμματεὺς τῆς τοπικῆς ἐπὶ τῶν Ὀρησκευμάτων Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ ὀχήματος ἀνελθόντες οἱ ἀνωτέρω ἐχαιρέτησαν τὴν Α. Μακαριότητα, ὁ δὲ Σεβ. Ἐπ. Τιμοκίου κ. Αἰμιλιανός, ἐλληνομαθέστατος καὶ λόγιος Ἱεράρχης, προσεφώνησεν εἰς ἀπταιστον Ἑλληνικὴν τὸν Μακαριώτατον, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Ἐν ὀνόματι τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος τοῦ Πατριάρχου μας κ. Βικεντίου, τῆς Ὁρθοδόξου Ἱεραρχίας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου αὐτῆς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποδεχθῶ τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα, τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς συνοδοὺς Ὑμῶν εἰς τὰ σύνορα τῆς Πατρίδος μας καὶ νὰ χαιρετήσω Ὑμᾶς διὰ τοῦ «Ὡς εὖ παρέστητε!»

Ἡ Ἐκκλησία μας διὰ πρώτην φορὰν ὑποδέχεται μίαν τόσον ὑψηλὴν προσωπικότητα τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ διακεκριμένων μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς καὶ θεωρεῖ τὴν ἐπίσκεψίν Σας αὐτὴν ὡς μεγάλην τιμὴν τῆς καὶ ὡς σπουδαῖον ἱστορικὸν γεγονός εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐρχεσθε, Μακαριώτατε, ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ τὴν ἐπιθυμίαν,

ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «τοῦ συμπαρακληθῆναι ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν» (Ρωμ. 1,12) καὶ διὰ νὰ μᾶς στηριξήτε εἰς τὴν κοινὴν ἀγάπην καὶ συνεργασίαν. Αἱ δύο Ἐκκλησίαι μας καὶ οἱ δύο ὀρθόδοξοι λαοὶ μας ἦσαν ἀνεκαθεν στενωῶς συνδεδεμένοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων Ἑλλήνων ἱεραποστόλων, οἵτινες ἦλθον εἰς τὴν χώραν μας, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρώτου Σέρβου Ἀρχιεπισκόπου Ἁγίου Σάββα, ὁ ὁποῖος ἐγαλουχήθη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μετὰ τὰ νάματα τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Αἶαν εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν μᾶς κάμνετε μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν Σας, πάντες ἡμεῖς Σας ὑποδεχόμεθα μετὰ μεγάλης χαρᾶς, ἐγκαρδιότητος καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀναφωνοῦμεν: Ἐδλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου! Ὡς εὖ παρέστητε!»

Ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησεν ἐκφράσας τὴν χαρὰν του, διότι εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς φίλης καὶ συμμάχου Γιουγκοσλαβίας καὶ διότι ὁ δεσμὸς τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας τυγχάνει ἀρραγῆς, στηριζόμενος εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην πρὸς ἀλλήλας καὶ εἰς τὴν κοινὴν Ἱστορίαν τῶν δύο λαῶν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν διὰ τὰ ὑψηλὰ ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγάπης. Ὁ δὲ διαληφθεὶς ἱερεὺς τῶν Σκοπίων κ. Νέστωρ Ποπόβσκυ, ἀφοῦ εἶπε τὸ «ὡς εὖ παρέστη», ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἀνθοδέσμη.

Κατὰ τὴν ἀπὸ Γευγελῆς μέχρι ἐξῶθεν τοῦ Βελιγραδίου διαδρομῆς, εἰς πολλὰς ἐνδιαμέσους πόλεις καὶ χωρία παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἱερεῖς μετὰ Χριστιανῶν καὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἀρχῶν ἐχαιρέτων τὸν Μακαριώτατον καὶ τὴν Ἀντιπροσωπείαν, εὐχόμενοι τὸ «καλῶς ὠρίσατε» καὶ ἐγχειρίζοντες ἀνθοδέσμας.

Εἰς τὴν πόλιν τῶν Σκοπίων ἐγένοντο ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν χαιρετιστήριοι προσφωνήσεις, καὶ σχετικαὶ εὐχαριστήριοι ἀντιφωνήσεις ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Νύσσης ὁ γηραιὸς αὐτῆς Ἐπίσκοπος κ. Ἰωάννης, ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ ὀχήματος, ἐχαιρέτησε τὸν Μακαριώτατον, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν διότι μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπιτελέσω ἐν εὐχάριστον καὶ λεπτὸν καθήκον, νὰ χαιρετήσω εἰς τὴν ἀρχαίαν μας πόλιν τῆς Νύσσης, γενέτειραν τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, ἐν ὀνόματί μου καὶ ἐν ὀνόματι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπαρχίας, τοῦ Κλήρου καὶ τῶν πιστῶν, Ὑμᾶς τοὺς διακεκριμένους ἐκπροσώπους τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος συνδέουν στενωῶς, σταθερῶς καὶ ἀρρήκτως ἰσχυροὶ καὶ ἀκτάλαιοι πνευματικοὶ δεσμοί: ὁ αὐτὸς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἡ αὐτὴ πίστις, τὸ αὐτὸ βάπτισμα, ἡ αὐτὴ χάρις, ἡ αὐτὴ διδασκαλία περὶ πίστεως καὶ ἠθικῆς, αἱ αὐταὶ κανονικαὶ διατάξεις, καθὼς καὶ ἡ αὐτὴ ἱστορικὴ τύχη καὶ αἱ αὐταὶ δύσκολοι ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας

ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι παρέμειναν πιστοὶ καὶ ἀκλόνητοι φύλακες τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας. Διὰ τὴν δυνάμειν ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ καθήκον τῆς, τὸ ὁποῖον ἔθεσε ἐνώπιόν τῆς ὁ ἰδρυτὴς τῆς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς προσδοκίας τῶν πιστῶν τῆς, εἶναι ἀπαραίτητος ἀνάγκη, ὅπως συσφιγχθῶν ἔτι περισσότερο αὐτοὶ οἱ πνευματικοὶ καὶ ἀδελφικοὶ δεσμοί, ὅπως αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι προσεγγίσουν ἢ μίαν τὴν ἄλλην ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερο, διότι, ὡς λέγει ὁ Σωτὴρ μας: «οὗ γὰρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν».

Διὰ τοῦτο ἡμεῖς καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία μας μὲ μέγα ἐνδιαφέρον καὶ συμπάθειαν παρηκολογήσαμεν πέρυσι τὴν ἀδελφικὴν ὑποδοχὴν, ἣ ὁποία ἐπεφυλάχθη εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἀγιότητα, τὸν Πατριάρχην μας κ. Βικέντιον καὶ τὴν ἀκολουθίαν του ἐκ μέρους Ὑμῶν, τῆς Ἐκκλησίας Σας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο σὰς ὑποδεχόμεθα ἐδῶ ἐνθουσιωδῶς, μὲ εὐκρινῆ ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ μὲ τὰς καλύτερας εὐχάς, ὅπως εἰς τὴν χώραν μας ἔχητε τὸ αἶσθημα ὅτι εὐρίσκεσθε ὡσάν εἰς τὴν οἰκίαν σας, καὶ δεόμεθα τοῦ Θεοῦ ὅπως ἡ ἐπίσκεψίς σας φέρῃ ἀγλαοὺς καρποὺς ἐπ' ἀγα-

θῶ τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας, τῶν ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν μας, τῶν λαῶν μας καὶ τῶν χωρῶν μας.

Μὲ ἀδελφικὴν Χριστιανικὴν ἀγάπην καὶ ἐν ὀνόματι ἐμοῦ, τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν τῆς ἐπαρχίας Νύσσης, ἀπευθύνω πρὸς Ὑμᾶς τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν: Ὡς εἰς παρεστήτε! Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα!»

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος ἀπήντησεν, ἐκφράσας τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν χαρὰν του ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει εἰς τὴν ἀδελφικὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τονίσας ὅτι ἡ δύναμις τῶν δύο φίλων λαῶν, Ἑλληνικοῦ καὶ Σερβικοῦ, ἐδράζεται ἐπὶ τῆς Ὁρθοδοξίας αὐτῶν.

ΔΘΕΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ

Ἡ τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος φέρουσα ἀμαξοστοιχία ἔφθασεν εἰς τὸ Βελιγράδιον τὴν 4ην Σεπτεμβρίου καὶ περὶ ὥραν 17ην μὲ καθυστέρησιν δύο καὶ πλέον ὥρων. Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Βελιγραδίου ὑπεδέχθησαν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεον καὶ τὴν Ἀκολουθίαν του ὁ Ἀγιώτ. Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος, ὁ Σεβ. Μητρ. Σερα-

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος ἀναχωρεῖ ἐκ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Βελιγραδίου διὰ τὸν Καθεδρικὸν Ναόν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου καὶ τοῦ Ἑλλήνου πρεσβευτοῦ κ. Φίλωνος.

γέβου κ. Νεκτάριος, ὁ Σεβ. Ἐπ. Μπρατισέβου κ. Χρυσόστομος, ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Γιουγκοσλαβία ὀρθοδόξων ἱερέων πρωθιερεὺς κ. Μίλαν Σμίλιανιτς, ὁ γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου ἱερέως κ. Ράτκο Γιέλιτς καὶ τὰ εἰς Βελιγράδιον εὐρισκόμενα μέλη τῆς τῆν Ἑλλάδα ἐπισκεψαμένης Ἀντιπροσωπείας τῆς Σερβικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως παρευρέθησαν εἰς τὴν ὑποδοχὴν ὁ ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων κ. Ντομπρίβογε Ραντοσάβλεβις, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων Σερβίας κ. Ἰσα Γιobάνοβιτς, ὁ δήμαρχος Βελιγράδιου κ. Μίλος Μίνιτς, ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σέρτζα Πρίτσα, τὸ μέλος τῆς Ὀμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων κ. Μιλίβογε Οὐρόσεβιτς, ἐκπρόσωποι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἄλλαι προσωπικότητες. Τὸν Μακαριώτατον ὑπεδέχθη εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Βελιγράδιου καὶ ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Φίλων μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας. Ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξεν εὐχαιρική, θερμὴ καὶ μεγαλειώδης. Μετὰ τὴν ἀνάκρουσιν τῶν ἐθνικῶν ὕμνων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεβιβάσθη αὐτοκινήτων καὶ κατηθύθη εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν, ἐνῶ τὰ πλήθη ἐκραύγασον μετ' ἐκδηλον ἐνθουσιασμὸν «Ζήτω ὁ Ἕλλην Πατριάρχης». Καθ' ἣν ὥραν μετέβαινεν ἡ Ἀντιπροσωπεία εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν, οἱ κώδωνες τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ Βελιγράδιου ἤχουν χαρμολύνως, ἀναγγέλλοντες εἰς τὰ μετὰ ἀνυπομονησίας ἀναμένοντα πλήθη τῶν πιστῶν τὴν ἀφίξιν τοῦ Μακαριωτάτου. Εἰς τὸν Ναόν, κατὰ μεστον κόσμον, ἐτετέσθη δοξολογία χοροστατοῦντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Δωροθέου. Ἡ συγκίνησις τοῦ κόσμου ἐκορυφώθη, ὅταν ὁ καλλίφωνος διάκονος Γεώργιος Ζοῦνιτς εἶπε μεγαλοφώνως: «Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Σερβικοῦ γένους» καὶ ἡ χορωδία ἐψάλεν Ἑλληνιστὶ τὸ «Κύριε ἐλέησον». Εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς Δοξολογίας ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον ἀπὸ τῆς Ὠραιᾶς Πύλης, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθώμεν ἐν αὐτῇ».

«Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ἐδολογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου Κυρίου» (Ψαλμ. 118,26).

Διὰ τῶν λόγων τούτων τοῦ Ψαλμοῦ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Σερβίας χαιρετίζει διὰ τῆς Μετριότητός μου τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα, τοὺς Σεβασμιωτάτους κ. κ. Μητροπολίτας καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Χαίρομεν χαρὰν μεγάλην, χαρὰν εὐαγγελικὴν καὶ ἀδελφικὴν, διότι διὰ πρώτην φοράν μᾶς ἐρχεται εἰς ἐπίσκεψιν Προκαθήμενος μᾶς Ἀποκεφάλου Ἐκκλησίας. Τὴν χαρὰν μᾶς καθιστᾷ ἔτι μεγαλυτέραν τὸ γεγονός ὅτι μᾶς ἐρχονται εἰς ἐπίσκεψιν ὁ Προκαθήμενος καὶ ἀντιπρόσωποι τῆς πρεσβυτέρας ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι πέρουσι μᾶς παρέσχον ἀδελφικὴν φιλοξενίαν καὶ μᾶς περιέβαλον μετ' τιμῆν καὶ ἀγάπην,

ποὺ οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν. Μεγάλῃ εἶναι ἡ χαρὰ μας, διότι βλέπομεν ἐν μέσῳ ἡμῶν ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος διεδραμάτισε σπουδαῖον ρόλον εἰς τὸ παρελθὸν τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ὁποῖος διεδραμάτισε τεράστιον ρόλον καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν, πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν ζωὴν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ μας. Πεπληρωμένη δὲ εἶναι ἡ χαρὰ μας διότι, χάριτι θείᾳ, ἔπεσεν εἰς εὐφορον γῆν ὁ σπόρος ὁ σπαρεῖς εἰς τὰς Ἀθήνας.

Μὲ τὴν πίστιν, ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διευθύνει τὴν Ἐκκλησίαν Του διὰ τῆς διδασκαλίας Του καὶ τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ περιεχομένων ἐντολῶν σὺν τῇ συνεχεῖ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐν τῇ διαρκεῖ ἐπιθυμίᾳ καὶ προσπάθειᾳ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀποστολὴν τῆς, τὴν προσαρμογὴν καὶ ὑποταγὴν τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως εἰς τὴν θείαν βούλησιν καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν πάντων μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἀπαραχαράκτως καὶ ἐπιμελῶς ἐφύλαττε τὰ ὅσα παρὰ τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας παρέλαβε καὶ ἐπίστευσεν ὅτι πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων ἐπιστεῖθη.

Συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ θείου Σωτήρος καὶ Διδασκάλου, ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἐκηρύσσεται εἰς πάντας τοὺς λαοὺς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐδοξάζετο εἰς πάσας τὰς γλώσσας. Αὐτὸ ὅμως δὲν διέταραξε τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ἐστάθη ἐμπόδιον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀληθείας τῆς θείας Ἀποκαλύψεως ἐν ὅλῃ τῇ καθαρότητι τῆς.

Βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς ρητῆς ἐπηγγελμένης θείας χάριτος «οὐ γὰρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18,20) καὶ ἐρχόμενοι τῆς ὑψηλῆς ἀρχῆς καὶ τῆς πίστεως «εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν», οἱ Ὀρθόδοξοι λαοὶ ἤκουον τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν τῶν καὶ διέτηρσαν τὴν πίστιν τῶν πατέρων τῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ Αὕτη ἐγέννησεν αὐτοὺς πνευματικῶς καὶ τὴν ὁποίαν ἐδίδασκεν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λίκνου μέχρι τοῦ τάφου. Κατὰ τὰς δυσκόλους ἡμέρας οἱ Ὀρθόδοξοι λαοὶ ἠσθάνθησαν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι δι' αὐτοὺς πραγματικὴ Μήτηρ, φυλάττουσα καὶ καλλιεργοῦσα τὴν ἐθνικὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν. Σεβόμενοι τὴν κοινὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, οἱ Ὀρθόδοξοι λαοὶ ἐδημιούργησαν μεταξὺ τῶν πνευματικῶν δεσμῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν διεκόπησαν οὔτε κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν κρατικῶν καὶ ἐθνικῶν συμφορῶν, οὔτε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ τῶν δοκιμασιῶν. Κατὰ τὰς δυσκόλους ταύτας ἡμέρας ἡ μία Ἐκκλησία ἐβοήθει τὴν ἄλλην καὶ παρέιχε πνευματικὴν συμπαράστασιν καὶ παραμυθίαν.

Οἱ δεσμοὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δὲν βασιζονται ἐπὶ τῆς ἰσχύος οὔτε ἐπὶ τῆς ἐξουσίας καὶ ὑποδουλώσεως, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς διαφυλάξεως καὶ τῆς μεσιτείας τῆς θείας διδασκαλίας, τῆς πνευματικῆς συμπαραστάσεως καὶ παραμυθίας. Οἱ δεσμοὶ οὗτοι ὄντισταν καὶ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Θέλημα Θεοῦ ἦτο ὅλοι οἱ Σλαῶν, καὶ ἰδιαίτερος ἡμεῖς οἱ Σέρβοι, νὰ γνωρίσωμεν καὶ νὰ λάβωμεν τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλλήνας. Διὰ τοῦ πλήρους αὐταπαρνήσεως ἔργου τῶν μαθητῶν τῶν ἰσαποστόλων Κυ-

ρίλλον καὶ Μεθοδίου ἐσπάρη ὁ σπόρος, ὁ ὁποῖος, χάριτι θείᾳ, ἔδωκε πλουσίους καρποὺς καὶ τὴν βάσιν, ὥστε ὁ Στέφανος Νέμανια καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἅγιος Σάββας, πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σερβίας καὶ ἀναμορφωτῆς μας, νὰ δυνηθοῦν νὰ στερεώσουν τὴν Ὁρθοδοξίαν μεταξὺ τῶν Σέρβων καὶ νὰ ὀργανώσουν τὴν Ὁρθόδοξον Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας.

Τὸ ἔργον τοῦ Στεφάνου Νέμανια καὶ τοῦ Ἁγίου Σάββα δὲν σημαίνει μόνον καμπὴν εἰς τὸν πολιτικὸν βίον τοῦ λαοῦ μας, ἀλλὰ σημαίνει καὶ καλῶς τεθεμελιωμένον καὶ ἠσφαλισμένον πνευματικὸν καὶ δι' οὐδενὸς διακοπέντα θρησκευτικὸν δεσμόν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μέχρι σήμερον ἡ ἐθνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία μας εἶναι συνυφασμένη καὶ ἡμεῖς εἴμεθα συνδεδεμένοι ὄχι μόνον διὰ θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν δεσμῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ δεσμῶν ἀπορροεόντων ἐκ τῶν κοινῶν ἀγῶνων, δοκιμασιῶν καὶ δεινοπαθημάτων κατὰ τὴν μακροαῖωνα δουλείαν. Τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀρχίζουν καὶ οἱ ἀπελευθερωτικοὶ μας ἀγῶνες. Ἀπὸ κοινοῦ διήλθομεν ὅλας τὰς φάσεις τῆς δουλείας, ἀπὸ κοινοῦ ἠγωνίσθημεν διὰ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δυνάμεθα εὐλόγως νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ἔχομεν κοι-

νοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς ἥρωας καὶ μάρτυρας.

Διὰ πάντα ταῦτα ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι δι' ἡμᾶς «ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος». Χαίρομεν καὶ εὐφραυνόμεθα, διότι ἡ πρεσβυτέρα ἀδελφὴ ἦλθε καὶ ἀνταπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν καὶ διότι δυνάμεθα νὰ χαιρετήσωμεν ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ νὰ περιπτυχθῶμεν τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα καὶ τοὺς Σεβασμιωτάτους κ.κ. Μητροπολίτας καὶ νὰ προσφέρωμεν ἀπὸ κοινοῦ ἀναίμακτον θυσίαν καὶ νὰ δεηθῶμεν τοῦ Θεοῦ διὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν Ὁρθοδόξων λαῶν μας, Ἑλλήνων καὶ Σέρβων, καὶ νὰ ἀνταλλάξωμεν γνώμας ἐπὶ ζητημάτων ἐνδιαφερόντων ὄχι μόνον τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ἰδιαίτερος, ὅτι ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης διέρχεται βαθεῖαν καὶ μεγάλην κρίσιν. Πανταχοῦ παρατηροῦνται διαφωνίαι καὶ συγκρούσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπειλοῦν νὰ προκαλέσουν νέαν πυρκαϊὰν πολέμου μεταξὺ τῶν κρατῶν καὶ τῶν λαῶν. Πρέπει νὰ εὐγνωμονῶμεν τὸν Θεόν, ὄχι μόνον διότι μεταξὺ τῶν κρατῶν καὶ τῶν λαῶν μας ἐπικρατεῖ εἰρήνη, ἀλλὰ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος
παρὰ τῶ ἀντιπροέδρῳ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. Ἀλεξάνδρῳ Ράνκοβιτς.

καὶ διότι οἱ κυβερνῆται μας κοπιᾶζουν νὰ διατηρήσουν τὴν εἰρήνην εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τοῦ κόσμου καὶ νὰ διευρύνουν τὴν φιλίαν καὶ τὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν λαῶν μας.

Ὅταν τοῦτο πράττουν οἱ κυβερνῆται, τότε ἔτι μᾶλλον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ πράττωμεν αὐτὸ ἡμεῖς οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Μᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου Διδασκάλου μας ἔχομεν καθήκον νὰ διαδίδωμεν τὴν ἀγάπην, διότι ἐν τούτῳ θὰ ἀναγνωρισθῶμεν ὡς μαθηταὶ Αὐτοῦ.

Μᾶς ὑπεδέχθητε καὶ μᾶς ἐφιλοξενήσατε εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς ἀδελφούς. Καὶ ἡμεῖς σᾶς ὑποδεχόμεθα ὡς ἤδη γνωρίμους ἀδελφούς καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀγάπης. Εἶπε νὰ δώσῃ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ σπόρος ὁ σπαρεῖς εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ παρελθὸν ἔτος νὰ ἀναπτυχθῇ «ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον εἰς τὰς διεξόδους τῶν ὕδατων, ὃ τὸν καρπὸν δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρηθῆται» (Ψαλμ. 1,3).

Δεόμεθα τοῦ Κυρίου διὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν λαῶν μας καὶ χαιρετίζομεν τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα μὲ τὸ

«Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα!

Ὡς εὖ παρέστητε!»

Εἰς τὴν ἀντιφώνησίν του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος εἶπε τὰ ἐπόμενα:

«Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς,
Ἀγαπητοὶ Χριστιανοί,

Ἡ εὐλογημένη αὐτὴ ὥρα εἶναι δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἀκολουθίαν μας ὥρα ἀγαλλιάσεως καὶ εὐφροσύνης. Αἱ ψυχαὶ μας καὶ αἱ καρδίαι μας κατακλύζονται ὑπὸ κινήσεων ἀνεκφράστου πνευματικῆς χαρᾶς ἐκ τῆς ἀδελφικῆς ταύτης συναντήσεως. Ὡς εἶναι εὐλογημένον καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας, ὃ Ὅποιος μᾶς ἤξιωσε νὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν ναὸν καὶ νὰ ἀναπέμνωμεν ἀπὸ κοινοῦ ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου θερμὰς δεήσεις ὑπὲρ τῶν ὁμοδόξων καὶ ἀδελφῶν λαῶν μας.

Οἱ εὐσεβεῖς λαοὶ μας θεωροῦν ἑαυτοὺς ἀδελφούς, διότι τρέφουν μεγάλην ἀγάπην ὃ εἰς διὰ τὸν ἄλλον. Ὁ μὴ ἔχων ἀγαπῶσαν καρδίαν δὲν δύναται νὰ θεωρῇ τὸν πλησίον του ἀδελφόν. Οἱ δύο λαοὶ μας, ἀδελφοὶ κατὰ πνεῦμα, ἔχουν τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, τὰ αὐτὰ ἰδανικά, τὴν αὐτὴν πίστιν. Ἡ Ὁρθόδοξία μας εἶναι ἡ δύναμις ἐκείνη, ἡ ὁποία θερμαίνει τὰς καρδίαι τῶν λαῶν μας καὶ γεννᾷ ἐντὸς αὐτῶν τὴν ἀμοιβαίαν αὐτὴν ἀγάπην. Τὸ Ὁρθόδοξον δὲ κοινὸν αὐτὸ βίωμά μας εἶναι ἡ δύναμις ἐκείνη ἀπὸ τὴν ὁποίαν πηγάζει καὶ ἡ πρὸς Ἑμὲ καὶ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας μου θερμὴ ἀγάπη, μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς περιβάλλει ὁ εὐσεβὴς Σερβικὸς λαὸς ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπατήσαμεν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους τῆς φίλης Γιουγκοσλαβίας. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς γνωρίζει ὅτι ἀγαπᾷτε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ αὐτὰ φλογερὰ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως τρέφει πρὸς τὸ Γιουγκοσλαβικὸν ἔθνος καὶ σύμπας ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Ἡ περυσιῆ εἰς Ἑλλάδα ἐπι-

σκεψίς τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου μετετράπη εἰς μεγαλειώδη ἐκδήλωσιν τῶν φιλικῶν αἰσθημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν ὁμοδόξον Σερβικὸν λαὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας.

Καμμία δύναμις δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ψυχράνῃ τὴν ἀμοιβαίαν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ τὰς ἐγκαρδίους σχέσεις φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν συμμάχων χωρῶν μας. Τοῦναντίον, ἡ ἀμοιβαία αὐτὴ ἀγάπη διαρκῶς θὰ ἀξάνηται καὶ θὰ πολλαπλασιάζηται καὶ θὰ ἀποδίδῃ ἀγαλὸς καρποὺς ἐπ' ἀγαθῶ τῶν εὐγενῶν λαῶν μας, τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἄς εὐλογῇ ἄνωθεν καὶ τὴν ἀδελφικὴν ταύτην συνάντησιν, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ζωῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν χωρῶν μας καὶ ἡ ὁποία θὰ συντελέσῃ ἀναμφιβόλως εἰς ἔτι μεγαλυτέραν παγίωσιν καὶ διεύρυνσιν τῶν ἀρχαίων ἐφισταμένων στενῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν δύο Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν ὁμοδόξων λαῶν μας. Ἀμήν».

Ἡ ἀντιφώνησις τοῦ Μακαριώτατου ἐνεποίησε ζωηρὰν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς πιστοὺς, οἱ ὅποιοι εἶχον κατακλύσει τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν διὰ τὰ ἴδουσαν καὶ χαιρετήσουσαν τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν Δοξολογίαν ὁ Μακαριώτατος, ἡ συνοδεία αὐτοῦ, ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ λοιποὶ φιλοξενοῦντες ἀνῆλθον εἰς τὸ ἐναντι τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ κείμενον μεγαλοπρεπέστατον καὶ λαμπρότατον Πατριαρχικὸν Μέγαρον. Εἰσερχόμενοι ἔλαβον ἕκαστος τμῆμα ἄρτου, ὡς τὸ ἀντίδωρον, ὑπερ ἐγγίσαντες εἰς ἄλλας, ἔφαγον, τηρήσαντες τοπικὸν ἔθιμον, δηλωτικὸν τῆς ἐν ἀγάπῃ φιλοξενίας καὶ ἐμπράκτως ἐκφραστικῶν τοῦ «καλῶς ὠρίσατε».

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

Τὴν ἐσπέραν παρετέθη δεῖπνον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐν οἷς κατέλυσε ἡ Ἀντιπροσωπεία. Πρὸ τοῦ δεῖπνου ὁ Μακαριώτατος ἀπηύθυνε διὰ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Βελιγραδίου τὸν ἀκόλουθον ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τὸν γενναῖον λαὸν καὶ τὸ Ὁρθόδοξον πλήρωμα τῆς συμμάχου Γιουγκοσλαβίας:

«Εὐρισκόμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς φίλης καὶ συμμάχου Γιουγκοσλαβίας, ἀπευθύνομεν, ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τὸν γενναῖον λαὸν της καὶ τὸ Ὁρθόδοξον πλήρωμα αὐτῆς.

Ἡ ἐπίσκεψίς μας αὐτὴ πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ὀφειλομένην ἀνταπόδοσιν τῆς περυσινῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου τῶν Σέρβων καὶ ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κ. Βικεντίου εἰς τὴν χώραν μας, ἀλλὰ καὶ ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀγάπης μας πρὸς συμμάχων χωρῶν καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν της. Θὰ εἴμεθα δὲ εὐτυχεῖς, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς ἰδιαίτερης εὐημερίας τῶν

ἀδελφῶν μας, νὰ βλέπωμεν ἐπανξανομένους καὶ συσφιγγομένους ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τοὺς ἐγκαρδίους δεσμούς μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν χωρῶν μας.

Θερμῶς εὐχαριστῶ διὰ τὰς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καὶ τιμῆς τὰς γενομένας εἰς Ἐμὲ καὶ τὴν ἀκολουθίαν Μου καθ' ὄλην τὴν διαδρομὴν, ὡς καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν ὑποδοχὴν τῆς ὀπείας ἔτυγον, καὶ παρέχων τὴν εὐλογίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εὐχομαι εἰς τὸν ἀγαπητὸν Γιουγκοσλαβικὸν λαὸν πᾶσαν εὐημερίαν.»

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Τὴν 5ην Σεπτεμβρίου ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος ἐπεσκέφθη ἀλληλοδιαδόχως μετὰ τῆς ἀκολουθίας του τὸν ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀλέξανδρον Ράνκοβιτς παρουσία τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ὀρησκευμάτων κ. Ντομπρίβογε Ραντοσάβλεβιτς, τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῆς Σερβίας κ. Πέτρον Στάμπολιτς παρουσία τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀρησκευμάτων Σερβίας κ. Ἴσα Γιobάνοβιτς καὶ τὸν Δήμαρχον Βελιγραδίου κ. Μίλος Μίνιτς. Αἱ μετ' αὐτῶν διεξαχθεῖσαι συνομιλίας, διαρκέσασαι ἐπὶ ἡμίσειαν ἑκάστοτε ὥραν, εἶχον φιλικὸν καὶ ἐγκάρδιον χαρακτῆρα. Κατ' αὐτάς ὑπεγράμ-

μίσθησαν ἑκατέρωθεν αἱ φιλικαὶ σχέσεις καὶ συμπάθειαι μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, ἡ κοινὴ ἱστορία των καὶ ὁ κοινὸς πολιτισμὸς των, ὡς καὶ ἡ ἀφοσίωσις των εἰς τὰ πανανθρώπινα ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας.

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΓΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ

Τὴν μεσημβρίαν τῆς ἰδίας ἡμέρας ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Κοινότης τοῦ Βελιγραδίου παρέθεσε ἐπίσημον γεῦμα εἰς τὸ ἐστιατόριον τοῦ σταδίου τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ Στρατοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς ἀκολουθίας του. Εἰς τὸ γεῦμα παρεκάθησαν, πλὴν τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἀγιώτ. Πατρ. κ. Βικέντιος, ὁ Σεβ. Μητρ. Σεραγέβου κ. Νεκτάριος, ὁ Σεβ. Μητρ. Τιμοκίου κ. Αἰμιλιανός, ὁ Σεβ. Ἐπ. Μπραντισέβου κ. Χρυσόστομος, ὁ Σεβ. Ἐπ. Βανάτου κ. Βησσαρίων, ὁ Σεβ. Ἐπ. Ζίτσης κ. Γερμανός, ὁ Σεβ. Ἐπ. Τοπλίτσης κ. Δοσίθεος, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Λαϊκοῦ Συμβουλίου Βελιγραδίου κ. Τόμιτς, ὁ Γενικὸς γραμματεὺς τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Ὀρησκευμάτων κ. Ντίλπαριτς, ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀρησκευμάτων Σερβίας κ. Σλόμπονταν Ρέλιτς, ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου κ. Βικεντίου ἀνέρχεται εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου πρὸς κατάθεσιν στεφάνου.

τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων Γιουγκοσλαβίας πρωθιερεὺς κ. Μίλαν Σμίλιανιτς, ὁ κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου κ. Δημήτριος Δημητρίγεβιτς, ὁ διευθυντὴς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου Πανος. Ἀρχιμ. κ. Ἰωάννης Βελιμίροβιτς καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικά καὶ προσωπικότητες. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ἀντηλλάγησαν θερμαὶ προπόσεις. Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινότητος Βελιγραδίου κ. Ντόμπριτσα Μάτκοβιτς, πρῶν γενικὸς Διοικητὴς, εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Ἀγαπητοὶ προσκεκλημένοι,

Μεγάλῃ εἶναι ἡ τιμὴ καὶ ἡ εὐχαρίστησίς μου ποὺ ἐν τῇ ιδιότητί μου ὡς πρόεδρον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος Βελιγραδίου δύναιμι νὰ χαιρετήσω Ὑμᾶς τοὺς λίαν προσφιλεῖς καὶ ἀξιοτίμους προσκεκλημένους.

Εἰς τὴν ἐπίσκεψίν σας δὲν βλέπομεν μόνον φιλόφρονα ἀνταπόδοσιν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ ἀνανέωσιν τῆς τόσον στενῆς καὶ ἐπωφελοῦς συνεργασίας μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη πρὸ τῶσων ἡδὴ αἰώνων.

Ἡ συνεργασία αὐτή, ποὺ ἔλαβε χώραν εἰς τὸ παρελθόν, ἔδωκε θαυμάσια ἀποτελέσματα καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ δώσῃ πολλοὺς καρπούς. Ἡ ἀνανέωσις αὐτῆ τῶν στενῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἥτις ἤρχισε μὲ τὴν πρόσφατον ἐπίσκεψιν εἰς Ἑλλάδα τῆς Ἀγίας τῆς Πατριάρχου μας κ. Βικεντίου, ἐπιβεβαιούται καὶ ἐνισχύεται καὶ μὲ τὴν παροῦσαν ἐπίσκεψιν Σας, ἡ ὁποία μᾶς εἶναι τόσον προσφιλεῖς.

Ἡ θαυμασία ἐπιτυχία τῶν Ἐκκλησιῶν μας εἰς τὸ παρελθόν μᾶς γεννᾷ τὴν πεποίθησιν ὅτι αὐταὶ καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ ὑπηρετοῦν μὲ ἀφοσίωσιν τὸν Θεόν, τὸ Ἔθνος καὶ τὸ Κράτος.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ ὑψώσω τὸ ποτήριον εἰς ὑγείαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀντιπροσωπείας, τῆς ὁποίας ἠγεισθε. Εὐχομαι εἰς Ὑμᾶς εὐχάριστον διαμονὴν ἐν μέσῳ ἡμῶν εἰς Βελιγραδίον καὶ ὀλόκληρον τὴν χώραν μας καὶ παρακαλῶ Ὑμᾶς νὰ διαβιβάσητε εἰς τὸν λαὸν τῶν κλεινῶν Ἀθηνῶν τοὺς θερμοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ ὀρθοδόξου καὶ γενναίου λαοῦ τοῦ Βελιγραδίου».

Εἰς τὴν πρόποσιν τοῦ κ. Μάτκοβιτς ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Κύριε Πρόεδρε,

Τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας μου ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν, τῆς ὁποίας ἐτύχομεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐπατήσαμεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους σας. Ἠλόομεν ἐδῶ καὶ ἀνὰ πᾶν βῆμα συναντῶμεν χαρὰν. Τὴν χαρὰν αὐτὴν μᾶς προξενεῖ κυρίως ἡ Ἀγία τῆς Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίος. Ἀπὸ τὴν καρδίαν ἡς Ἀγίας τῆς Πατριάρχου καὶ πηγάζει χαρὰ καὶ χριστιανικὴ ἀγάπη, ἡ ὁποία εἶναι καταφανὴς εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις. Ἡ

ἐπίσκεψίς μας ἀποτελεῖ ἀνταπόδοσιν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χαρᾶς διὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς Ἑλλάδα τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πατριάρχην τῶν Σέρβων κ. Βικεντίον. Ἡ ἐπίσκεψίς μας ὅμως δὲν εἶναι μόνον ἀνταπόδοσις τῆς περυσινῆς εἰς Ἑλλάδα ἐπισκέψεως τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ αὕτη δεικνύει καὶ πῶς πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὴν διεύρυνσιν τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν γενναίων λαῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν διὰ τὴν περαιτέρω προσέγγισιν καὶ σύσφιγξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν αὐτὴν ἱστορίαν καὶ τὰς αὐτὰς παραδόσεις.

Ἐπωφελοῦμαι τῆς ἐνκαιρίας αὐτῆς, ἵνα ἐν ὀνόματί μου καὶ ἐν ὀνόματι τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας μου ἐκφράσω θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὴν ἀγάπην, μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς περιβάλλει ὁ Ὀρθόδοξος Σερβικὸς λαός.

Ὑψώνω τὸ ποτήριον αὐτὸ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς προόδου τῶν γενναίων Γιουγκοσλαβικῶν λαῶν».

Μετὰ ταῦτα ὅλοι οἱ συνδαιτυμόνες ἐχαιρέτησαν ἐνθουσιωδῶς τὸν Προκαθημένον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ ἱερεῖς ἔψαλαν Ἑλληνιστὶ τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα».

Τὸ ἀπόγευμα καὶ ὥραν 16,30, ὁ Μακαριώτατος, ἡ συνοδεία αὐτοῦ καὶ οἱ φιλοξενοῦντες Σέρβοι Σεβ. Ἐπίσκοποι, ὡς καὶ ὁ προαναφερθεὶς Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ὁμοσπονδίας ἐπὶ τῶν Θρησκευμάτων Ἐπιτροπῆς κ. Μίλογε Ντίλπαριτς, ὅστις πάντοτε κατὰ τὸ ἐν Σερβίᾳ 15θήμερον χρονικὸν διάστημα ἠκολούθει ὅπου ἀν μετέβη ἡ ἀντιπροσωπεία, ἐπεσκέφθησαν τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην εἰς τὸ ἐνδιαίτημα αὐτοῦ ἐν τῷ προαστείῳ τοῦ Βελιγραδίου Ντέντινιε. Τὸ ἐνδιαίτημα εἶναι ἀπλοῦν οἶκημα μὲ κήπον μεγάλης ἐκτάσεως. Πρὸ τοῦ δείπνου τῆς ἡμέρας ταύτης, γενομένου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν δεξιώσεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου ἐπεκράτησε μεγάλη διαχυτικότητα.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΕἰΣ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, 6ην Σεπτεμβρίου, ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Ἀὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον ἐπὶ κεφαλῆς, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου κ. Βικεντίου καὶ τῆς ἀκολουθίας του, ἐπεσκέφθη τὸ ἀντιφυματικὸν νοσοκομεῖον τοῦ Ζέμου, τὸ ὁποῖον ἤρχισε λειτουργοῦν πρὸ ἐνὸς ἔξαμήνου. Πρόκειται περὶ ἀρτίως ἐξωπλισμένου νοσοκομείου, διαθέτοντος 17 ἰατρῶν, 450 κλινὰς, σύγχρονα ἐργαστήρια καὶ ἐργαλεῖα. Οἱ ἐπισκέπται, ἡμέτεροι καὶ Σέρβοι, ἀπηύθυναν λόγους παρηγορίας πρὸς τοὺς νοσηλευομένους.

Τὴν μεσημβριανὴν ὁ Μακαριώτατος κατέθεσε στέφανον εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου ἐπὶ τοῦ καταφύτου κωνοειδοῦς λόφου Ἀβαλα, κειμένου ἐγγὺς τοῦ Βελιγραδίου. Εἰς τὴν τελετὴν τῆς κατάρσεως τοῦ στεφάνου παρέστησαν ὁ Πατριάρχης κ. Βικέντιος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του, ὁ συνταγμα-

τάρχης κ. Μίλος Παύλοβιτς, ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ὀμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Ντίλπαριτς, ὁ πρωθιερεὺς κ. Μίλαν Σμίλλιανιτς, ὁ ἱερεὺς Μίλουτιν Πέτροβιτς, ὁ σύμβουλος τῆς ἐν Βελιγραδίῳ Ἑλληνικῆς Πρεσβείας κ. Λεόπουλος καὶ ὁ Ἕλλην στρατιωτικὸς ἀκόλουθος συνταγματάρχης κ. Βαρδάνης. Τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου εἶναι ἐπιβλητικόν. Ὑψοῦται μεγαλοπρεπῶς ἐπ' αὐτῆς τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ὅπου ἄλλοτε εὕρισκτο ἐν φρούριον. Τὸ μνημεῖον εἶναι ἔργον τοῦ διασήμου Γιουγκοσλάβου γλύπτου Ἴβαν Μέστροβιτς.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΤΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ ΤΗΣ ΡΑΚΟΒΙΤΣΗΣ

Ἀκολουθῶς, μετὰ τὸ γεῦμα τὸ ὁποῖον παρετέθη εἰς τὸ τουριστικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀβαλα, ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεσκέφθη τὸ ἐν Τόπτσιντερ Μουσεῖον τῆς Α' Σερβικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν τῆς Ρακοβίτσης. Ὁ Μακαριώτατος παρηκολούθησε μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος τὰ ἐκθέματα τοῦ Μουσείου καὶ ἐξέφρασε τὸν θαυμασμόν του πρὸς τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγωνιστάς.

Ἄμα τῇ ἐμφάνισι τῶν σεπτῶν Προκαθημένων τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς,

ἡ ὁποία λειτουργεῖ εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ρακοβίτσης, ἔψαλαν τὸ «Ἄξιόν ἐστίν...»

Ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεον ἐπὶ κεφαλῆς ἠσθάνθη μεγάλην χαρὰν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως εἰς τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν «Ἅγιος Σάββας», συγκινηθεῖσα ἀπὸ τὰς προσπάθειας, τὰς ὁποίας καταβάλλει ἡ ἀδελφὴ Σερβικὴ Ἐκκλησία, διὰ νὰ καταρτίσῃ ἀφωσιμένους ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς πανοσιολογιώτατος κ. Ἰωάννης Βελμιροβιτς προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Ἡ μικρὰ αὐτὴ ζῶσα Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποῖαν ἀποτελοῦν οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ σπουδασταὶ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς «Ἅγιος Σάββας», ἐκφράζει δι' ἐμοῦ τὴν μεγάλην τῆς πνευματικῆς χαρὰν, διότι δύναται νὰ χαρητῆσῃ ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς προσκεκλημένους τῆς τὴν Ἀντιπροσωπείαν τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὸν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐπὶ κεφαλῆς.

Ἡ μικρὰ αὐτὴ ζῶσα Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ χαίρει καὶ εὐγνωμονεῖ τὸν Θεόν, διότι δύναται νὰ δεχθῇ τὴν ἀγίαν εὐλογίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τοῦ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος, καταθέτων στέφανον εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, τὴν ὁποίαν πρὸ 1900 ἐτῶν ἴδρυσε, θέσας σταθερὰ θεμέλια, ὁ μεγαλύτερος Ἐθαγγελιστὴς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος. Χαίρει ἡ μικρὰ αὐτὴ ζωσα Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ διότι τῆς δίδεται ἡ εὐκαιρία, ὅπως διὰ τῆς προσωπικότητός Σας μεταφερθῆ νοερώς εἰς τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους καὶ συνι-σθῶσθῃ ὅτι εἶναι πνευματικῶς ἠνωμένη με ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Μακαριώτατε,

Τὸ ἐκπαιδευτικὸν αὐτὸ ἴδρυμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ «Ἅγιος Σάββας», Σᾶς ὑποδέχεται ὡς στενὸν συγγενῆ τῆς τόσον κατὰ πνεῦμα, ὅσον καὶ κατὰ τὸ ἱστορικὸν παρελθόν. Σᾶς ὑποδέχεται ὡς συγγενῆ κατὰ πνεῦμα, διότι ἡ Σχολὴ αὐτὴ ἔχει ὡς θεμελιῶδες ἰδανικὸν ἐκεῖνο, ποὺ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔθεσεν ὡς θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, τὴν προσωπικότητα τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ Σχολὴ αὐτὴ «ζῆ, κινεῖται καὶ ἔστιν» ἐν τῇ προσωπικότητι τοῦ Θεανθρώπου. Ὅταν δὲ ἔχωμεν ὡς κοινὸν ἰδανικὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τότε εἴμεθα «γένος τοῦ Χριστοῦ», «γένος τοῦ Θεοῦ», ὡς εἶπεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν ὁμιλίαν του ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἡ Σχολὴ αὐτὴ συνδέεται με τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος. Ἡ Σχολὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς θεολογικῆς σχολῆς, τὴν ὁποίαν τὰ τέλη τοῦ ἸΒ' αἰῶνος ἴδρυσεν ὁ ἅγιος Σάββας εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Χελανδαρίου. Ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετίας ὁ Ἄθως προπαρασκεύαζε διὰ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν πνευματικὸς καὶ λειτουργοὺς τῆς παιδείας. Ἡ πρώτη Ἱερατικὴ Σχολὴ μας διεποτίσθη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος με τὸν πνευματικὸν θησαυρόν, ποὺ ἀπέκτησε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία διὰ τῶν αἰώνων, καὶ ὁ θησαυρὸς αὐτὸς μετεφέρθη βραδύτερον εἰς τὴν Σερβίαν καὶ ἐπ' αὐτοῦ συνεπήχθη ἡ Ἱερατικὴ αὐτὴ Σχολὴ.

Ὑποδεχόμενοι Ὑμᾶς ὡς συγγενῆ, θὰ χαρῶμεν μετὰ ἡμῶν καὶ Ὑμεῖς θὰ ἔχητε τὸ αἶσθημα αὐτὸ ἐδρισκόμενοι ἐν μέσῳ ἡμῶν. Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς μνημονεύητε ἀδιαλείπτως εἰς τὰς ἁγίας Σας προσευχὰς καὶ νὰ δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐκωλοῦς ἐπιθυμίας μας νὰ ζήσετε πολλὰ ἔτη. Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Εἰς ἀπάντησιν ὁ Μακαριώτατος εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«Πανοσιολογιώτατε Κύριε Διευθυντά,
Ἐλλογιμώτατοι κ. κ. Καθηγηταί,
Ἀγαπητά μου παιδιὰ,

Ἡ ἐγκάρδιος καὶ θερμὴ ὑποδοχὴ, ἡ ὁποία μᾶς ἐπεφυλάχθη εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην Σχολήν, καὶ ἡ ὄραία καὶ ἐμπνευσμένη προσφώνησις τοῦ πανοσιολογιωτάτου κ. Διευθυντοῦ μᾶς συνεκίνησαν βαθύτατα. Δι' ἓνα ἀρχηγὸν Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχουν γλυκότερα στιγμαὶ ἀπὸ τὰς στιγμὰς τῆς ἐπικοινωνίας με τὰς πνευματικὰς νησίδας, ὅπου προπαρασκευάζονται οἱ αὐριανοὶ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην κ. Βικέντιον, διότι ἐφρόντισε νὰ συμπερι-

ληφθῆ εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς μας καὶ ἡ ἐπίσκεψις εἰς τὸν ἱερὰν ταύτην Σχολήν.

Ὁ χαρακτῆρ τῶν ἱερατικῶν σχολῶν διαφέρει ριζικῶς ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἄλλων σχολῶν. Αἱ ἄλλαι σχολαὶ μεταδίδουν εἰς τοὺς τροφίμους των διαφόρους γνώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἔφθασεν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δι' ἰδίων δυνάμεων, ἐνῶ εἰς τὰς ἱερατικὰς σχολὰς μας διδάσκονται αἱ ἀλήθειαι τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Ἡ διαφορὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας.

Εἰς τὰς ἱερατικὰς σχολὰς δὲν ὑπάρχει θέσις διὰ μίαν σχολαστικὴν καὶ μηχανικὴν μετάδοσιν ξηρῶν γνώσεων. Οἱ εἰς τὰς ἱερατικὰς σχολὰς διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι τὰς ἀληθείας τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ὀφείλουν νὰ καταστήσουν βιωμὰ των τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ. Ἄνευ ἐσωτερικῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ἄνευ καθαρᾶς καρδίας καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίσωμεν τὸν Θεόν, ὡς βεβαίως ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης, λέγων: «Πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεννῆται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν» (Α' Ἰωάν. 4, 7-8). Ἡ ζωσα καὶ συνεχῆς ἐπικοινωνία με τὸν Θεόν εἶναι ἀπαραίτητος ὁρος διὰ τὴν ἐπιτυχήν μετάδοσιν καὶ ἀποδοχὴν τῶν ὑπερφυσικῶν ἀληθειῶν τῆς θρησκείας μας.

Ἀγαπητά μου παιδιὰ,

Ἡ Σερβικὴ Ἐκκλησία καὶ ἐν γένει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία στηρίζει μεγάλας ἐλπίδας εἰς Σᾶς τοὺς αὐριανὸς Λευίτας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία χρειάζεται εὐσεβεῖς καὶ καλῶς κατηρητισμένους ποιμένας, ἐναρέτους καὶ ἀφωσιωμένους ἐργάτας τοῦ Ἐθαγγελίου. Προορίζεσθε διὰ μίαν ὑψηλὴν καὶ ἱερὰν ἀποστολήν: τὴν διακονίαν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, ἣν αὐτὸς ὁ Κύριος περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος καὶ διὰ τὴν λύτρωσιν τοῦ ἀγωνιῶντος ἀνθρώπου.

Διὰ νὰ φανῆτε δὲ ἀξιοὶ τῆς ἀποστολῆς σας ταύτης, ὀφείλετε νὰ διαπνέεσθε ὑπὸ ἐνθέου ζήλου καὶ βαθυτάτου ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος καὶ θερμῆς ἀγάπης πρὸς τὴν κοινὴν Μητέρα μας, τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Πρέπει ἐν πίστει καὶ ταπεινοφροσύνῃ νὰ παραδώσετε ἑαυτοὺς εἰς χεῖρας τοῦ μοναδικοῦ Διδασκάλου μας, πρόθυμοι νὰ συμμορφώνεσθε πρὸς τὴν παιδαγωγίαν του καὶ νὰ ἄρητε τὸν σταυρόν Του.

Ἐῶχομαι ὅπως ὁ Θεὸς εὐλογῆ τὸ ἐνταῦθα τελεσιουργούμενον ἐκπαιδευτικὸν ἔργον καὶ ὅλους ὑμᾶς, ἵνα δυναθῆτε νὰ ἀφιερωθῆτε ἐξ ὁλοκλήρου εἰς Αὐτόν καὶ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν Του καὶ ἐργασθῆτε πρὸς δόξαν Αὐτοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας σας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀμήν».

Συγκινηθεὶς ἀπὸ τὴν ἐμπνευσμένην ἀντιφώνησιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὁ Πατριάρχης κ. Βικέντιος εἶπεν αὐθορμητῶς:

«Εὐχαριστῶ θερμῶτα τὴν Ὑμετέραν Μακαριώτητα, ποὺ ἐδίδαξε τὴν νεολαίαν μας. Πιστεύω ὅτι οἱ λόγοι Σας θὰ ἀσκήσουν μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπάνω της καὶ ὅτι ἡ ἐπίσκεψις σας θὰ μείνῃ ἀλησμόνητος εἰς τοὺς Καθηγητὰς καὶ Μαθητὰς. Σᾶς εὐχαριστῶ, Μακαριώτατε».

ΜΝΗΜΟΝΥΝΟΝ ΤΟΥ ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ

Τὴν τρίτην ἡμέραν (7ην Σεπτεμβρίου) τῆς ἐν Βελιγραδίῳ παραμονῆς του, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεος παρηκολούθησε μετὰ τῆς ἀκολουθίας του τὴν Θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν ἐν Καλεμέγκνταν ἱερὸν ναὸν «Ρούζιτσα» καὶ τὸ μετὰ ταῦτα τελεσθὲν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Ἐθνομάρτυρος Ρήγα Φεραίου, εἶτα δὲ ἐπεσκέφθη τὸ Στρατιωτικὸν Μουσεῖον. Μετὰ τὸ σεμνὸν μνημόσυνον, τὸ ὁποῖον ἐτέλεσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καβάλλας κ. Χρυσόστομος, ὁ Ἅγ. Πατριάρχης κ. Βικέντιος ἐξῆρε δι' ὀλίγων τὸ ἔργον καὶ τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Βαλκανίων τοῦ ψάλτου τῆς ἐλευθερίας Ρήγα τοῦ Φεραίου, εἰπὼν τὰ ἑξῆς :

«Καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ, παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακῆ», ἐπαλλε καὶ ἔλεγεν ὁ Κωνσταντῖνος Ρήγας. Εἰς τὴν σκέψιν του αὐτὴν ἀφιέρωσεν ὅλην τὴν ζωὴν του. Ἄφησε τὴν γενέτειράν του καὶ κατέφυγεν εἰς χώραν, ἣ ὁποία δὲν εὐρίσκειτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κατακτητοῦ καὶ ὑποδουλωτοῦ. Ἀνέ-

πτυξε ζωηρὰν δραῖσιν καὶ ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς Βαλκανικοὺς λαοὺς εἰς ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα.

Ἀλλὰ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως ἀκόμη δὲν εἶχε σημάνει. Ἐπρεπε νὰ κυλήσῃ ἀκόμη πολλὸς χρόνος μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ.

Ὁ Κωνσταντῖνος Ρήγας ἐπλήρωσε τὴν πρόθεσιν του μετὰ τὴν ζωὴν του, προδοθεὶς ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τότε δὲν ἤθελον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Βαλκανίων. Ἐχασε τὴν ζωὴν του ἴσως κάπου πλησίον αὐτοῦ τοῦ μικροῦ ναοῦ, ὅπου σήμερον ἀνεπέμψαμεν δεήσεις πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του.

Τὸ Βελιγράδιον διετήρησε ζωηρὰν τὴν μνήμην αὐτοῦ τοῦ μεγάλου τέκνου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μία ὁδὸς τοῦ Βελιγραδίου φέρει τὸ ὄνομά του. Πιστεύω ὅτι ἡ ψυχὴ του εἶναι σήμερον ἰκανοποιημένη, ποὺ μᾶς βλέπει ἔτσι συγκεντρωμένους εἰς κοινὴν προσευχήν.

Καὶ ἡμεῖς τέκνα τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ ἃς ἀποδώσωμεν τὴν ὀφειλομένην τιμὴν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Ρήγαν καὶ ἃς δεηθῶμεν τοῦ Κυρίου: «Αἰωνίαν ἀνάπαυσιν παράσχον, Κύριε, εἰς τὸν δούλόν σου Κωνσταντῖνον καὶ ποιήσον τὴν μνήμην αὐτοῦ αἰωνίαν».

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἐξερχόμενοι τοῦ παλαιοῦ ναοῦ «Ρούζιτσα» μετὰ τὸ σεμνὸν μνημόσυνον τοῦ ἐθνομάρτυρος Ρήγα Φεραίου.

Μετὰ τὸν λόγον τοῦ Πατριάρχου κ. Βικεντίου ὁ Μακαριώτατος διένειμεν ἀντίδωρον εἰς τοὺς συρρεῦσαντας πιστοὺς ἐπὶ μίαν ὥραν.

Ὁ ἱερός ναὸς «Ρούζιτσα», κείμενος εἰς τοὺς πρὸς τὸν Δούναβιν πρόποδας τοῦ Kalemegdan, ἐπὶ Τουρκοκρατίας εἶχε μετατραπῆ εἰς πυριτιδαποθήκην. Ἀπεδόθη εἰς τοὺς πιστοὺς τὸ 1803. Ἐκεῖ, ἐγγὺς τῆς συμβολῆς τοῦ Σαίου εἰς τὸν Δούναβιν, ὑψοῦται μελαγχολικὸς καὶ ὁ μεσαιωνικὸς πύργος τοῦ Νεμπόισα, ὁ ὁποῖος ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐχρησίμευεν ὡς φυλακῆ. Ἐνταῦθα ἐστραγγαλίσθη ἀπαισίως τὸ 1798 ὁ Ἐθνομάρτυς Ρήγας ὁ Φεραῖος. Ἐκεῖ ἐφυλακίσθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν πλεῖστοι Σέρβοι πατριῶται, αἱ ψυχὰι τῶν ὁποίων τώρα ἡσθάνθησαν ἄφατον χαρὰν, διότι ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἦλθε νὰ τελέσῃ μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ δραματιστοῦ τῆς Βαλκανικῆς Συμμαχίας Ρήγα τοῦ Φεραίου.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐπεσκέφθησαν μετὰ τῆς συνοδείας τῶν τῶ Στρατιωτικῶν Μουσείων τοῦ Βελιγραδίου. Ἐξερχόμενος τοῦ Μουσείου ὁ Μακαριώτατος, ἐδήλωσε πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου, ὅτι τὸ Μουσεῖον ἔχει τεραστίαν ἱστορικὴν σημασίαν καὶ ὅτι παρέχει τὴν καλυτέραν εἰκόνα περὶ τῆς γενναιότητος τῶν Γιουγκοσλαβικῶν λαῶν καὶ τοῦ ἀγῶνός των διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Εὐχαριστῶν μετὰ ταῦτα τὴν Διοίκησιν τοῦ Μουσείου, ὁ Μακαριώτατος ἐτόνισεν, ὅτι ἡ φιλία μεταξὺ τῶν λαῶν μας θὰ παραμείνῃ ἀκλόνητος καὶ ἀκατάλυτος.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕἰΣ ΝΟΒΙ ΣΑΝΤ ΚΑΙ ΚΑΡΛΟΒΝΤΣΙ

Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου κ. Βικεντίου καὶ τῆς ἀκολουθίας του, ἐξέδραμεν εἰς τὴν ὠραίαν πόλιν τοῦ Νόβι Σάντ, ἡ ὁποία καλεῖται καὶ «Σερβικαὶ Ἀθῆναι» λόγῳ τῆς πνευματικῆς ἀκμῆς τῆς κυρίως κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα. Ὡς γνωστόν, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Αὐστροουγγαρίας ὑπῆρχεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην Ἑλληνικὴ παροικία μὲ ζωήραν ἐμπορικὴν, πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν ζωήν. Εἰς τὴν καθεδρικὸν ναὸν τῆς πόλεως ἡ Θεῖα Λειτουργία ἐτελεῖτο ἐπὶ 57 ἔτη ἐναλλάξ Ἑλληνιστὶ καὶ Σλαβωνιστὶ. Σήμερον δὲ ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» νὰ ψάλλεται Ἑλληνιστὶ τὸ Πάσχα. Ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξε μεγαλειώδης. Χιλιάδες κόσμου συνωθοῦντο διὰ νὰ ἴδουν καὶ χαιρετήσουν τὸν Μακαριώτατον. Οἱ πιστοὶ ἔρραινον τὸν Μακαριώτατον μὲ ἀνθη καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐξεδήλουν τὴν ἀγάπην των πρὸς τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μία δὲ γυνή, ἐνῶ ὁ Μακαριώτατος προὐχώρει πρὸς τὸν ναόν, ἐξεδίπλωνε λευκὸν λινὸν ὑφασμα πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Μακαριώτατου ἀπὸ τῆς πύλης τῆς αὐλῆς μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς θύρας τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὅπου ἐτελέσθη πανηγυρικὴ δοξολογία, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριώτατου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς δοξολογίας ὁ δραστήριος ἐπίσκοπος τοῦ Νόβι Σάντ κ. Νικάνωρ προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον, εἰπὼν τὰ ἐπόμενα:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος,

Κατεχόμενοι ὑπὸ αἰσθημάτων ἀγάπης πρὸς τὴν Ὑμετέραν ὑψηλὴν προσωπικότητα, εἰλικρινῶς χαίρομεν διὰ τὴν ἔλευσίν Σας καὶ τὴν ὑψηλὴν Σας ἐπίσκεψιν εἰς τὴν πόλιν τῶν Σερβικῶν Ἀθηνῶν, τὴν δὲ ἱστορικὴν αὐτὴν στιγμήν χαιρετίζομεν ἐξ ὅλης καρδίας εἰς τὸν ἱερόν αὐτὸν ναὸν παρουσιά τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου μας.

Ἐπ' ἐνκαιρία τῆς ἐπισκέψεώς σας εἰς τὸ Πατριαρχεῖόν μας καὶ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ πόλις τῶν Σερβικῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἐκπαιδευτικὸν καὶ πολιτικὸν κέντρον τῆς Βοϊβοντινας, Σᾶς ὑποδέχεται μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας καὶ τὴν καρδίαν καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ πληροφορήσῃ Ὑμᾶς περὶ τῶν κοινῶν εἰς τὸ παρελθὸν προσπαθειῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Σέρβων τῆς πόλεως ταύτης πρὸς διαφύλαξιν τῶν θρησκευτικῶν των καὶ ἐθνικῶν κατακτήσεων. Εἰς τὸ Νόβι Σάντ ἔζων Ὁρθόδοξοι ἀδελφοὶ μας Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα ἐξ ἀφορμῆς διαφόρων ἱστορικῶν γεγονότων. Οὗτοι ἀνέπτυξαν ἐνταῦθα πλουσίαν θρησκευτικὴν, ἐμπορικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν. Εἶχον ἰδικὸν των σχολεῖον καὶ ἰδικούς των διδασκάλους καὶ εἰς τὸν ἐδῶ ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἡ θεῖα Λειτουργία ἐτελεῖτο ἐπὶ 57 ἔτη ἐναλλάξ Ἑλληνιστὶ καὶ Σλαβωνιστὶ. Καὶ σήμερον κατὰ τὸ Πάσχα ψάλλεται Ἑλληνιστὶ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μία τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως φέρει τὸ ὄνομα «Ὁδὸς Ἑλληνικοῦ Σχολείου».

Ἡ ἀδελφικὴ καὶ ἠθικὴ ὑποστήριξις τῶν Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος ὁμοδόξων ἀδελφῶν παρεκίνει τὸν Σερβικὸν λαόν τῆς Βοϊβοντινας, ποὺ τότε εὐρίσκετο ὑπὸ ξένον ζυγόν, καὶ ἡμᾶς τοὺς Σέρβους νὰ φυλάττωμεν ἀγρόπτως τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ τὴν ἐθνικότητά μας. Ἐπειδὴ εἶναι πνευματικὸν κέντρον τῆς Βοϊβοντινας, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ οἱ Ἕλληνες μὲ τὸ σχολεῖόν των καὶ τοὺς διδασκάλους των προσέφερον πολλὰ εἰς τὸν ἐκπαιδευτικόν, θρησκευτικόν καὶ πολιτικὸν τομέα, ἡ πόλις τοῦ Νόβι Σάντ φέρει συμβολικῶς τὸ ὄνομα «Σερβικαὶ Ἀθῆναι».

Μνήμονες τῶν κοινῶν αὐτῶν προσπαθειῶν πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἀνθισιν τῆς ἀγίας Ὁρθοδοξίας, χαιρετίζομεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, ὅπως ἡ ἐπίσκεψίς Σας εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μπάτσκα καὶ εἰς τὸν ἱερόν αὐτὸν ναὸν συμβάλῃ εἰς τὴν περαιτέρω τόνωσιν τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τῶν Γιουγκοσλαβικῶν λαῶν, καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ, ὡς μέλους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὡς εὖ παρέστητε, Μακαριώτατε! Ἐρχεσθε ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου. Ἄς εἶναι ἡγιασμένη ἡ ὁδός, ἣν πορεύεσθε καὶ ἄς Σᾶς συνοδεύῃ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τώρα καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς Σας. Ἀμήν».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος, ἀνταπαντῶν εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ὑπάρχουν στιγμαὶ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν δύνανται νὰ εὖρη καταλλήλους λέ-

Ξεις νὰ ἐκφράση τὰ διακατέχοντα αὐτὸν αἰσθήματα. Μία τῶν στιγμῶν αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ παροῦσα. Ἀπαντῶν εἰς τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν σας, δηλῶ εἰς Ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς μας εἰς τὴν χώραν Σας ὑπερέβη κάθε προσδοκίαν, ὡς ἐκ τούτου δὲ δυσκολευόμεθα νὰ εἰρωμεν λέξεις διὰ νὰ ἐκφράσωμεν τὰ ὅσα αἰσθανόμεθα. Ἡ συγκίνησίς μας ἐκορυφώθη ἐνταῦθα εἰς τὰς Σερβικὰς Ἀθήνας. Αἱ Σερβικαὶ Ἀθηναὶ αὐτὰί μᾶς φέρουν εἰς τὴν μνήμην τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, τοὺς Ἑλληνικοὺς ναοὺς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα περὶ τῶν ὁποίων ὠμυλήσατε.

Ἐπίσης μᾶς συγκινεῖ βαθέως ἡ παρουσία τοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν ναόν, ὅπερ δεικνύει ὅτι ἡ πίστις του εἶναι θερμὴ καὶ ἀκλόνητος.

Ἡ ἐπίσκεψίς μας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἀποτελεῖ τυπικὴν ἀνταπόδοσιν τῆς περυσινῆς εἰς Ἑλλάδα ἐπισκέψεως τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πατριάρχου κ. Βικεντίου. Αὕτη ἀποβλέπει εἰς τὴν σύσφιξιν τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ εἰς τὴν περαιτέρω προσέγγισιν τῶν ὁμοδόξων λαῶν μας. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη εἶναι ζωηρὰ ἐκδήλωσις τῆς ὑφισταμένης ἀδελφικῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν δύο

Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θὰ διατηρηθῇ ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ αἰωνίως ἀραγῆς. Ἐνταῦθα ἠσθάνθημεν κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον τὴν σημασίαν τοῦ ἀρχαίου ρητοῦ «Ἡ ἰσχὺς ἐν τῇ ἐνώσει» καὶ τοῦ «Ὅπου ὑπάρχει ὁμόνοια, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ πρόοδος.» Οἱ δύο λαοὶ μας ἔχουν κοινὴν ἱστορίαν καὶ τρέφουν ἀμοιβαίας συμπαθείας. Αἱ συμπάθειαι αὗται ἐδράζονται ἐπὶ τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐὐχαριστῶ τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα διὰ τοὺς ὠραίους λόγους καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ εὐλογῇ τὸ ποιμνιὸν Σας. Δέομαι τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ τῶν δύο λαῶν μας, οἱ ὁποῖοι τόσον ἐκτιμῶν καὶ ἀγαποῦν ἀλλήλους.»

Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἐπίσκεψις εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου κ. Νικάνορος, τὸ ὁποῖον εἶναι ὄντως χάριμα ὀφθαλμῶν ἐξῶθεν καὶ ἔσωθεν.

Ἀκολούθως ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἐπεσκέφθη τὸ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ μέγαρον «MATICA SRPSKA», ἥτοι τὸν Φιλολογικὸν οὕτως εἰπεῖν Σύλλογον, ἔνθα ἐπεδείχθησαν παλαιὰ χειρόγραφα καὶ παλαιότυποι ἐκδόσεις Ἑλληνικαὶ καὶ Σερβικαὶ. Ὑπὸ τοῦ ἄρμο-

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος διανέμων ἀντίδωρον μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Ναὸν «Ρούζιτσα» Βελιγραδίου.

δίου τοῦ Συλλόγου διηυκρινίσθη ὅτι Ἕλληνες, κάτοικοι τοῦ Νόβι Σάντ, ἀπετέλεσαν τὸν ἀρχικὸν πυρῆνα ἀναπτύξεως καὶ εὐδοκίμησεως τοῦ Συλλόγου. Ἐνταῦθα, λαβὼν τὸν λόγον ὁ Σεβ. Φιλίππων κ. Χρυσόστομος εἶπε, σὺν ἄλλοις, ὅτι ἂν οἱ Ἕλληνες ἔσπειραν τὸν σπόρον τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸ Νόβι Σάντ, ἡ φιλοπονία τῶν Σέρβων τὸν ἐκαλλιέργησε καὶ τὸν ἀνέπτυξεν οὕτως ὥστε ν' ἀποδώσῃ γλυκεῖς καὶ μένοντας πνευματικοὺς καρπούς. Ἐν τέλει ἐμνημόνευσε περικοπτὴν ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε», καὶ παρώτρυνε εἰς τὴν περαιτέρω συνέχισιν τοῦ ἔργου διὰ τῆς πρὸς τοὺς Φιλιππησίους τοῦ αὐτοῦ Ἀποστόλου προτροπῆς:

«Ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ... ταῦτα πράττετε καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ἡμῶν» (Φιλιπ. 4,8-9).

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἔφθασαν μετὰ τῶν ἀκολουθιῶν των εἰς τὴν πόλιν τοῦ Καρλοβικίου, παλαιὰν ἔδραν τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου, ὅπου τοὺς ὑπεδέχθησαν μετὰ πολλῶν τιμῶν ὁ Θεοφ. Ἐπίσκ. κ. Μακάριος, ὁ κλῆρος, αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ καὶ πλῆθος κόσμου. Ὁ ἐπίσκοπος Καρλοβικίου κ. Μακάριος καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος ἀντήλλαξαν μετὰ τὸ πέρασ τῆς εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τελεσθείσης δοξολογίας θερμὰς προσφωνήσεις, ἐξάραντες τοὺς ἱστορικοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν λαῶν μας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Καρλοβικίου προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον ὡς ἐξῆς:

«Μακαριώτατε,

Αἰσθάνομαι ὅπως ἰδιαίτεραν εὐχαρίστησιν καὶ χαρὰν, διότι με ἠξίωσεν ὁ Θεὸς ὅπως ὡς Ἀρχιερεὺς μιᾶς τῶν ἀρχαίων ἐπαρχιῶν τῶν Βαλκανίων, τῆς ἐπαρχίας τοῦ Σρέμ, χαρετήσω εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀυστροουγγαρίας κέντρον τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τοῦ Ὀρθοδόξου Σερβικοῦ λαοῦ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ δι' Ὑμῶν καὶ ὀλόκληρον τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Θέλω ὄχι μόνον νὰ Σᾶς χαρετήσω, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐχηθῶ εἰς Ὑμᾶς καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἐκπροσώπους τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐχάριστον διαμονὴν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν».

Ἀκολουθῶν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος κ. Μακάριος ἀνεφέρθη εἰς τὰς Ἑλληνοσερβικὰς σχέσεις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Τουρκοκρατίας, τονίσας ὅτι αὐταὶ ὑπῆρξαν στεναὶ καὶ εἰλικρινεῖς. Οὗτος ὑπεγράμμισεν ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι «ἐπρωτοστάτου» εἰς τὴν δημιουργίαν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διαφύλαξιν τῆς Ἑλληνογιουγκοσλαβικῆς ἀλληλεγγύης καὶ φιλίας». Εἰς τὸ τέλος τῆς προσφωνήσεώς του ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος κ. Μακάριος, ἀφοῦ ἠυχήθη ὅπως ὁ Παντοδύναμος διαφυλάξῃ τὴν ἐνότητά τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τὴν Ἑλληνογιουγκοσλαβικὴν ἀδελφότητα καὶ ἀλληλεγγύην καὶ ὅπως αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπισκέψεις τῶν Προκαθημένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας ἀποβοῦν ἐπ' ἀγαθῶ αὐτῶν καὶ τῶν λαῶν των, ἀνεφώνησε

«Ζήτω ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεος».

Εἰς ἀπάντησιν ὁ Μακαριώτατος ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας διὰ τὰς τιμὰς καὶ τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐκδηλώσεις τοῦ εὐσεβοῦς Σερβικοῦ λαοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπεγράμμισε τὴν φιλίαν τῶν δύο λαῶν, τονίσας ὅτι ἡ νίκη, ἡ τὸν κόσμον νικήσασα καὶ ἡ μέλλουσα ἀενάως νὰ νικᾷ, εἶναι ἡ εἰς Χριστὸν πίστις:

«Ἀὕτη ἐστὶν - εἶπεν - ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν.»

Ἀκολουθῶν ὁ Μακαριώτατος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, ἐπεθεώρησεν ἕξωθεν τὰ ἐκτεταμένα μεγαλοπρεπῆ κτίρια τοῦ Πατριαρχείου, ὅπερ ἄλλοτε ἠδρευεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τοῦ Καρλοβικίου. Ταῦτα μαρτυροῦν τὴν παλαιὰν οἰκονομικὴν εὐρωστίαν τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας.

ΠΑΡΑΣΗΜΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΔΩΡΟΘΕΟΥ

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων κ. Ντομπρίβογε Ραντοσάβλεβιτς ἐδεξιώθη εἰς τὰς πολυτελεῖς αἰθούσας τοῦ ἐν Βελιγραδίου μεγάρου τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον καὶ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας του. Εἰς τὴν δεξίωσιν παρέστησαν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀλέξανδρος Ράνκοβιτς, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῆς Σερβίας κ. Πέτρος Σταμπόλιτς, ὁ πρόεδρος τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Λαϊκῆς Βουλῆς κ. Βλάντα Ζέτσεβιτς, τὰ μέλη τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ.κ. Βέλκο Ζέκοβιτς, Μόμα Μάρκοβιτς καὶ Κρστο Ποπιβόντα, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου Σερβίας κ. Σλόμπονταν Πένεζιτς, τὰ μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου Σερβίας κ.κ. Ἰσα Γιοβάνοβιτς καὶ Μίλαν Πόποβιτς, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων κ. Στράχιλ Γκίγκωφ, ὁ Δήμαρχος Βελιγραδίου κ. Μίλος Μίνιτς, τὰ μέλη τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Φίλων μετὰ τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας, ὁ Πατριάρχης κ. Βικέντιος, ὁ Μητροπολίτης Σεραγέβου κ. Νεκτάριος, ὁ ἐπίσκοπος Τιμοκίου κ. Αἰμιλιανός, ὁ ἐπίσκοπος Νόβι Σάντ κ. Νικάνωρ, ὁ ἐπίσκοπος Βανάτου κ. Βησσαρίων, ὁ ἐπίσκοπος Μπρανιτσέβου κ. Χρυσόστομος, ὁ ἐπίσκοπος Καρλοβικίου κ. Μακάριος, ὁ ἐπίσκοπος Ζίτσης κ. Γερμανός, ὁ ἐπίσκοπος Τοπλίτσης κ. Δοσίθεος, ὁ πρόεδρος τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας κ. Ἀλέξανδρος Μπέλιτς, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Συμβουλίου κ. Σίνισα Στάνκοβιτς, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν μορφωτικῶν σχέσεων μετὰ τὸ ἐξωτερικὸν κ. Μᾶρκος Ρίστιτς, ὁ πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου κ. Ἡλίας Τζούριτς, οἱ πρυτάνεις τῶν ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν Βελιγραδίου, ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Ὀρθοδόξων ἱερέων κ. Μίλαν Σμίλιανιτς, ὁ ἱερεὺς κ. Νέστορ Ποπόβσκυ, καὶ πλείστοι ἄλλοι ἀντιπρόσωποι τοῦ Κράτους, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Γραμμάτων.

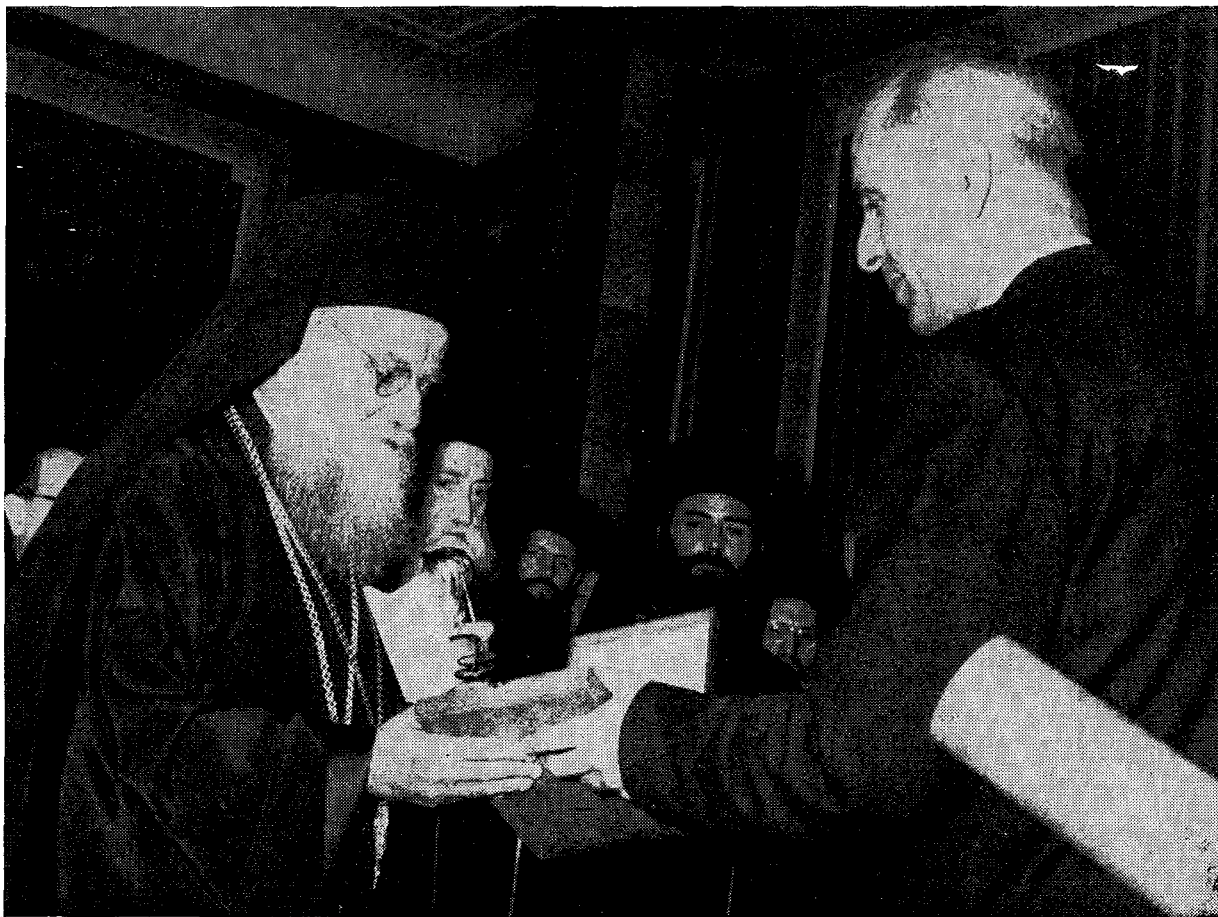
Ἡ δεξίωσις ἤρχισε μὲ τὴν ἐπίδοσιν τῶν παρασήμων, τὰ ὅποια ἀπένειμεν ὁ πρόεδρος Τίτο εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον καὶ τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας κ.κ. Χρυσόστομον, Σεραφεῖμ, Δαμασκηνὸν καὶ Κυπριανὸν διὰ τὰς ὑπηρεσίας των, τὰς ὁποίας προσέφεραν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ σύσφιγξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀμοσπονδιακῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας. Εἰς τὸν Μακαριώτατον ἀπενεμήθη τὸ παράσημον τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Σημαίας α' τάξεως, εἰς δὲ τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας τὸ τῆς β' τάξεως. Ἡ ἐπίδοσις τῶν παρασήμων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Ὁρησκευμάτων κ. Ραντοσάβλεβιτς, ὁ ὁποῖος προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε καὶ Σεβασμιώτατοι Κύριοι,
Ὁ Πρόεδρος τῆς ΟΛΛΓ Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο δι' ὄναξίον του ἀπένειμεν εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τὸ παράσημον τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Σημαίας α' τάξεως καὶ εἰς Ὑμᾶς, Σεβασμιώτατοι κύριοι, τὸ παράσημον τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Σημαίας β' τάξεως διὰ τὰς προσφερθείσας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν παγίωσιν τῆς φιλειρηνικῆς συνεργασίας καὶ

τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ΟΛΛΓ.

Μεγάλῃ εἶναι ἡ τιμὴ καὶ ἡ εὐχαριστήσις μου νὰ σᾶς ἐπιδώσω τὰ παράσημα αὐτὰ ἐν ὀνόματι τοῦ Προέδρου τῆς ΟΛΛΓ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐξακολουθήσῃ συνεισφέρονσα τὸ μερίδιόν της εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ παγίωσιν τῆς φιλειρηνικῆς συνεργασίας καὶ τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ΟΛΛΓ. Εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία ἐπέστησαν πολλὰς δοκιμασίας καὶ ὑπεβλήθησαν εἰς μεγάλας θυσίας διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πατρίδος των. Ὅχι μόνον ἡ γειτνίασις, ἀλλὰ εἰδικῶς αἱ δύσκολοι στιγμαὶ τῆς δουλείας, τῆς κατοχῆς, τῶν ἀγώνων καὶ τῶν πολέμων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας συνδέουν τοὺς λαοὺς μας καὶ τοὺς προτρέπουν νὰ ἐξακολουθήσουν συσφίγγοντες τὰς φιλικὰς τῶν σχέσεις καὶ τὴν συνεργασίαν των καὶ οὕτω νὰ συμβάλλουν καὶ εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον, τῆς πολυτιμοτάτης αὐτῆς κατακτήσεως τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ἐπίσκεψίς Σας εἰς Γιουγκοσλαβίαν θὰ συντείνῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευ-

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ὁρησκευμάτων κ. Ραντοσάβλεβιτς ἐγχειρίζων τὸ παράσημον εἰς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον

θερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, αὐτῶν τῶν κοινῶν ἰδανικῶν τῶν λαῶν μας.

Ζήτω ἡ φιλία μεταξὺ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ΟΛΔΓ!

Σᾶς συγκαίρω ἐξ ὅλης καρδίας καὶ Σᾶς παραδίδω τὰ παράσημα αὐτά».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀντιφωνῶν εἶπε τὰ ἑξῆς :

«Ἐξοχώτατε Κύριε Ὑπουργέ,

Ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδίας μου ἀναβλύζει ἐν θερμῶν καὶ παρατεταμένον εὐχαριστῶ διὰ τοὺς ὠραίους λόγους, τοὺς ὁποίους εἶχετε τὴν καλωσύνην νὰ ἀπευθύνετε πρὸς ἐμὲ προσωπικῶς καὶ τὴν Ἀκολουθίαν μου, πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἧς ἐλέω Θεοῦ προΐσταμαι, καὶ πρὸς τὴν χώραν μου.

Ἐπίσης ἐκφράζω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα καὶ δι' Ὑμῶν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς ΟΛΔΓ τὰς θερμοτάτας μου εὐχαριστίας δι' ὅσα αὐτὴ ἐπραξεν, ὥστε ἡ διαμονή μας εἰς τὴν ὠραίαν χώραν σας νὰ καταστῇ ὑπὸ πᾶσαν ἐποπὴν ἀνετος καὶ εὐχάριστος.

Κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον διαμονήν μας εἰς τὴν ἡρωϊκὴν πατρίδα σας διεπιστώσαμεν μὲ βαθεῖαν ἱκανοποίησιν, ὅτι ὁ ὑπέροχος λαός σας ἔχει ἀφιερώσει ὅλας τὰς δημοκρατικὰς τῶν δυνάμεις καὶ ὅλην τὴν δραστηριότητά του εἰς τὴν ὕλικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας του, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως θὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ ἐν καλύτερον καὶ εὐτυχέστερον αὔριον.

Οἱ δύο γενναῖοι λαοὶ μας συνέδεσαν στενῶς τὰς τύχας των, ἀπ' ὅτου συνηρτήθησαν εἰς τὸν χώρον τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Κατὰ τὴν μακροαῖονα ἱστορίαν των, καὶ δὴ κατὰ τὴν νεωτέραν, διεξήγαγον πλείστους ἀγῶνας ἐναντίον κοινῶν ἐχθρῶν καὶ ὑπέστησαν ἀπὸ κοινῶν φοβερὰς δοκιμασίας. Οἱ κοινοὶ ἀγῶνες καὶ αἱ κοινὰ δοκιμασίαι τῶν λαῶν μας ἐσφυρηλάτησαν ἀδιασπᾶστους δεσμοὺς φιλίας καὶ ἀγάπης καὶ συνεργασίας. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ ἤθελα νὰ τονίσω ἰδιαίτερος, ὅτι εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν δεσμῶν αὐτῶν διεδραμάτισε σπουδαῖον ρόλον καὶ εἰς πνευματικὸς παράγων, ὅστις λέγεται Ὁρθοδοξία. Αὕτη εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν ἔθνικὴν ὑπόστασιν καὶ ζωὴν τοῦ Σερβικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ ἀνυπολόγιστον ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν δυνάμιν δι' ἐν ἑκαστὸν Ὁρθόδοξον ἔθνος, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἀνεκτίμητον συνεκτικὸν δεσμὸν μεταξὺ τῶν δύο ὁμοδόξων λαῶν μας. Πᾶσα τιμὴ καὶ εὐγνωμοσύνη καὶ σεβασμὸς ἀνήκει εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, τὴν σεπτὴν κορυφὴν ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς κοινῆς δουλείας διέσωσε τὴν Ὁρθόδοξίαν, ἐπροστάτευσε τοὺς λαοὺς μας καὶ ἐν καιρῶ ἔχειραφέτησε κανονικῶς τὰς Ἐκκλησίας μας.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας αἱ φιλικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας ἔφθασαν εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν ἐγκαρδιότητος χάρις εἰς τὰς ἐκατέρωθεν πρὸς τοῦτο καταβληθεῖσας εἰλικρινεῖς προσπάθειαι. Τραγὴ ἀπόδειξις τούτου εἶναι καὶ αἱ πρόσφατοι προσωπικαὶ ἐπαφαί, ἐπίσημοι καὶ ἀνεπίσημοι, μεταξὺ τῶν

Ἀρχηγῶν τῶν Κρατῶν μας, τοῦ Προέδρου Τίτο καὶ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου. Αἱ μεταξὺ τῶν χωρῶν μας ὑφιστάμεναι σχέσεις φιλίας καὶ συμμαχίας ἀποτελοῦν ἱστορικὴν ἀναγκαιότητα καὶ ἐξυπηρετοῦν ὑψιστα κοινὰ συμφέροντα. Οἱ λαοὶ μας ὑπέστησαν ἀπροσμετρήτους συμφορὰς, ἀγωνιζόμενοι διὰ τὰ πανανθρώπινα ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἔθνικῆς ἀνεξαρτησίας. Τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην ὁ Ἑλληνικὸς λαός δίδει σκληρὰν μάχην διὰ τὰ ἀπαράγραπτα δίκαιά του καὶ αἰσθάνεται βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν θερμὴν συνηγορίαν τῆς φίλης Γιουγκοσλαβίας ὑπὲρ τῶν δικαίων του. Ὁ Ἑλληνικὸς λαός εἶναι πεπεισμένος, ὅτι ἡ πολυτίμος αὐτὴ ἠθικὴ ἐνίσχυσις τῆς συμμάχου Γιουγκοσλαβίας θὰ συνεχισθῇ μέχρι τῆς πλήρους ἱκανοποιήσεως τῶν ἀπααραγράπτων δικαίων του.

Ἐξοχώτατε,

Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ παρακαλῶ Ὑμᾶς ὅπως διαβιβάσητε εἰς τὴν Α.Ε. τὸν Πρόεδρον τῆς φίλης καὶ συμμάχου Γιουγκοσλαβίας τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθείας εὐγνωμοσύνης μου διὰ τὴν πρὸς με γενομένην τιμητικὴν διάκρισιν.

Ἐῶχομαι μὲ ὅλην τὴν δυνάμιν τῆς ψυχῆς μου, ὅπως οἱ λαοὶ μας συνεχίσουν εἰς τὸ διηκεῖς νὰ διάγουν ἐν εἰρήνῃ, ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ καὶ νὰ συγκατοικοῦν συναδελφωμένοι καὶ συνηνωμένοι ὡς μία οἰκογένεια ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ».

Ἡ ἀντιφώνησις τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου κ. Δωροθέου ἔκαμε ζωηροτάτην ἐντύπωσιν καὶ ἐσχολιάσθη εὐμενέστατα ὑπὸ τῶν Γιουγκοσλαβῶν Ὑπουργῶν, ὁ δὲ τύπος τοῦ Βελιγραδίου ἐδημοσίευσε τὴν ἐπομένην ὀλοκλήρον τὸ κείμενον αὐτῆς. Μετὰ ταῦτα ἐπηκολούθησε γεῦμα.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΝ ΝΑΟΝ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπομένης ἡμέρας (9ης Σεπτεμβρίου) ἦτο ὡσαύτως λίαν πλούσιον. Τὴν πρωτῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωροθέος ἐτέλεσε μετὰ τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας του πανηγυρικὴν Θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Βελιγραδίου, τὸν ὁποῖον εἶχον κυριολεκτικῶς κατακλύσει χιλιάδες πιστῶν. Εἰς τὴν Θείαν Λειτουργίαν συμμετέσχον καὶ ὁ Σεβ. Ἐπίσκ. τοῦ Σρέμ κ. Μακάριος, ὁ Σεβ. Ἐπίσκ. τοῦ Μπρανιτσέβου κ. Χρυσόστομος, ὁ ὑφηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου πανοσιολογίωτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνδρέας Φροῦσιτς, ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ρακοβίτσης πανοσιολογίωτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰωάννης Βελιμίροβιτς, πολλοὶ πρωθιερεῖς, ὁ Ἀρχιδιάκονος κ. Γεώργιος Ζοῦνιτς καὶ ὁ Ἀρχιδιάκονος κ. Μίλος Ἑρντελιάν, καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὁ Μακαριώτατος ὠμίλησε, τοῦ διερμηνέως μεταφράζοντος, εἰπὼν ταῦτα:

«Ἀγαπητοὶ Χριστιανοί,

Ἀνεκφραστός πνευματικὴ χαρὰ πλημμυρίζει τὴν ψυχὴν μου, διότι ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡξί-

ωσεν Ἐμὲ καὶ τὴν ἀκολουθίαν μου νὰ τελέσωμεν τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς ὥραίας πρωτευούσης Σας καὶ νὰ ἀναπέμψωμεν μαζί σας ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου θεοῦ δεήσεις διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ σωτηρίαν τοῦ Σερβικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ, οἱ ὅποιοι ἀνέκαθεν συνδέονται μὲ ἀρρήκτους δεσμούς ἀνυποκρίτου φιλίας καὶ θερμῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ὁ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθείς, σταυρωθεὶς καὶ ἀναστὰς ἐκ τοῦ τάφου Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀποστέλλων τοὺς μαθητάς του ὅπως κηρύξουν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, παρήγγειλεν εἰς αὐτούς: «Εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθῃτε οἰκίαν πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ» (Ματθ.10,12).

Ἀκολουθῶν τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦ θείου Διδασκάλου μας, σὰς ἀπευθύνω, ὡς διὰ πρώτην φορὰν ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν σας, τὸν χαιρετισμὸν «Εἰρήνη ὑμῖν». Δι' ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς δὲν ὑπάρχει πλέον χαρμόσυτος καὶ πλέον παρήγορος χαιρετισμὸς ἀπ' αὐτόν. Διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ αὐτοῦ σὰς εὐχόμεθα εἰρηρικὴν Χριστιανικὴν ζωὴν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ

κοινωνίᾳ, ἐθνημερίαν καὶ εὐτυχίαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ μακαρίαν ζωὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ἡ πικρὴ συρροή σας εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν ναὸν μὲ γεμίσει χαρὰν. Ἡ ἐνταῦθα παρουσία σας μοῦ ὀμιλεῖ εὐγλώττως ὅτι ἀγαπᾶτε τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ὅτι κρατεῖτε εἰς τὴν καρδίαν σας καθαρὰν καὶ ἀνόθευτον τὴν πίστιν τῶν πατέρων σας, ὅτι λατρεύετε θερμῶς τὸν Θεόν, ὅτι εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς σας εἶναι ἐγκαθιδρυμένος ὁ θρόνος τοῦ πάντοτε νικῶντος καὶ θριαμβεύοντος Βασιλέως μας Χριστοῦ, ὅτι εἴσθε πιστὰ καὶ ἀφωσιωμένα τέκνα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἣ ὅποια εἶναι καταφυγή μας, ἀντιλήπτωρ μας, ρύστης μας καὶ ὑπερασπιστὴς μας.

Ὁ παντοδύναμος Κύριος καὶ Δεσπότης μας εἴθε νὰ σὰς ἐνισχύῃ νὰ διατηρῆτε ἀκμαίαν τὴν πρὸς Αὐτὸν πίστιν σας, νὰ σὰς χαρίξῃ ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν καὶ νὰ εὐλογῇ καὶ προάγῃ τὴν μεταξὺ τοῦ Σερβικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑφισταμένην ἐνότητά ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ λατρείᾳ. Ἀμήν.»

Τὰ λειτουργικὰ ἐψάλλσαν Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ μικτοῦ χοροῦ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ. Τὸ πυκνὸν ἐκκλησιαστικὸν παρεκκοινοῦθησε τὴν Θείαν Λειτουργίαν μὲ

Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Πέτρος Σταμπόλιτς καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων κ. Δ. Ραντοσάβλεβιτς ἀνταποδίδοντες τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον.

συγκινητικὴν κατάνυξιν. Ἡ πανηγυρικὴ αὐτὴ Θεία Λειτουργία διὰ μίαν εἰσέτι φοράν κατέδειξε τὸ ἀθάνατον κάλλος καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ὁρθοδοξίας μας νὰ ἀνυψώη τὰς ψυχὰς τῶν ὁπαδῶν τῆς εἰς ὑπεργεῖους σφαίρας, ὅπου αἴρονται καὶ ἀφανίζονται αἱ ἔθνικαὶ καὶ αἱ ἄλλαι διαφοραί.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστη καὶ ὁ πρεσβευτὴς κ. Φίλων μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος διένειμεν ἀντίδωρον εἰς τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα.

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΓΕΥΜΑ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Τὴν μεσημβριανὴν ὁ Ἅγιώτ. Πατρ. τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος παρέθεσεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριώτατου καὶ τῆς ἀκολουθίας του, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν οἱ ἐν Βελιγραδίῳ παρεπιδημοῦντες Σέρβοι Σεβ. ἐπίσκοποι, ὁ πρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοσκευμάτων κ. Ραντοσάβλεβιτς, τὸ μέλος τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. Μόμα Μάκοβιτς, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοσκευμάτων Σερβίας κ. Ἰσα Γιόβανοβιτς, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοσκευμάτων κ. Στράχιλ Γκίγκωφ, ὁ Γεν. γραμματεὺς τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοσκευμάτων κ. Ντίλπαριτς, ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Ὁρθοδόξων ἱερέων πρωθιερεὺς κ. Μίλαν Σμίλιανιτς, ὁ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Φίλων, ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος παρὰ τῆ Ἑλληνικῆ Πρεσβείᾳ Βελιγραδίου συνταγματάρχης κ. Βαρδάνης καὶ ἄλλοι 40 περίπου προσκεκλημένοι. Περὶ τὸ τέλος τοῦ γεύματος οἱ Προκαθημένοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἀντήλλαξαν βαρυσημάντους προπόσεις, ὑπογραμμίσαντες τὴν σημασίαν τῆς στενῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς συνενώσεως ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων δυνάμεων εἰς μίαν πνευματικὴν συμμαχίαν πρὸς ἀξιοποίησιν καὶ προβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ πρόποσις τοῦ Πατριάρχου κ. Βικεντίου ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριε Δωρόθεε,

Ἐγειρόμενος ὅπως χαιρετήσω κατὰ τὸ γεῦμα αὐτὸ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τοὺς λοιποὺς παρισταμένους ἀδελφούς, ἐξακολουθῶ νὰ αἰσθάνωμαι ἀκόμη νὰ ἤχοῦν εἰς τὰ ὦτά μου οἱ λόγοι, μετὰ τοὺς ὁποίους μᾶς ἐχαιρέτησεν ὁ προκατόχος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος κωρὸς Σπυρίδων. Μὲ μίαν λέξιν, ἐκεῖνος μᾶς ἐκάλεσεν ἀδελφούς. Ὅλοι ἡμεῖς ἠσθάνθημεν τότε ὅτι διὰ τοῦ στόματός του ὠμίλει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Τοῦτο τὸ ἠσθάνθημεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ τὸ ἠσθανόμεθα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἀθήναις διαμονῆς μας καὶ παντοῦ ὅπου ἐνεφανίσθημεν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Σερβίας εἶναι εὐτυχῆς καὶ ὑπερευτυχῆς διότι δύναται νὰ σᾶς χαιρετήσῃ ἐν μέσῳ ἡμῶν. Ὅλοι εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι δυνάμεθα καὶ αὐθις νὰ συνενώσωμεν τὰς προσευχὰς μας καὶ

νὰ χαιρετήσωμεν ὡς ἀδελφούς τῆς αὐτῆς πίστεως, ἀγάπης καὶ χριστιανικῆς ἐλπίδος, τῶν αὐτῶν δευνοπαθημάτων, πόνων καὶ δοκιμασιῶν, τῶν αὐτῶν θρησκευτικῶν καὶ ἔθνικων ἰδεωδῶν. Εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι μᾶς παρέχεται ἡ εὐκαιρία νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ ἡμεῖς πνευματικὴν εὐχαρίστησιν ἐπιτελοῦντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου «Μακάριον ἐστὶ μᾶλλον δίδοναι ἢ λαμβάνειν» (Πράξ. 20,35).

Ὁ Σωτὴρ μᾶς ἔδωκε τὴν ἐντολήν νὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλων ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν· ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰω. 4,7-8). Καὶ πῶς θὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ἂν δὲν γνωρίζωμεθα; Ὁφείλομεν πρῶτον νὰ γνωρισθῶμεν, ὀφείλομεν νὰ ἀνταλλάξωμεν γνώμας καὶ συμβουλευθῶμεν ἀλλήλους. Καὶ μόνον ὅταν γνωρισθῶμεν καλῶς, θὰ ἔχωμεν τὴν εὐλογίαν τοῦ κοινοῦ Πατρὸς μας, ὁ ὁποῖος θὰ ἐμφυσησῇ εἰς τὰς καρδίας μας καὶ τὰς ψυχὰς μας τὴν ἀγάπην. Διὰ τοῦτο ἂς εἶναι εὐλογημένη ἡ στιγμή ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀνεχωρήσαμεν ἡμεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἂς εἶναι εὐλογημένη ἡ στιγμή ἐκείνη, ὅταν ὑμεῖς ἀδελφοί, ἦλθατε πρὸς ἡμᾶς, διότι αἱ στιγμαὶ αὗται εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης μας.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη αὐτὴν τὴν στιγμήν νὰ ἀπαριθμήσωμεν λεπτομερῶς πάντα ὅσα συνέδεον καὶ συνδέουν τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν Σερβικὸν λαὸν καὶ τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας μας. Καὶ τὰ εὐρύτερα στρώματα τῶν λαῶν μας ἔχουν γνώσιν τῶν δεσμῶν αὐτῶν. Οἱ πρόγονοί μας, ὀδηγούμενοι καὶ κατευθυνόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀγ. Σάββα καὶ τοῦ πατρὸς του Στεφάνου Νέμανια, ἐτάχθησαν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμόν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Οὕτω ἐχαράχθη ἡ γραμμὴ τῆς πνευματικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ. Τὸ Ἅγιον Ὄρος μὲ τὸ σεμνεῖόν μας, τὸ Χειλιανδάριον, καὶ τὰ λοιπὰ μοναστήρια, ἀπέβη ἡ πνευματικὴ ἐστία τῆς πίστεώς μας καὶ τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης μας.

Καθῆκόν μας εἶναι, ἀδελφοί, νὰ ἀνανεώσωμεν ἐκεῖνο, ποὺ ὑπῆρχεν εἰς τὸ παρελθόν καὶ νὰ ἐνισχύσωμεν τὸ ὑφιστάμενον. Εἰς τὸ καθῆκον αὐτὸ βλέπω τὸ νόημα τῶν ἐπισκέψεών μας καὶ τῶν συνομιλιῶν μας. Ἡμεῖς ὀφείλομεν ὄχι μόνον νὰ ἀνανεώσωμεν τοὺς παλαιούς δεσμούς, ἀλλὰ ἔχομεν χρέος νὰ πραγματοποιήσωμεν καὶ δημιουργήσωμεν νέους δεσμούς κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν λαῶν μας, κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας ὁλοκλήρου τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Ἐὰν μείνωμεν μόνον εἰς τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τοὺς ὥραιοις λόγους, οὐδὲν ἐπράξαμεν. Οἱ λόγοι μας θὰ παραμείνουν κενοὶ ὡς «χαλκὸς ἢ ἠχῶν ἢ κῦμβαλον ἀλαλάζον» (Α' Κορ. 13.1). Ὅλοι ἡμεῖς γνωρίζομεν καὶ ἔχομεν συνείδησιν ὅτι εἶναι ἐπίπονος καὶ μακρὸς ὁ δρόμος διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ καὶ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Ἡμεῖς ὁμῶς ὀφείλομεν νὰ προσπαθήσωμεν, ὀφείλομεν νὰ ἀρχίσωμεν. Τοῦτο ἀναμένουν ἀπὸ ἡμᾶς οἱ πιστοὶ μας, τοῦτο ἀναμένουν οἱ λαοὶ μας, τοῦτο ἀναμένουν καὶ αἱ πατρίδες μας, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὁποίων, ἡ Α. Μ. ὁ Βασίλευς Παῦλος

καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς ΟΛΛΓ Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο ἐργάζονται ἀκαταπονήτως νὰ προσεγγίσουν τοὺς λαοὺς μας εἰς τὸ πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν πεδίων, ἵνα κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων γεγονότων εὐρεθῶμεν πάλιν μαζί, ὅπως εἴμεθα μαζί εἰς τὸ ἀπώτερον, εἰς τὸ ἐγγὺς καὶ εἰς τὸ πλέον πρόσφατον παρελθόν.

Δέομαι τοῦ Θεοῦ νὰ εἴμεθα κατηρητισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ (Α' Κορ. 1,10) καὶ ὑψώνω τὸ ποτήριον αὐτὸ ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ εὐτυχίας τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου Μακαριότητος, τῶν Σεβασμιωτάτων κ.κ. Μητροπολιτῶν καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας Σας, ἐπ' ἀγαθῶν καὶ πνευματικῆ προόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς δόξαν συμπάσης τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Πατριάρχα Κύριε Βικέντιε,
Ἀπὸ τὴν ὀλιγοήμερον διαμονήν μας ἐν μέσῳ ὑμῶν καὶ τοῦ φιλοθρήσκου Σερβικοῦ λαοῦ ἀντελήφθημεν πλήρως τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων τοῦ Ψαλμοῦ «Ἴδου

δὴ τι καλὸν ἢ τι τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοῦς ἐπὶ τὸ αὐτό» (Ψαλμ. 132,1).

Αἱ Ἐκκλησίαι μας, θυγατέρες τῆς Μεγάλης Μητρὸς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως καὶ ἀδελφαὶ ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ λατρείᾳ, ὡς καὶ οἱ εὐσεβεῖς καὶ Ὁρθόδοξοι λαοὶ μας, ἀνέκαθεν εἶχον μεταξύ των φιλικὰς σχέσεις, βασιζομένας ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθοδοξίας. Αἱ σχέσεις αὐταὶ χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν οἱ Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ἐκόμισαν τὸ φῶς τοῦ Ὁρθόδοξου Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς Σέρβους, ὅστις ἔκτοτε ἀπέβη ἡ βᾶσις τοῦ πνευματικοῦ των πολιτισμοῦ.

Ὁ Ἅγιος Σάββας, πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος καὶ διοργανωτὴς τῆς Ἀυτοκεφάλου Σερβικῆς Ἐκκλησίας, διηύρνε ἐτι περισσότερον τοὺς δεσμοὺς αὐτούς. Οὗτος ἐμόνασεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἵδρυσεν ἐκεῖ μετὰ τοῦ πατρὸς του μεγάλου ζουπάνου Στεφάνου Νεμάνια τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Χειλιανδαρίου, ὅπου μέχρι σήμερον μονάζουν εὐσεβεῖς Σέρβοι μοναχοί, τοὺς ὁποίους μετὰ στοργῆς περιβάλλον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες Ἀγιορεῖται μοναχοὶ καὶ ὅλος ὁ εὐσεβὴς Ἑλληνικὸς λαός. Τὸ Χειλιανδάρειον ὑπῆρξεν ἐπὶ αἰῶνας διὰ τὴν ἀδελφὴν Σερ-

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος χοροστατῶν εἰς τὴν πανηγυρικὴν δοξολογίαν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Νόβι Σάντ.

βικὴν Ἐκκλησίαν κέντρον πολιτισμοῦ καὶ προπύργιον πίστεως. Τὸ Χειλιανδάριον διεδραμάτισε σπουδαῖον ρόλον καὶ εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν ὁμοδόξων λαῶν μας, ὡς ζωντανὸς συνεκτικὸς δεσμός.

Κατὰ τὴν σκληρὰν ἐποχὴν τῆς μακροαίωνος καὶ σκοτεινῆς δουλείας αἱ Ἐκκλησίαι μας ὑπῆρξαν ἐνθουσιώδεις σηματοφόροι τῆς Ἐθνικῆς ἰδέας, ἐμψυχοῦσαι καὶ ἐδλογοῦσαι τὸ ὑπόδουλον γένος καὶ κρατοῦσαι εἰς τὴν μίαν χεῖρα τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὴν πυρφόρον δάδα τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους. Ὅταν δὲ οἱ σκληροὶ ἀπελευθερωτικοὶ ἀγῶνες ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ οἱ λαοὶ μας ἀποκατεστάθησαν εἰς ἐλεύθερα κράτη, αἱ Ἐκκλησίαι μας ἐπεδόθησαν μὲ ζῆλον εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος τῶν.

Αἱ Ἐκκλησίαι μας καλλιεργοῦν «τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφεσ. 4,4), διότι συναισθάνονται βαθύτατα τὴν ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα τῆς στενῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς συνασπίσεως τῶν Ὀρθοδόξων δυνάμεων εἰς μίαν πνευματικὴν συμμαχίαν. Ἐπειδὴ δὲ πιστεύομεν ὅτι ὁ τελεσφορώτερος τρόπος ἐπικοινωνίας εἶναι αἱ προσωπικαὶ ἐπαφαὶ μεταξὺ τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ αἱ ὁμιλῖαι τῶν στόμα πρὸς στόμα, ἐχαιρετήσαμεν πέρουσι μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ τὴν εἰς Ἑλλάδα ἔλυσιν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου καὶ ἀπεδέχθημεν ἀσμένως τὴν ἐγγενῆ καὶ ἀδελφικὴν πρόσκλησίν του νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας, ἧς τόσον ἐπαξίως προΐσταται.

Αἱ σήμερον ὑφιστάμεναι στεναὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας ἀποτελοῦν ἀναμφιβόλως φωτεινὸν παράδειγμα Χριστιανικῆς ἐπικοινωνίας καὶ συνεργασίας. Οὐδέποτε θὰ παύσωμεν νὰ ἐργαζώμεθα μὲ ὄλας τὰς δυνάμεις μας διὰ τὴν ἔτι περαιτέρω σύσφιγξιν καὶ διεύρυνσιν τῶν σχέσεων, τόσον μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας, ὅσον καὶ μεταξὺ ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν ἀπειρῶν καὶ ἀνεκτιμητῶν θησαυρῶν τῆς Ὀρθοδοξίας, τὴν ὁποίαν τελευταίως ἤρχισαν εὐλοκρῶς νὰ θαυμάζουν καὶ πολλὰ ἐξέχουσαι πνευματικαὶ προσωπικότητες τῆς Δύσεως. Ἡ Ὀρθοδοξία ἀποτελεῖ τεραστίαν ἀναγεννητικὴν δύναμιν ὃχι μόνον δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἑτερόδοξον Δυτικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος, κουρασμένος καὶ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸν μηχανικὸν πολιτισμὸν του, προσβλέπει πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν ὡς κατέχουσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ ὄλον τὸ πλῆρωμα τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς.

Πιστεύομεν ἀκραδάντως, Μακαριώτατε Πατριάρχα, ὅτι ἡ παρούσα συνάντησίς μας θὰ συντείνῃ εἰς ἔτι μεγαλυτέραν σύσφιγξιν τῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, εἰς τοῦτο δὲ θὰ συμβάλωμεν ὅλοι ἡμεῖς οἱ Προκαθημένοι καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ μας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐχαριστεῖ θερμῶς τὴν Ὑμετέραν πεφιλημένην Μακαριότητα διὰ τὴν

λαμπρὰν καὶ ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν, ἣτις ἐπεφυλάχθη εἰς Ἑμὲ καὶ τὴν Ἀκολουθίαν μου, καὶ δι' ἐμοῦ σὰς προσφέρει τὸ χρυσοῦν ἐγκόλπιον αὐτὸ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἱστορικῆς καὶ γούμου ταύτης συναντήσεως τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας.

Προπίνω εἰς ὑγείαν τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποῖου βλέπομεν φλογερὸν κήρυκα τῆς προσεγγίσεως καὶ τῆς ζώσης ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Μακ. Πατριάρχης, φέρων τὸ Ἐγκόλπιον τοῦτο, λίαν συγκεκινημένος, δευτερολογῆσας εἶπεν, ὅτι διερωτᾷ τὸν ἑαυτὸν του ἂν εἶναι ἄξιος τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν τοῦ κάμνει ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Προσέθηκε δὲ ταῦτα:

«Πέρουσι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μοι ἐδώρησε τὸ ὄπερ καὶ σήμερον φορῶ Ἐγκόλπιον καὶ τὸ ὁποῖον ἔχω ὡς αἷτιαν μεγάλης μου χαρᾶς. Ἦδη καὶ δεύτερον πολῦτιμον τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας φέρω Ἐγκόλπιον καὶ διερωτῶμαι πάλιν ἂν ἄξιος τυγχάνω τῆς μεγάλης ταύτης τιμῆς». Ἡ ἀπάντησις ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου, εἰπόντος: «οὐ μόνον ἄξιος, ἀλλ' ὑπεράξιος τῆς τιμῆς τυγχάνετε».

Τὸ ἀπόγευμα ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἐπεσκέφθη τὸ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εὑρισκόμενον Ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον καὶ τὴν ἐκ τῶν 800 χιλιάδων ἀποτελουμένην Ἐκκλησιαστικὴν Βιβλιοθήκην.

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΞΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὁ Ἀγ. Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος ἔδωκε μεγάλην δεξίωσιν πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Δωροθέου, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. Ράνκοβιτς, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῆς Σερβίας κ. Πέτρος Σταμπόλιτς, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων κ. Ραντοσάβεβιτς, ὁ γραμματεὺς τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. Βέλο Ζέκοβιτς, ὁ πρόεδρος τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου κ. Βλάντα Ζέτσεβιτς, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Σβέτισλαβ Στεφάνοβιτς, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων Σερβίας κ. Ἰσα Γιόβανοβιτς, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. Στράχιλ Γκίγκωφ, ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων κ. Ντίλπαριτς, ὁ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Φίλων μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας καὶ πολλοὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δεξιώσεως ὁ κ. Ράνκοβιτς ἤγειρε τὸ ποτήριον ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Δωροθέου καὶ τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν δύο λαῶν καὶ τῶν δύο χωρῶν, ἐκφράσας τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐπίσκεψις αὐτῆ θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν περαιτέρω βελτίωσιν καὶ σύσφιγξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο φίλων λαῶν. Εὐθύς μετὰ ταῦτα ὁ Μακαριώτατος, ἐγείρας τὸ ποτήριον, εἶπεν ὅτι προπίνει εἰς ὑγείαν τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς κυβερνήσεως κ. Ράνκοβιτς καὶ τῶν ἄλλων κ.κ. ὑπουργῶν, ὡς καὶ εἰς ὑγείαν τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἡρωϊκῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ

Γιουγκοσλαβικού κράτους κ. 'Ιωσήφ Μπρόζ Τίτο.

'Ημίσειαν ώραν πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς δεξιώσεως ἀνταπέδωκαν τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Μακαριώτατον ὁ κ. Ράνκοβιτς, ὁ κ. Σταμπόλιτς καὶ ὁ κ. Ραντοσάβλεβιτς. Ἡ συζήτησις διεξήχθη εἰς ἐξόχως φιλικὸν τόνον.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΒΙΝΤΣΑΝ ΚΑΙ ΣΜΕΝΤΕΡΕΒΟΝ

Τὴν 10ην Σεπτεμβρίου ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ἀκολουθίας του, ἐπεσκέφθη τὸ Ἴδρυμα Θερμοπυρηνικῶν Ἐρευνῶν «Μπόρις Κίντριτς» εἰς Βίντσαν, κειμένην πλησίον τοῦ Βελιγραδίου, καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν πόλιν τοῦ Σμεντερέβου. Εἰς τὸ Ἴδρυμα τῶν Θερμοπυρηνικῶν Ἐρευνῶν ὑπεδέχθησαν τὸν Μακαριώτατον ὁ ὑποδιευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος κ. Μᾶρκος Τσαντσάρεβιτς καὶ ὁμάς μηχανικῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεως ὁ Μακαριώτατος συνεχάρη ἐπανελημμένως τοὺς μηχανικοὺς καὶ τοὺς προϊσταμένους τῶν διαφόρων τμημάτων διὰ τὰς ἐπιτυχίας των εἰς τὸν τομέα τῶν Θερμοπυρηνικῶν Ἐρευνῶν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἔφθασαν περὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὴν πόλιν τοῦ

Σμεντερέβου, ὅπου ὁ λαὸς τοὺς ἐπεφύλαξε θερμὴν ὑποδοχὴν. Ὁ δήμαρχος τοῦ Σμεντερέβου Βόγια Κόσοβατς, προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον, ὑπεγράμμισε τὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν μας ὑφισταμένας φιλικὰς σχέσεις καὶ ἀκολούθως ἠγχοήθη εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τὴν ἀκολουθίαν του ἄνετον καὶ εὐχάριστον διαμονὴν εἰς τὴν πόλιν του. Ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησε καταλλήλως. Ἐν συνεχείᾳ ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεσκέφθη τὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς πόλεως, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καὶ τὸν ἀμπελοουργικὸν συνεταιρισμὸν, ὅπου ἔχαίρηθη τὸν Μακαριώτατον ὁ βουλευτὴς κ. Μπράνκο Κάτιτς, ἀντιπρόεδρος τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Τὴν ἐσπέραν ἡ ἀντιπροσωπεία παρηκολούθησεν εἰς τὴν ἐν Ντέντινιε λέσχην τῶν ὑπουργῶν τὴν προβολὴν ταινιῶν βραχείας διάρκειας (τὰ νέα τῆς ἐβδομάδος, ποὺ περιελάμβανον καὶ εἰκόνας ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Μακαριώτατου εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Βελιγραδίου, τὴν Σύνοδον τοῦ Ἀντιφασιστικοῦ Συμβουλίου Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως Γιουγκοσλαβίας, τὴν δρᾶσιν τοῦ Στέπιατς καὶ τὴν ἀνέγερσιν ἑνὸς τεραστίου ἐργοστασίου τεχνιτῶν ἰνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος, ἀπαντῶν εἰς τὴν πρόπασιν τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου.

εἰς τὴν πόλιν Λόζνιτσα). Μετὰ ταῦτα ὁ ὑπουργὸς τῶν θρησκευμάτων κ. Ραντοσάβλεβιτς παρέθεσεν εἰς τὴν λέσχην δεῖπνον μετὰ Σερβικὰ σπεσιαλιτέ. Ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δεῖπνου διεξαχθεῖσα συζήτησις ὑπῆρξεν ἀκρως φιλική.

ΔΕΞΙΩΣΙΣ Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βασιλικὴν Πρεσβείαν

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπομένης ἡμέρας, 11 Σεπτεμβρίου, ὑπῆρξεν ἀνετώτερον. Τὴν μὲν πρῶταν ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη μετὰ τῆς ἀκολουθίας του τὸν ἐν Ζέμουν ἱερὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, τὸν ὁποῖον ἔκτισε τὸ 1776 πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν τῆς ἀναγκῶν ἢ ἄλλοτε ἐνταῦθα ἀκμάσασα Ἑλληνικὴ παροικία, ὡς καὶ τὸν ἐν Βελιγραδίῳ παμμεγέθη ἱερὸν ναὸν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, τὴν δὲ ἐσπέραν παρῆρθε εἰς τὴν πρὸς τιμὴν του ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοσπρονδιακοῦ κ. Φίλωνος δοθεῖσαν δεξίωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἑκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. Ἐντβαρντ Κάρντελ, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἑκτελεστικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑκτελεστικῆς Λαϊκῆς Βουλῆς κ. Βλάντα Ζέτσεβιτς, τὰ μέλη τοῦ Ἑκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ.κ. Ντομπρίβογε Ραντοσάβλεβιτς, Μόμα Μάρκο-

βιτς καὶ ΚRSTO Ποπιβόντα, ὁ Ἁγιώτ. Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος, τὰ μέλη τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ἐν Βελιγραδίῳ παρεπιδημούντες Σεβ. Ἐπίσκοποι, τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πλεῖστοι ἄλλοι προσκεκλημένοι.

Ὁ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΤΙΤΟ ΕΔΕΧΘΗ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ

Ὁ πρόεδρος Τίτο ἐδέχθη τὴν 10ην πρωΐνῃν τῆς 12ης Σεπτεμβρίου εἰς τὰ Λευκὰ Ἀνάκτορα, παρουσίᾳ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν θρησκευμάτων κ. Ραντοσάβλεβιτς, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεον καὶ τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν Ἑλληνας Σεβ. Μητροπολίτας, παρισταμένων καὶ τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Βικεντίου, τοῦ Σεβ. Μητροπ. Σαραγέβου κ. Νεκταρίου καὶ τοῦ Σεβ. Ἐπισκ. Μπρανιτσέβου κ. Χρυσοστόμου. Ἡ συνομιλία διήρκεσεν ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν καὶ διεξήχθη μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν σπανίας φιλικότητος καὶ ἐγκαρδιότητος. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐξέφρασε πρῶτον τὴν χαρὰν του καὶ τὰς εὐχαριστίας του πρὸς Αὐτὸν, τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Σερβικὸν λαὸν διὰ τὴν ὑποδοχὴν, ἧς ἔτυχεν ἡ ἀντιπροσωπεΐα, καὶ διὰ τὰς ἐπιδαφιλευθείσας τιμητικὰς διακρίσεις καὶ τὰ δῶρα. (Ὁ Στρατάρχης Τίτο ἀπέστειλε τὴν προηγουμένην εἰς τὸν

Ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ Πρόεδρος τῆς Γιουγκοσλαβίας κ. Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο ὑποδεχόμενος τοὺς Προκαθημένους τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ Λευκὰ Ἀνάκτορα.

Μακαριώτατον ὡς δῶρον δύο λαμπροὺς πίνακας, ἧτοι ἐν ἀντίγραφον τοιχογραφίας ἐκ τῆς ἱστορικῆς Μονῆς Στουδενίτης εἰκονιζούσης τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου καὶ ἓνα πίνακα με ἀποφιν τοῦ Βελιγραδίου). Ἀκολουθῶς ὁ Μακαριώτατος μετέφερε τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου, τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆ, ὡς καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ὑψηλὴν φυσιογνωμίαν του. Ὁ Στρατάρχης Τίτο ἐμνήσθη τῆς ἐν Κερκύρα προσφάτου φιλοξενίας του ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ ὠμίλησε γενικῶς κολακευτικῶτατα διὰ τὴν Ἑλλάδα, βεβαιώσας ἐμφαντικῶς ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησίς του καὶ ὁ λαὸς του διάκεινται εὐμενέστατα πρὸς τὸ ἀπασχολοῦν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος σήμερον Κυπριακὸν ζήτημα. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, ὡς πρόεδρος τῆς Π.Ε.Α.Κ., παρέσχε πληροφορίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος, εὐχαριστήσας θερμῶς διὰ τὸ ἐκδηλούμενον ἐνδιαφέρον.

ΑΝΑΚΗΡΥΞΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΕΙΣ ΕΠΙΤΙΜΟΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓ. ΣΧΟΛΗΣ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ

Τὸ ἀπόγευμα ἐγένετο εἰς τὴν ἐναντι τοῦ Πατριρχικοῦ Μεγάρου Θεολογικὴν Σχολὴν Βελιγραδίου, ἐν

μέσῳ ἀλλεπαλλήλων χειροκροτημάτων, ἡ ἀνακήρυξις τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Δωροθέου εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου. Εἰς τὴν σεμνὴν τελετὴν ταύτην παρέστησαν ὁ Ἀγ. Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος, τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ οἱ ἐν Βελιγραδίῳ παρεπιδημοῦντες Σέρβοι Ἀρχιερεῖς, ὁ Ἕλλην πρεσβευτὴς κ. Φίλων μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας, τὸ μέλος τῆς Ὀμοσπονδιακῆς ἐπὶ τῶν Ὁρησκευμάτων Ἐπιτροπῆς κ. Οὐρόσεβιτς, ὁ Γεν. γραμματεὺς τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς κ. Ντίλπαριτς, ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων τῆς Λ.Δ. Σερβίας κ. Ρέλιτς, ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου κ. Τζούριτς, πολλοὶ καθηγηταὶ καὶ ἀκαδημαϊκοί.

Πρῶτος ὠμίλησε κατὰ τὴν ἐπίσημον τελετὴν ταύτην ὁ Κοσμητὼρ τῆς Σχολῆς αἰδεσιμώτατος κ. Δημήτριος Δημητρίεβιτς, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Μὲ τὴν ὑψηλὴν αὐτὴν ἐπίσκεψιν τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγένετο μεγάλη τιμὴ πρὸς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν μας. Διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι ἰδιαίτερον τιμὴν καὶ εὐχα-

Ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ Πρόεδρος τῆς Γιουγκοσλαβίας κ. Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο, συνομιλῶν ἐγκαρδίως μετὰ τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Δωροθέου, παρουσίᾳ τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικέντιου.

ρίστησιν δυνάμενος νὰ ἀνοίξω ἐν ὀνόματι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας αὐτὴν τὴν σπανίαν καὶ πρώτην εἰς τὰ χρονικά τῆς Σχολῆς μας τελετὴν καὶ νὰ χαιρετήσω Ὑμᾶς, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τοὺς Σεβασμιωτάτους κ.κ. Μητροπολίτας καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας.

Ἀγιώτατε,
Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς,
Ἐξοχώτατε Κύριε πρεσβευτὰ τοῦ Βασιλείου
τῆς Ἑλλάδος,
Κύριοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευ-
μάτων,

Κύριε Πρόεδρε τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας Ἐπι-
στημῶν,

Κύριε Πρότασι τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου,
Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότητος ὁ κ. Δωρόθεος δὲν εἶναι
μόνον Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
ἀλλὰ καὶ γόνιμος πνευματικὸς ἐργάτης εἰς τὸν τομέα
τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης, κυρίως εἰς τὸ Ἐκκλησια-
στικὸν Δίκαιον καὶ τὸ Χριστιανικὸν κήρυγμα, ὅπου

ἔδωσε μέγαν ἀριθμὸν σπουδαίων θεολογικῶν πρα-
γματειῶν.

Ἐκτὸς τούτου ἡ Αὐτοῦ Μακαριότητος εἶναι σπου-
δαία φυσιογνωμία εἰς τὴν ἀνάπτυξιν φιλικῶν σχέ-
σεων μεταξὺ ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,
ιδίως δὲ μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Σερβικῆς Ἐκ-
κλησίας, ὅπερ ἀποδεικνύεται τρανῶς καὶ μετὰ τὴν ἐπί-
σκεψιν αὐτὴν εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐκτιμᾷ θετικῶς τὴν σύγ-
χρονον ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν
Ἐκκλησιῶν μας. Καὶ ὅπως πρό τινων μηνῶν μετὰ ὑπε-
ρηφάνειαν καὶ ἱκανοποίησιν παρηκολούθησε τὸ τα-
ξίδιον τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πατριάρχου τῶν
Σέρβων κ. Βικεντίου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅχι μόνον διὰ τὴν
ἐπιτελέσθαι οὗτος ἐν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν καθήκων
ἐναντι τῶν τέκνων τῆς χώρας αὐτῆς, ποὺ ἔπασαν ἐπὶ
ξένου ἀλλὰ φιλικῶς ἐδάφους, διὰ τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν
τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπι-
σκεφθῆναι φιλικῶς τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλά-
δος, μετὰ τὴν αὐτὴν ὑπερηφάνειαν καὶ εὐχαρίστησιν ἡ
Θεολογικὴ Σχολὴ ἐδέχθη τὴν χαρμόσυνον εἰδήσιν ὅτι
τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου ἐ.ε. Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα

Στιγμιότυπον ἀπὸ τὴν τελετὴν τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Δωροθέου εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου. Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς αἰδεσιμολογιώτατος κ. Δημήτριος Δημητρίγεβιτς προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον.

κ. Δωρόθεον ἐπὶ κεφαλῆς θὰ ἀνταποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Σερβικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ θὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν μας.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐκτιμᾷ θετικῶς καὶ παρακολουθεῖ μὲ χαρὰν τὴν σύγχρονον ἐξέλιξιν τῶν φιλικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, διότι οἱ δεσμοὶ οὗτοι εἶναι ἐκφάνσεις τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος, τὴν ὁποίαν αἱ Ἐκκλησίαι αὐταὶ ὡς ὄντως ἀποστολικαὶ παρέλαβον ἀπὸ τὴν Μητέρα Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν καὶ διότι οἱ δεσμοὶ αὐτοὶ ἔχουν θετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῶν ὁποίων αἱ Κυβερνήσεις ἐπιμελῶς καλλιεργοῦν καὶ ἀναπτύσσουν τοὺς ἀμοιβαίους φιλικοὺς δεσμούς, πρὸς παγίωσιν τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν γειτόνων χωρῶν καὶ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, ἣ ὁποία εἶναι ἐπιθυμητὴ διὰ τὴν εὐμερίαν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν εὐτυχῶν λαϊκῶν μαζῶν καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἐργάζονται αἱ φιλειρηνικαὶ Κυβερνήσεις ὁλοκλήρου τοῦ Κόσμου.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ δὲν θέλει νὰ μείνῃ ἔξω αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ νὰ τὰ ἐκτιμᾷ θετικῶς μόνον ὡς παρατηρητής. Αὕτη θέλει νὰ μετέχη αὐτῶν

καὶ ἀπὸ μέρους τῆς νὰ πράξῃ ὅ,τι τῆς εἶναι δυνατόν, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ ἐτι περισσότερον τὴν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ὑφισταμένην φιλίαν καὶ νὰ συνεργάζεται μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς καὶ τὸν λαόν τῆς εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς φιλίας αὐτῆς.

Ὡς Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Σερβικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἀπεφάσισε νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὰ ἱστορικὰ αὐτὰ γεγονότα πρὸ παντὸς μὲ τὴν ἀπονομὴν εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον τοῦ τίτλου τοῦ Ἐπιτίμου διδάκτορος τῆς Θεολογίας, τοῦ ὁποίου οὗτος εἶναι ἄξιος λόγῳ τῆς πολυπλεύρου ἐπιστημονικῆς καὶ τῆς ἄλλης καρποφόρου δράσεώς του. Ὁ Σύλλογος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν εἰς τὴν συνεδρίαν του τῆς 1ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. ὁμοφῶνως βάσει τῆς εἰσηγήσεως τῶν εἰσηγητῶν».

Ἀκολουθῶς ὁ ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Λάζαρος Μίρκοβιτς ἀνέγνωσε τὴν εἰσηγήσιν, ἣ ὁποία ἀποτελεῖ ἐμπεριστατωμένην ἀνάλυσιν τῶν ἐπιστημονικῶν πραγματειῶν τοῦ Μακαριώτατου. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς εἰσηγήσεως ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Δημήτριος Δημητρίεβιτς ἐπέδιδον εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον τὸ δίπλωμα τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος.

Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου αἰδεσιμολογιώτατος κ. Δημήτριος Δημητρίεβιτς ἐπιδίδων εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον τὸ δίπλωμα τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος.

«Μακαριώτατε,

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου ἐ.ξ. ἀποφάσεως τοῦ Συλλόγου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ληφθείσης βάσει τοῦ ἀρ. 6 ἐδ. II τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνακηρύττω Ὑμᾶς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Σᾶς παραδίδω τὸ σχετικὸν δίπλωμα.

Μακαριώτατε,

Σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὸ δίπλωμα αὐτὸ καὶ Σᾶς συγχαίρω ἐν ὀνόματι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τὴν εὐχὴν ὅπως ὁ Θεὸς χαρίσῃ εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα μακρότητα ἡμερῶν καὶ ὕγεια διὰ νὰ συνεχίσῃτε τὸ ἱερὸν ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον Σᾶς ἀπονέμομεν τὴν τιμητικὴν αὐτὴν διάκρισιν καὶ μὲ τὸ ὁποῖον δοξάζεται ὁ ἐν ὕψιστοις Θεὸς καὶ πραγματοποιεῖται ἐπὶ γῆς εἰρήνη καὶ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Πρῶτος συνεχάρη τὸν Μακαριώτατον διὰ τὴν ἀνακηρύξιν του εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Ὡς Προκαθήμενος καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας εἰμαι ὑπερήφανος διότι δόναμαι μεταξὺ τῶν πρώτων νὰ Σᾶς συγχαρῶ διὰ τὴν τιμητικὴν διάκρισιν, τὴν ὁποῖαν Σᾶς ἀπένευμεν ὁ Σύλλογος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Δὲν θὰ ὀμιλήσω περὶ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, διότι οἱ προλαλήσαντες κ.κ. Καθηγηταὶ ἐξέθεσαν διεξοδικῶς καὶ σαφῶς τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Δὲν θὰ ὀμιλήσω οὔτε διὰ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἔχει διὰ τὴν Σερβικὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν. Εἰμαι πεπεισμένος ὅτι διὰ τῆς σημερινῆς ἐπισημον πράξεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐσφρηγηθήσεται ἀκόμη εἰς ἰσχυρὸν δεσμόν, ἰσχυρότερον οἰουδήποτε χάλυβος. Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ὁ δεσμὸς αὐτὸς θὰ συνδέῃ τοὺς λαοὺς μας εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης δὲν ἐφείσθη οὔτε κόπον οὔτε χρόνον, διὰ νὰ ἀνταποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας. Γνωρίζομεν τι εἶδος εἶναι αἱ πρώται ἡμέραι τῆς ἀρχιεπισκοπίας. Γνωρίζομεν καὶ τὰς ἄλλας φροντίδας. Ἄλλ' Ὑμεῖς εὐρέκατε καιρὸν καὶ ἤλθατε ἐν μέσῳ ἡμῶν. Ἡ καλὴ αὐτὴ προαίρεσις Σας, ἡ ἀγάπη Σας αὐτὴ ὤθησε τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν νὰ Σᾶς ἀπονείμῃ τιμητικὴν διάκρισιν.

Καὶ ὅταν Σᾶς συγχαίρω διὰ τὴν ἀπονομὴν τιμητικῆς διακρίσεως ἐκ μέρους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, δέομαι τοῦ Θεοῦ νὰ ἐνισχύῃ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐπ' ἀγαθῷ ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Ἀκολουθῶν ὁ Μακαριώτατος, ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς ἑδρας, εἶπε ταῦτα:

«Μακαριώτατε Πατριάρχα,
Ἐξοχώτατε Πρεσβεντά,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Κύριε Κοσμήτορ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου,

Ἀγαπητὸν ἀκροατήριον,
Ἀνερχόμενος εἰς τὸ βῆμα τοῦτο, αἰσθάνομαι ἐμάντον λίαν συγκεκμημένον. Διότι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡμεῖς μετὰ τῆς συνοδείας ἡμῶν ἀφίχθημεν εἰς τὴν φίλην χώραν σας, καὶ εὐρέθημεν ἐντὸς τῶν φιλαδέλφων κολύπων τῆς ἀδελφῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, δὲν παρήλθεν οὐδεμίαν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν νὰ μὴ ἔχη ἐκδηλωθῇ ὁ πλοῦτος τῆς ἀγάπης ὄλων τῶν περιβαλλόντων ἡμᾶς Σέρβων ἀδελφῶν ἐν Χριστῷ, ὄλων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν ἀρμοδίων πολιτικῶν Ἀρχῶν τῆς Χώρας ταύτης.

Ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, Ἀγιώτατε Πατριάρχα, καὶ ὁ περὶ Ὑμᾶς ἱερὸς καὶ εὐαγγῆς κληρὸς, καὶ ὁ φιλόχριστος καὶ φιλότιμος λαὸς σας, ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀγαπώσης καρδίας σας, ἀφήκατε νὰ ἐκχυθῇ, ὡς κροῦνὸς διαναγῆς, πᾶν φιλαδελφίας καὶ εὐγενείας πηγαῖον αἰσθημα, εἰς τρόπον ὅστε τοῦτο νὰ ἀποθησαυρισθῇ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, ὡς πολῦτιμος θησαυρὸς, μὴ παλαιούμενος καὶ μὴ γηράσκων οὐδέποτε, διότι κατὰ τὸν μακάριον Ἀπόστολον Παῦλον «ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει» (Α' Κορινθίους γ', 8), εἴτε δίδεται εἴτε λαμβάνεται.

Ἐθεωρήσαμεν λοιπὸν καθήκον ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης σκοπιᾶς νὰ διακηρύξωμεν τὰ αἰσθηματα τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης σας.

Καὶ ἡ ἀγάπη αὕτη, ὁ συνδετικὸς χρυσοῦς αὐτὸς κρίκος, ὁ συνδέων τὰς ἀδελφὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας, ἐκδηλοῦται διὰ μίαν εἰσέτι σήμερον φορᾶν, διὰ τῆς τιμητικῆς δι' ἡμᾶς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, διὰ τῆς ὁποίας αὕτη ἀνεκίρῳξε τὴν ἡμετέραν Μετριότητα Ἐπίτιμον Διδάκτορα αὐτῆς, ἐφ' οἷς ἐλαχίστοις συνεισεφέραμεν εἰς τὴν Θεολογικὴν καὶ τὴν Νομικὴν Ἐπιστήμην.

Ἡ πρὸς τὸ πρόσωπον ἡμῶν μεγίστη αὕτη διάκρισις καὶ τιμὴ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου εἶναι βεβαίως καὶ τιμὴ πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας, ἐλέω Θεοῦ, προϊστάμαι. Θεωροῦμεν δὲ τὴν τιμὴν ταύτην ὡς εἰδικῶς μὲν ἀπορρέουσαν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς τοῦ Βελιγραδίου Σχολῆς, πηγάζουσαν ὅμως ἐκ τῆς Ἀγιωτάτης Σερβικῆς Ἐκκλησίας, διότι εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ Θεολογία, ὡς Ἐπιστήμη, ὑψίσταται καὶ κινεῖται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πηγάζει ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δοῦν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῆς.

Αἰσθανόμενοι τὸ ὕψος τῆς τιμῆς, διὰ τῆς ἀνακηρύξεως ἡμῶν ὡς Ἐπίτιμου Διδάκτορος τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς τοῦ Βελιγραδίου Σχολῆς, ἐπιθυμοῦμεν ὅπως ἀπευθύνωμεν τὰς θερμότητας τῶν εὐχαριστιῶν ἡμῶν πρὸς τὸν Ἐλλογιμώτατον κύριον Κοσμήτορα τῆς Σχολῆς ταύτης, καὶ πρὸς τὸν περὶ αὐτὸν Σύλλογον τῶν ἀγαπητῶν τῆς Σχολῆς Καθηγητῶν, καὶ πρωτίτως πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Ἀγιώτατον

Πατριάρχῃν τῶν Σέρβων κ. Βικέντιον, τὸν ἐραστὴν τῶν Θεολογικῶν Γραμμάτων καὶ ἐμοὶ φίλτατον ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργόν.

Θὰ εἴμεθα μνήμονες διὰ παντὸς τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἱεράς ταύτης στιγμῆς.

Εὐχόμεθα πᾶσαν πνευματικὴν πρόοδον τῆς Σχολῆς ταύτης ἐν τοῖς Θεολογικοῖς γράμμασιν, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἀδελφῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης ἐν γένει.

Ἦδη, ὡς ἐπιτραπῆ εἰς ἡμᾶς νὰ ἀναμνησθῶμεν ἐπικαιρῶς, ὅτι ἡ ἐν Ἀθήναις Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἔχει δεσμοὺς ἱεροῦς καὶ ἀρχαίους μετὰ τῆς Ἀγιωτάτης Σερβικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς (1837) μέχρι σήμερον, ἐκ τῆς Ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπεφοίτησαν πλείστοι Ὀρθόδοξοι Σέρβοι. Ἐλαβον δέ, μετὰ νόμιμον δοκιμασίαν, τὸ δίπλωμα τοῦ Διδάκτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πλὴν ἄλλων, καὶ οἱ ἐξῆς Σέρβοι: α) Ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης τῶν Σέρβων Γαβριὴλ Ντόζιτς, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνφοιτήσαμεν εἰς τὴν Σχολήν, καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπόφοιτος τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς.

β) Ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Δαλματίας Εἰρηναῖος.

γ) Ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Μπραγιτσίβου Βενιαμίν.

δ) Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Τιμοκίου κ. Αἰμιλιανὸς Πιπέροβιτς.

ε) Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μπανιαλόυκας κ. Βασίλειος Κώστιτς.

στ) Ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδριτῆς κ. Ἰουστίνος Πόποβιτς.

ζ) Ὁ Ὑφηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου κ. Αἰμιλιανὸς Τσάρνιτς, καὶ

η) Ὁ κ. Γκόσεβιτς Στόγιαν, ὅστις ἐξέδωκεν ἐφέτος ἐν Ἀθήναις σπουδαῖον αἰνέσιμον ἐπὶ διδακτορία καὶ πρωτότυπον διατριβὴν περὶ τῆς περὶ χάριτος διδασκαλίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Ὡς γνωστὸν δέ, Σερβιστὶ μετεφράσθησαν αἱ ἐξῆς ἐργασίαι Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: α) Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου «Τὸ Σύμβολον Νικαίας—Κωνσταντινουπόλεως», β) Δημητρίου Μπαλάνου «Εἶναι ἡ Θεολογία Ἐπιστήμη;» καὶ γ) Παναγιώτου Τρεμπέλα «Χιλιασμός». Τὸ μνημειώδες δ' ἔργον τοῦ Σέρβου Ἐπισκόπου Δαλματίας Νικοδήμου Μίλας «Κανονικὸν Δίκαιον», μεταφρασθὲν Ἑλληνιστὶ, χρησιμοποιεῖται ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων, τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ὡς ἐπιτραπῆ ἵνα ἀναπτυχθῇ ἐνώπιόν σας ἐπιστημονικὴ νομοκανονικὴ πραγματεία ἡμῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακηρύξεως ἡμῶν ὡς Ἐπιτίμου Διδάκτορος τῆς Ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, κατὰ τὰ κρατοῦντα εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἐπιστημονικὰ ἔθιμα.

Τὸ θέμα τῆς πραγματείας ἡμῶν φέρει τὸν τίτλον «Ὀνοματοδοσία καὶ ἀναβαπτισμός», ἥτις ἀποτελεῖ

περίληψιν ὁμοίας ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον μελέτης ἡμῶν.

Πρὸς οἰκονομίαν δὲ χρόνου ὡς ἐπιτραπῆ νὰ ἀναγνωσθῇ αὐτὴ ἀπ' εὐθείας Σερβιστὶ ὑπὸ τοῦ διερευνηνέως ἡμῶν, ὃν καὶ παρακαλοῦμεν νὰ λάβῃ τὸν λόγον».

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς πραγματείας Του ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν, τῶν παρευρεθέντων Σέρβων Ἱεραρχῶν, τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Ἑλληνοῦ πρέσβεως κ. Φίλωνος, τοῦ Συλλόγου τῶν κ.κ. Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς κ.τ.λ.

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΙΠΝΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ ΠΡΕΣΒΕΙΑΝ

Τὸ ἑσπέρας παρετέθη δεῖπνον εἰς τὴν παρὰ τὸ Βελιγράδιον ἑπαυλιν τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Πρεσβείας ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως κ. Φίλωνος. Κατὰ τοῦτο ὁ κ. Πρέσβυς ἤγειρε πρόποσιν ὑπὲρ τῆς υἱείας τοῦ Στρατάρχου Τίτου. Εἶτα ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ διότι ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ.κ. Βικέντιος τιμᾷ τὸ δεῖπνον διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Σέρβοι Ἱεράρχαι, καὶ οἱ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως. Ὁμίλησε περὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ηὐχῆθη ὑπὲρ τῆς περαιτέρω συσφίξεως τῶν φιλικῶν δεσμῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας καὶ ὑπὲρ τῆς υἱείας πάντων τῶν κατοικούντων ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ ἀνεξαρτήτως—ὡς εἶπε—θηροσκευτικῶν πεποιθήσεων». Τέλος ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Ἀπαντῶν ὁ Μακ. Πατριάρχης, ηὐχαρίστησε τὸν κ. Πρέσβυν καὶ ἀνεμνήσθη τοῦ γεγονότος ὅτι, ὅτε πέρυσιν ἐπεσκέφθη τὸν κ. Φίλωνα καὶ ἐγνώρισεν αὐτῷ τὴν σκέψιν αὐτοῦ περὶ ἐπισκέψεώς του εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τελέσεως μνημοσύνου εἰς Κέρκυραν, εὐχαρίστως ἀπεδέχθη ὁ κ. Πρέσβυς τὴν σκέψιν αὐτοῦ ταύτην, καὶ ἐσημάτισε τὴν βεβαιότητα ὅτι τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ κ. Φίλων ὠμίλησε οὐχὶ ὡς διπλωμάτης ἀλλ' ὡς γνήσιος Ἕλληνα καὶ Χριστιανὸς Ὀρθόδοξος. Προσέθεσε ὅτι ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπίσκεψις αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἐφετεινὴ ἀνταπόδοσις τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ Ἀντιπροσωπείας εἰς τὴν Σερβίαν ὀφείλονται εἰς τὸν ἀριστον χειρισμὸν τοῦ κ. Πρέσβεως. Ὁ κ. Πρέσβυς, λαβὼν τὸν λόγον, ἐτόνισεν, ὅτι ταῦτα ὀφείλονται εἰς τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ ἀγάπην τῶν γειτόνων φίλων λαῶν, τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ.

ΒΑΡΥΣΗΜΑΝΤΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΔΩΡΟΘΕΟΥ

Αἱ ἐφημερίδες τοῦ Βελιγραδίου «Μπόρμπα» καὶ «Πολίτικα» ἐδημοσίευσαν εἰς περίοπτον θέσιν τὴν 13ην Σεπτεμβρίου μακρὰς δηλώσεις τοῦ Μακαριώτατου πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πρακτορείου Εἰδήσεων Γιούγκοπρες περὶ τῶν σχέσεων καὶ τοῦ σκο-

ποῦ τῆς συνεργασίας μεταξύ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, ὡς καὶ περὶ τῆς παρουσίας θέσεως τοῦ Κυπριακοῦ. Ἐξόχως διαφωτιστικαὶ ὑπῆρξαν αἱ δηλώσεις τοῦ Μακαριωτάτου περὶ τοῦ προγράμματος καὶ τῆς δράσεως τῆς Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Αὐτοδιαθέσεως Κύπρου, αἱ ὁποῖαι ἀνεγνώσθησαν ἀπλήστως καὶ ἀνερρίπισαν τὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα τοῦ ὁμοδόξου Σερβικοῦ λαοῦ.

Αἱ δηλώσεις τοῦ Μακαριωτάτου ἔχουν ὡς ἐξῆς:

Ἐρώτησις. Πῶς ἐκφράζεται εἰς τὰς σχέσεις μεταξύ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν τῶν δύο χωρῶν ἡ πατροπαράδοτος φιλία τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τῶν Γιουγκοσλαβικῶν λαῶν; Τίνες εἶναι σήμερον αἱ βάσεις καὶ οἱ σκοποὶ τῆς συνεργασίας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, καὶ τίνες αἱ εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας ὑφιστάμεναι δυνατότητες διὰ τὴν περαιτέρω θετικὴν ἐξέλιξιν τῆς;

Ἀπάντησις: Ἡ πατροπαράδοτος ὄντως φιλία καὶ σχέσις μεταξύ τῶν δύο ἀδελφῶν λαῶν μας ἐκδηλοῦνται διὰ τῆς προσηλώσεώς των εἰς τὰ Ὁρθόδοξα βιώματα καὶ γενικώτερον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον χριστιανικὴν πίστιν μας, ἡ ὁποία ὄχι μόνον εἶναι τὸ

χαρακτηριστικὸν γνώρισμα καὶ τῶν δύο λαῶν μας, ἀλλ' ὡς γνωστόν, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ τὴν ἡγεσίαν τῆς οἱ δύο ἀδελφοὶ λαοὶ μας ἀπέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των καὶ ἐμεγαλοῦργησαν.

Ἀτονόητον εἶναι, ὅτι εἰς οὐδὲν ἄλλο εἶναι δυνατόν νὰ ἀποβλέπωμεν, εἰμὴ εἰς τὴν ἔτι περαιτέρω σύσφιγξιν καὶ τόνωσιν τῶν ὑφισταμένων αὐτῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν μας, αἱ ὁποῖαι ἀναμφιβόλως θὰ συντείνουν καὶ εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων φιλίας καὶ ἀγάπης μεταξύ τῶν δύο ἀδελφῶν λαῶν μας.

Πρὸς τοῦτο ἐκτὸς τῶν ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἐκκλησιῶν μας, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιιοῦνται ἐπισκέψεις κληρικῶν, θεολόγων καὶ φοιτητῶν, αἱ ὁποῖαι, ὡς φυσικόν θὰ συντείνουν εἰς τὴν ἔτι περαιτέρω ἀμοιβαίαν κατανόησιν τῶν δύο ἀδελφῶν λαῶν καὶ τὴν ἐπίλυσιν διαφόρων ζητημάτων Ἐκκλησιαστικῆς φύσεως.

Ἐρώτησις: Θὰ ἠθέλομεν δπως, ἐν τῇ ἰδιότητί σας ὡς προέδρον τῆς Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Αὐτοδιαθέσεως Κύπρου, μᾶς ἐξηγήσετε τὸ πρόγραμμα, τοὺς σκοποὺς καὶ τὴν σημερινὴν δρασίαν τῆς ἐν λόγω Ἐπιτροπῆς. Πῶς βλέπετε τὴν παρούσαν θέσιν τοῦ

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν πρὸ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ὁπλενατς.

Κυπριακοῦ προβλήματος καὶ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιληφθῆ κανεὶς ἀποτελεσματικῶς τῆς λύσεώς του;

Ἀπάντησις: Ἡ Πανελληνίος Ἐπιτροπὴ Ἀυτοδιαθέσεως Κύπρου, ἧς προεδρεύω, ἀποτελεῖται ἐξ ἐκπροσώπων τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδρύθη μὲ τὸν σκοπὸν νὰ διαδηλώσῃ τὴν ἀλληλεγγύην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του ἀδελφὸν καὶ ὁμίμονα Κυπριακὸν Λαὸν καὶ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἀγῶνά του.

Ἡ ΠΕΑΚ δὲν ἀποτελεῖ πολιτικὸν ὄργανον, οὐδὲ ἀναλαμβάνει πολιτικὰς πρωτοβουλίας, αἵτινες εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῆς ὑπευθύνου Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐκπροσωποῦσα ὅμως, ὡς ἐκ τῆς συγκροτήσεως αὐτῆς τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, αἰσθάνεται ἐαυτὴν ἐπιτελοῦσαν ἠθικὴν ἐπιταγὴν, ὅταν ὑψώσῃ φωνὴν διὰ νὰ καταδικάσῃ τὰς τρομοκρατικὰς μεθόδους καὶ τὰ ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν καὶ τὸν ὀφειλόμενον πρὸς ἀλλήλους σεβασμὸν πρωτοφανῆ ἀστοιχὰ μῆτρα, εἰς ἃ προσφεύγει ἡ στρατιωτικὴ διοίκησις τῆς Κύπρου, καὶ ἅτινα ἔρχονται εἰς ἐκδήλον ἀντίθεσιν πρὸς τὰς φιλελευθέρους παραδόσεις τοῦ Βρετανικοῦ λαοῦ.

Ἡ ΠΕΑΚ ἠναγκάσθη δυστυχῶς ἐπανειλημμένως νὰ ἀπευθύνῃ διαμαρτυρίας πρὸς τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα τοῦ κόσμου ἐναντίον τῶν συνεχιζομένων ὀσημέραι βιαιότερον διώξεων ἐναντίον τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, πληγείσης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀπολαύοντος τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ καὶ ὑπὸ πάντων ἀνεγνωρισμένου ὡς Ἐθνάρχου τῶν πέντε ἔκταν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κύπρου, Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀυτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς νήσου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου. Καὶ πῶς ἠδύνατο ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ παραμείνῃ ἀδιάφορος ἐναντίον τῶν ἀπιστέτων διώξεων τῶν Κυπρίων, ὅταν ἑκατοντάδες ἀθῶων ῥάπτωνται εἰς τὰς φυλακὰς ἄνευ δίκης, ὅταν ἡ ἐκπαίδευσις τῆς νήσου ἔχῃ σταματήσει λόγῳ τοῦ ἀθαιρέτου κλεισίματος σχεδὸν ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ὅταν ἡ Κυπριακὴ νεολαία ὑποβάλληται εἰς βασάνους καὶ μαστιγώσεις ἐξευτελιστικὰς τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι αὐτὴ διαδηλοῖ αἰσθήματα ἀγάπης πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ προσήλωσιν πρὸς τὴν μητέρα Πατρίδα, καὶ Πατριῶται ἀπαγχονίζονται ὡς κοινὸι ἐγκληματίαι; Ὡς Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐθεώρησα καθήκον νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ΠΕΑΚ, διὰ νὰ διαδηλώσω τὸν πόνον καὶ τὴν ἀλληλεγγύην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν χεимаζόμενον ἀδελφὸν Κυπριακὸν λαόν.

Ὡς καλῶς γνωρίζετε ἐκ τῆς ἰδίας ὁμῶν ἱστορίας, ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς χώρας ἡμῶν εἶναι νὰ ἴσταται ἐμπνευστὴς καὶ συμπαραστάτης τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνων τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ ξένου δυνάστου καὶ νὰ ἐμψυχώνῃ αὐτόν, ἱσταμένη παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν πολιτικῶν Ἀρχηγῶν αὐτοῦ. Τὴν πατροπαράδοτον ταύτην ἐπιταγὴν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγνοήσῃ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς

εἶναι βαθύτατα συγκινημένος καὶ ἀποδίδει ὅλην τὴν δέουσαν ἀξίαν εἰς τὴν ἐκδηλουμένην ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ συμπαθείαν καὶ ἀναγνώρισιν ὑπὸ τοῦ φίλου Γιουγκοσλαβικοῦ λαοῦ, τοῦτο δὲ θέλει ἀποτελέσει ἐν εἰσέτι ἀκατάλυτον στήριγμα εἰς τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἑλληνο—Γιουγκοσλαβικῆς φιλίας καὶ ἀλληλεγγύης. Λογίζομαι δὲ εὐτυχῆς ὅτι ἡ ἐνταῦθα παρουσία μου μοὶ παρέχει τὴν εὐκαιρίαν ἐκφράσεως τῶν αἰσθημάτων τούτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ ΠΕΑΚ δὲν ἀποτελεῖ πολιτικὸν ὄργανον, διὰ νὰ ἀποφαίνεται περὶ τῆς ἐνδεικνυομένης ταύτης ἢ ἄλλης λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ποία ὅμως λύσις δύναται νὰ ἀποτελέσῃ σταθερὸν ἔρεισμα ἱκανοποιούν τὸν ἀγωνιζόμενον Κυπριακὸν λαόν καὶ νὰ ἐπιναφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὴν δοκιμαζομένην νήσον, ἐὰν δὲν ἐξασφαλίσῃ διὰ δημοκρατικῶν μεθόδων τὴν ἐκδήλωσιν τῆς θελήσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ τὴν κατοχύρωσιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεώς του; Τὸ δικαίωμα τοῦτο οὐδόπως εἶναι ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν παροχὴν πάσης ἐξασφαλίσεως τῶν κοινοτικῶν καὶ θρησκευτικῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων μειονοτήτων ἐν Κύπρῳ, οὐδὲ νομίζω ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ σοβαρὸν πρόβλημα, ἐφ' ὅσον θὰ ἠδύνατο νὰ κατοχυρωθῆ διὰ πλήρων ἐγγυήσεων. Τὸ προέχον εἶναι, νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς καλὴ θέλησις καὶ νὰ πρωτανεύσῃ πνεῦμα φιλελευθερισμοῦ, ἀνεκτικότητος καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν καὶ τὰς ἠθικὰς ἀξίας, ἅστινας ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοποθετῶ μεταξὺ τῶν μεγαλύτερων ἀγαθῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΟΠΛΕΝΑΤΣ

Τὴν πρωτὰν τῆς ἰδίας ἡμέρας, 13 Σεπτεμβρίου, ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων διένειμεν εἰς τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν διάφορα δῶρα, δώσας εἰς μὲν τὸν Μακαριώτατον καὶ τοὺς συνοδευόντας αὐτὸν Σεβ. Μητροπολίτας ἐπίχρυσα ἐγκόλπια, εἰς δὲ τὰ ὑπόλοιπα μέλη δερματίνους χαρτοφύλακας. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Βικεντίου καὶ τῆς Ἀκολουθίας του, μετέβη εἰς τὸν πλησίον τῆς Τοπόλας κατάφυτον λοφίσκον Ὀπλενατς, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποῦ ὑψοῦται ὁ περικαλλῆς ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Εἰς τὴν κρύπτῃν εὐρίσκονται οἱ τάφοι τῆς δυναστείας Καραγεώργεβιτς. Ἡ ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ ἤρχισε τὸ 1912 καὶ ἐπερατώθη μόλις τὸ 1939. Ὁ ναὸς αὐτὸς ἀποτελεῖ τι μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον. Ὅλη ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνειά του, ἀπὸ τῆς κρύπτῃς μέχρι τοῦ τρούλου, εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ μωσαϊκῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀντίγραφα βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν διασωθεισῶν εἰς Σερβικὰς ἱστορικὰς μονὰς. Πρὸ τοῦ ναοῦ ὑπεδέχθη καὶ ἐχαίρετῃσε τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ὁ ἐπίσκοπος Σουμαντίας κ. Βαλεριανός, πρὸ δὲ τοῦ ἐγγύς τοῦ ναοῦ κειμένου ξενοδοχείου «Ὀπλενατς» ὁ βουλευτὴς τοῦ Μλαντένοβατς κ. Μιοντραγκ Στογιαντίνοβιτς. Κατὰ τὸ ἐπακολουθήσαν πρόγευμα ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπεῖας κ. Θεοδόσιος Σπεράντσας, δι' ἐμπνευσμένης προσλαλιάς ἐξέφρασε τὰς ἐν-

Θουσιώδεις ἐντυπώσεις τῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ προέπιεν ὑπὲρ τῆς ὑγιείας τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων καὶ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Σεβ. Μητρ. Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσόστομος, λαβὼν ἐν συνεχείᾳ τὸν λόγον, εἶπεν ὅτι ἐν Σερβίᾳ ἡ Ἀντιπροσωπεία εἶδε φυσικὰς τῶν τοπίων καλλονὰς καὶ ἔργα πολιτισμοῦ, ἤκουσε λόγους ἀγάπης ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐδιδάχθη τὴν δύναμιν τῆς πίστεως καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὴν ἐσπέραν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ.

Δωρόθεος καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν Ἕλληνες Μητροπολίται παρέστησαν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου Τίτο πρὸς τιμὴν τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἰνδονησίας κ. Σουκάρνο δοθεῖσαν δεξίωσιν εἰς τὰ Λευκὰ Ἀνάκτορα ἐν Ντέντινι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δεξιώσεως ὁ Πρόεδρος Τίτο συνωμίλησε μὲ τὸν Μακαριώτατον καὶ ἀπεχαιρέτησε αὐτὸν, προκειμένου ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπομένην ἐκ Βελιγραδίου ἡ Ἀντιπροσωπεία, προσθέσας ἐπὶ λέξει:

«Σᾶς παρακαλῶ νὰ διαβιβάσητε πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τοὺς θερμοὺς χαιρετισμούς μου».

ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΑΝΑ ΤΗΝ ΣΕΡΒΙΑΝ

ΕΙΣ ΤΟ ΟΡΟΣ ΖΛΑΤΙΜΠΟΡ

Μετὰ δεκαήμερον παραμονὴν εἰς Βελιγράδιον ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνοδουμένη ὑπὸ τοῦ Ἀγ. Πατριάρχου κ. Βικεντίου καὶ τῆς Ἀκολουθίας του, τοῦ Γεν. Γραμματέως τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Ντίλπαριτς, τοῦ γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων Σερβίας κ. Ρέλιτς, τοῦ πρωθιερέως κ. Σμίλιαντιτς καὶ ομάδος δημοσιογράφων ἀνεχώρησε τὴν 14ην Σεπτεμβρίου ἐκ τῆς Γιουγκοσλαβικῆς πρωτεύουσας πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὑπολοίπου μέρους τοῦ ἐπισήμου προγράμματος, τὸ ὁποῖον προέβλεπε μίαν λίαν μὲν ἐνδιαφέρουσαν, ἀλλ' ἀρκούντως κουραστικὴν περιοδείαν ἀνὰ τὴν ἐριβάλακα Σερβίαν. Ἡ ἀντιπροσωπεία προεπέμφθη ἐν μέσῳ κωδωνοκρουσιῶν τοῦ ἔναντι τοῦ Πατριαρχείου κειμένου Καθεδρικοῦ Ναοῦ ὑπὸ πολλοῦ ἱεροῦ Κλήρου, τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Πατριαρχείου, τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ πλήθους λαοῦ, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Ἑλληνοῦ Πρέσβεως κ. Φίλωνος καὶ τῶν μελῶν τῆς ἐκεῖσε Βασιλικῆς Πρεσβείας. Ἡ Ἀντιπροσωπεία κατηθύνθη νοτιοδυτικῶς τοῦ Βελιγραδίου, ὅπου ἀπλοῦνται, ὡς τεράστιος πολυχρῶμος τάπη, ἐκτεταμέναι εὐφοροὶ πεδιάδες, τὰ χωρία τῶν ὁποίων φαίνονται ὡς λευκαὶ νησίδες ἐντὸς πρασίνου ὠκεανοῦ. Μετ' οὐ πολὺ ἡ Ἀντιπροσωπεία ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον Veliki Crljeni, ὅπου ἐπεσκέφθη τὸ ἄρτι ἀνεγερθὲν τεράστιον ἐργοστάσιον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, εἶτα δέ, διελθοῦσα διὰ τῆς πόλεως τοῦ Βαλιέβου, ἀφίκετο τὰς πρώτας μεταμεσημβρινὰς ὥρας εἰς τὸ ἐξαισιον κέντρον παραθερισμοῦ Ντιβτσίμπαρε, ὅπου ἐγευματίσεν. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς ἔτι ὠραιότερον κέντρον παραθερισμοῦ, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου Ζλάτιμπορ, φθάσασα περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Τὰ πεῦκα, τὰ ἔλατα, αἱ κρυστάλλιναι καὶ διαυγεῖς πηγαί, αἱ κομψαὶ ἐπαυλεις, καθὲν μὲ τὸ ἰδικόν του χρῶμα, συνθέτουν μίαν ἐκτάκτως ἁρμονικὴν εἰκόνα, ἡ ὁποία ξεκουράζει τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὄψει νὰ πετᾷ πρὸς τὰ ὕψη, πρὸς τὸν Δημιουργὸν τῆς ἐξαισίας αὐτῆς ὁμορφιάς. Εἰς τὸ ἐκπαγλὸν αὐτὸ τοπίον τῆς ὀρεινῆς ἐπαρχίας τοῦ Οὐζιτσε ἐχαιρέτησε τὸν Μακαριώτατον ὁ Πρόεδρος τοῦ Λαϊκοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπαρχίας κ. Μίλοβαν Τζοκάνοβιτς, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Χαιρετίζω Ὑμᾶς καὶ τοὺς συνεργάτας ὑμῶν ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς τοῦ Οὐζιτσε, ἀπευθύνων ἐγκαρδιώτατα τὸ «ὡς εὖ παρέστητε».

Εἰς τὴν ἐπίσκεψίν Σας, Μακαριώτατε, ἡμεῖς δὲν βλέπομεν μόνον ἐπίσκεψιν μιᾶς Ἐκκλησίας πρὸς ἄλλην καὶ προσέγγισιν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τὴν Σερβικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐπίσκεψίν Σας βλέπομεν ἐκτὸς τῆς προσεγγίσεως τῶν δύο Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐκφρασὴν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ εἰρήνης καὶ ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Θὰ Σᾶς παρακαλέσω, Μακαριώτατε, νὰ διαβιβάσητε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τοὺς πλέον εὐκρινεῖς χαιρετισμούς μας καὶ νὰ εἴπητε, ὅτι σύσσωμος ὁ φιλελεύθερος λαὸς τῆς περιοχῆς τοῦ Οὐζιτσε εἶναι παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀγῶνά του διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν εἰσέτι μὴ ἀπελευθερωθέντων Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν.

Ἄπαξ ἔτι Σᾶς εὐχομαι εὐχάριστον διαμονὴν εἰς τὴν περιοχὴν μας».

Εἰς τὴν σύντομον ἀπάντησίν του ὁ Μακαριώτατος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Εὐχαριστῶ θερμότατα διὰ τὸν χαιρετισμὸν καὶ τοὺς ὠραίους λόγους. Παντοῦ εἰς τὴν χώραν σας ἐτύχομεν ἐκ μέρους τῶν φίλων καὶ συμμάχων λαῶν θερμῆς καὶ ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς. Μεγάλῃ εἶναι ἡ χαρὰ μου διότι εὐρίσκομαι ἐν μέσῳ ὑμῶν. Ἡ σημερινὴ ἡμέρα θὰ μᾶς μείνῃ ἀλησμόνητος. Εὐχομαι εἰς τὸν λαὸν τῆς περιοχῆς σας κάθε χαρὰν καὶ εὐτυχίαν».

Τὴν πρωτὴν τῆς ἐπομένης ἡμέρας, 15 Σεπτεμβρίου, τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου καὶ τοῦ κ. Θ. Σπεράντσα ἀναχωρησάντων ἐκ Ζλάτιμπορ κατ' εὐθείαν διὰ τὴν πόλιν τοῦ Τσάτσικ, τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας ἐπεσκέφθησαν τὴν ὠραίαν πόλιν Τίτοβο Οὐζιτσε, εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς ὁποίας ἐτελέσθη δέησις χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσοστόμου. Ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος τοῦ Τίτοβο

Οὐζίτσε αἰδεσιμώτατος κ. Μίλενκο Ραχιάκοβιτς προσεφώνησεν ὡς ἑξῆς τὴν Ἀντιπροσωπείαν:

Σεβασμιώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ μας προσκεκλημένοι.

Ἡ ἀρχαία μας πόλις ἢ ἀριθμοῦσα βίον εἴκοσι αἰῶνων εἶχεν εἰς τὴν ἱστορίαν της μεγάλας, σημαντικὰς καὶ εὐτυχεῖς ἡμέρας. Μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀσφαλῶς καὶ ἡ σημερινή, κατὰ τὴν ὁποίαν δέχεται εἰς τὴν ἀγκάλην της τοὺς ὑψηλοὺς προσκεκλημένους ἐκ τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος. Συνεπῶς αὕτη δύναται νὰ ἀναφωνήσῃ δικαίως: «Ἀὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθώμεν ἐν αὐτῇ».

Ὁ λαὸς μας μὲ μεγάλην ἱκανοποίησιν παρακολουθεῖ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν περιοδεῖαν σας ἀνὰ τὴν χώραν μας, ἄγιοι πατέρες ἐκ τῆς ἀδελφῆς Ἑλλάδος, καὶ χαίρει διότι παντοῦ σὰς ὑπεδέχθησαν μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ μεγάλην ἐκτίμησιν.

Εἶσθε δὲ ἄξιοι τῆς ἀγάπης αὐτῆς, διότι τυγχάνατε οἱ πλέον ἄξιοι καὶ οἱ πλέον ἐκλεκτοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου ὁ Σερβικὸς λαὸς εἶχεν ἀνεκάθεν τὰς καλυτέρας σχέσεις ὡς συνδεόμενος διὰ κοινῶν ἀναμνήσεων καὶ ἀγώνων εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου.

Τὸ γεγονός ὅτι οἱ λαοὶ μας ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιβιώσουν, παρ' ὅλας τὰς περιπετείας ἀπὸ τὰς ὁποίας διήλθον κατὰ τὸ τετραγυμένον καὶ δύσκολον παρελθόντων, ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὸν φωτεινὸν καὶ πολὺπλευρον ρόλον, τὸν ὁποῖον διεδραμάτισαν αἱ δύο ἀδελφαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μας.

Ὁφείλω νὰ τονίσω, ὅτι ὁ ρόλος των αὐτῶς συνεχίζεται καὶ σήμερον. Οὗτος δὲ συνίσταται ὄχι μόνον εἰς τὴν διεύρυσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν χωρῶν μας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παγίωσιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον, ἵνα πληρωθῶν οἱ λόγοι τοῦ Ἐδαγγελίου «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»!

Μὲ τὰς σκέψεις καὶ τὰς εὐχὰς αὐτὰς χαιρετίζω ἐξ ὀνόματος τῶν ἐνοριτῶν, τοῦ Κλήρου καὶ ἐμοῦ τοὺς ὑψηλοὺς ξένους μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον καὶ τὸν Πατριάρχην τῶν Σέρβων κ. Βικέντιον. Καλῶς ἦλθατε! Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»!

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσόστομος εἰς τὴν ἀντιφώνησιν του εἶπε περίπου τὰ ἑξῆς:

«Σεβασμιώτατοι,

Ἐκπρόσωπε τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου κ. Γερμανοῦ καὶ τοῦ ἐδῶ κλήρου,

Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεος, ὁ ὁποῖος ἠγγεῖται τῆς ἀντιπροσωπείας μας, λυπεῖται βαθύτατα διότι κωλύεται νὰ εὐχαριστήσῃ προσωπικῶς ὑμᾶς, τὸν Κλήρον καὶ τὸν εὐσεβῆ λαόν, ὁ ὁποῖος ἦλθε διὰ νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τιμὰς. Εἰς ἐμὲ ἔλαχεν ὁ κληρὸς νὰ ἐπιτελέσω τὸ καθήκον αὐτό, καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς ἀντιπρο-

σωπείας τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἐν τῷ ναῷ αὐτῷ εὐσεβῆ λαόν, διότι προσήλθε νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην του.

Μᾶς ἐνεποίησεν ἰδιαίτερον ἐντύπωσιν ὁ χαιρετισμὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξεθέσατε τοὺς φιλικούς μας δεσμούς καὶ τὰς σχέσεις πρὸς μᾶς συνέδεον εἰς τὸ παρελθόν, ὡς καὶ κατὰ τὸν Β' παγκόσμιον Πόλεμον.

Ὁρθῶς εἶπατε, ὅτι οἱ λαοὶ μας διετερήθησαν εἰς τὴν ταραχώδη ἱστορίαν των χάρις εἰς τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον διεδραμάτισαν μεταξὺ αὐτῶν αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι μας. Ναί, ὁ λαὸς σας καὶ ὁ λαὸς μας διετερήθησαν χάρις εἰς τὴν πίστιν των εἰς τὸν Χριστόν, ἡ ὁποία τοὺς ἔδιδε δύναμιν καὶ ἀντοχὴν.

Ὅταν θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, θὰ διαβιβάσωμεν τοὺς χαιρετισμούς σας καὶ θὰ μεταφέρωμεν τὸ δίδαγμα ποὺ πηγάζει ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀπὸ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην σας.

Οἱ ὑφιστάμενοι δεσμοὶ ἅς ἐπισχυθῶν ἔτι περισσότερον μὲ τὴν ἀγάπην αὐτὴν καὶ ἅς ἐξακολουθήσωμεν νὰ ἐργαζώμεθα ἀπὸ κοινῆς πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν λαῶν μας.

Μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δεόμεθα τοῦ Θεοῦ, ὅπως χορηγήσῃ εἰς τὸν Σερβικὸν λαόν καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν δύναμιν καὶ ἰσχύον, διὰ νὰ ἐργασθῶν διὰ τὸ καλόν των καὶ διὰ τὸ καλόν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Θεὸς εἴη μεθ' ὑμῶν!»

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΟΥ ΤΣΑΤΣΑΚ

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τὸ εἰς Σεβδίνο θαυμασίον ἐργοστάσιον ἐπεξεργασίας χαλκοῦ, ἡ Ἀντιπροσωπεία κατηνύθη πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Τσάτσακ διὰ τῶν γραφικῶν στενῶν Ὁβτσαρ καὶ Κάμπλαρ, τὰ ὁποῖα διασχίζονται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Μοράβα. Κατὰ μῆκος τῶν στενῶν ὑψοῦνται ἐπὶ δυσβάτων καταφύτων τοποθεσιῶν ὀκτῶ μοναστήρια, κτισθέντα μεταξὺ τοῦ IB' καὶ IZ' αἰῶνος.

Ἐξῴθι τῆς πόλεως τοῦ Τσάτσακ ἐξῆλθον πρὸς προὔπαντησιν τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οἱ βουλευταὶ κ. Μόμιρ Τόμιτς καὶ κ. Βούκ Πετρονίγεβιτς, ὁ νομάρχης κ. Ράντοσαβ Γκαβρίλοβιτς, ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως κ. Μίλος Ζλάτιτς καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι συνώδευσαν τὴν Ἀντιπροσωπείαν μέχρι τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ, ὅπου ἐτελέσθη πανηγυρικὴ δοξολογία, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀρτης κ. Σεραφεῖμ. Εἰς τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος τοῦ Τσάτσακ πρωθιερεὺς κ. Ἀλέξανδρος Σάβιτς ἐχαιρέτησε διὰ τῶν ἑξῆς λόγων τὴν Ἑλληνικὴν Ἀντιπροσωπείαν:

«Σεβασμιώτατοι,

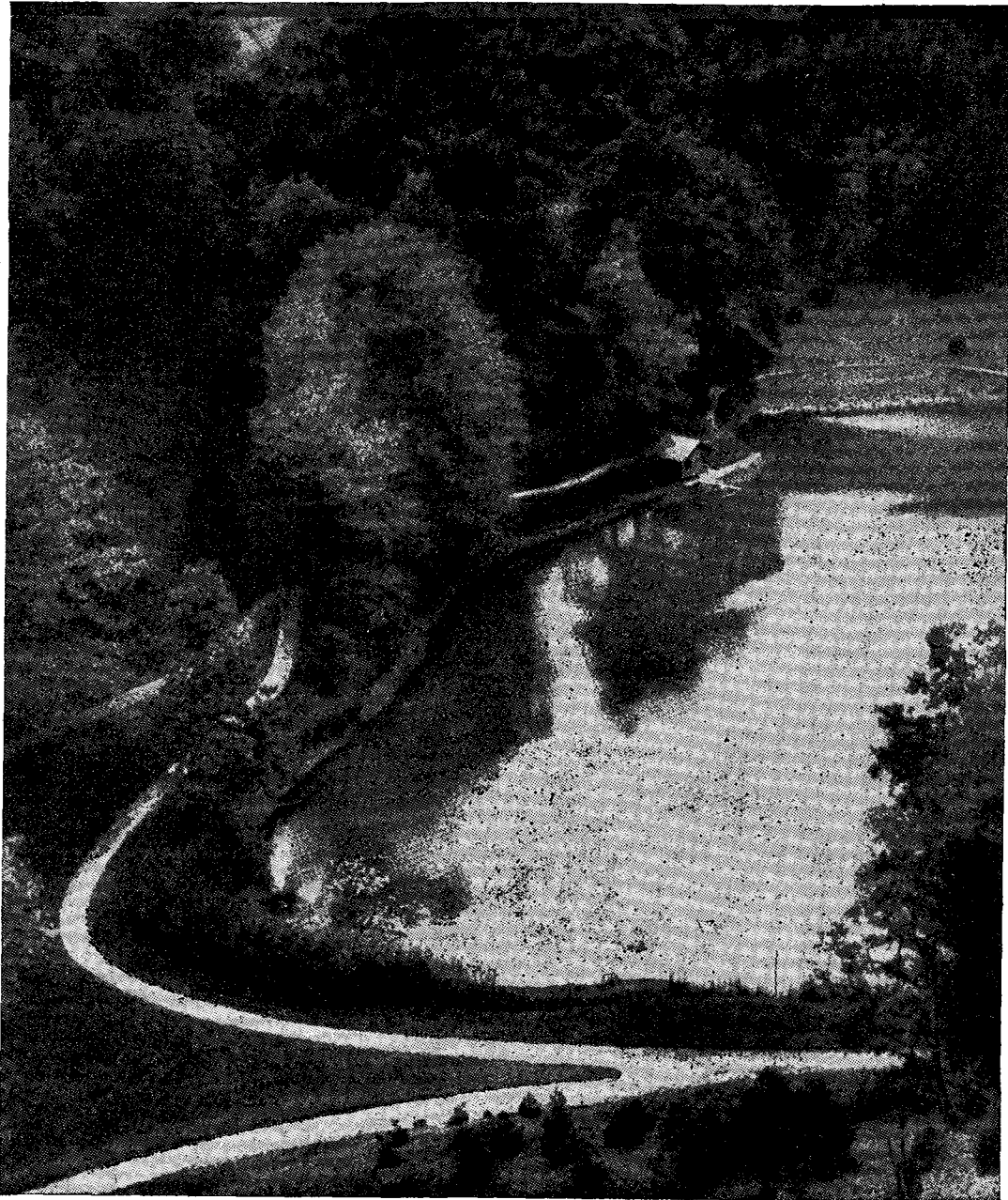
Ὁ Ὁρθόδοξος λαὸς τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ τῶν περιχώρων μὲ ἀγάπην, μὲ χαρὰν καὶ μὲ δὴν τὴν καρδίαν ἀντιλαμβάνεται καὶ θέλει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μνημειώδους οἰκοδομήματος εἰρήνης καὶ ἐλευθερίας, τὸ ὁποῖον ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ Πρόεδρος τῆς Γιουγκοσλαβίας Στρατάρχης Τίτο καὶ ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Παῦλος

θέλουν ἐν ὀνόματι των καὶ ἐν ὀνόματι τῶν λαῶν των νὰ κτίσουν καὶ ἐδραιώσουν εἰς τὴν γωνίαν αὐτὴν καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν ὑδρογειον σφαῖραν.

Μὲ τὴν αὐτὴν ἀγάπην ὁ Ὁρθόδοξος λαὸς τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ τῶν περιχώρων σκέπτεται καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς προσπάθειας τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου καὶ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωροθέου καὶ τῶν συνεργατῶν των, ὅπως αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι.

μας συναριθμηθοῦν μεταξὺ τῶν οἰκοδόμων τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος, Ἡμεῖς, ποὺ ἐδοκιμάσαμεν τὴν πικρίαν τῆς υποχωρήσεως διὰ μέσον τῆς βραχέως Ἀλβανίας, ἡμεῖς ποὺ τότε εἶδομεν τὸν Σερβικὸν λαὸν ἀναβαίνοντα εἰς ἓνα φοβερὸν Γολγοθᾶν, ἡμεῖς ποὺ τότε ἠσθάνθημεν τὴν ἀνιδιοτελεῆ ἀγάπην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐναντί μας, ἡμεῖς ποὺ μετὰ τὰ πάθη ἀπεκτίσαμεν εἰρήνην, ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν λαῶν

Ἡ ὑπὸ τοῦ Δυτικοῦ Μοράβα διαρροεμένη γραφικὴ κλεισώρεια, ἣν διέσχισεν ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μεταβαίνουσα εἰς τὴν πόλιν τοῦ Τσάτσικ.

μας, Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ διαβιβάσητε τοὺς θερμοὺς χαιρετισμοὺς μας πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ νὰ θυμιάσητε τοὺς τάφους τῶν ἡγαπημένων μας, οἱ ὅποιοι ἄφησαν τὰ κόκκαλά των εἰς τὴν Ἑλλάδα θυσιασθέντες διὰ τὰ ἰδανικὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Εἴπατε εἰς αὐτοὺς ὅτι ἔχομεν βαθεῖαν πίστιν καὶ ὅτι νόκτα καὶ ἡμέραν ἀναρριπίζομεν εἰς τὰς καρδίας μας τὴν πίστιν, ὅτι ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐλευθερία κατακτώνται μόνον διὰ θουσιῶν. Ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐλευθερία εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ὁ λαὸς τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῶν περιχώρων ἐπιθυμεῖ διακαῶς, ὅπως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐξέλεθ' νικητῆς εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν προσάρτησιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἐθνικὸν κράτος τοῦ ἀποκεκομμένου καὶ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ».

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀρτης κ. Σεραφείμ ἀπήντησε περίπου ὡς ἑξῆς:

«Αἰδεσιμώτατε,

Αἰσθάνομαι βαθεῖαν συγκίνησιν, ὡς καὶ ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεον, ὁ ὁποῖος κωλύεται διὰ λόγους ἀνεξαργήτους τῆς θελήσεώς του νὰ παραστῇ ἐνταῦθα εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν τελετὴν καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης σας. Ἡ συγκίνησις μας συνεχῶς αἰξάνει, διότι καθ' ὅλον τὸ ταξίδιον μας παντοῦ συναντῶμεν αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἰδίως ἐνταῦθα εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν.

Δὲν γνωρίζομεν τί νὰ θαυμάσωμεν περισσότερο εἰς τὴν χώραν σας. Τὰς φυσικὰς καλλονὰς ἢ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἰδρύματα καὶ ἐργοστάσια ἢ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ, τὰ ὅποια δεικνύουν ὅτι τὸ φῶς τῆς εὐαγγελικῆς πίστεως ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ αὐτοῦ λαοῦ.

Μᾶς ἐνθουσιάζουν οἱ χαιρετισμοὶ σας καὶ μᾶς θερμαίνουν τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης σας. Θὰ μεταφέρωμεν τοὺς χαιρετισμοὺς σας εἰς τὸν λαὸν μας. Ἡμεῖς δὲ συνάμα, ὡς ἐπίσημος Ἀντιπροσωπεία, σᾶς φέρομεν τοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οἱ χαιρετισμοὶ αὐτοὶ εἶναι καὶ ἐκδήλωσις τῆς εὐκριννοῦς ἀγάπης ἐναντι τοῦ ὁμοδόξου Σερβικοῦ λαοῦ τῆς ἀγωνιζομένης μας Ἐκκλησίας. Συγχρόνως σᾶς φέρομεν καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν ἡρώων σας, οἱ ὅποιοι κοιμῶνται τὸν αἰῶνιον ὕπνον εἰς τὸ φιλόξενον ἔδαφός μας. Φέρομεν τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν ἡρώων αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀδελφούς των, οἱ ὅποιοι ἐδόξασαν τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος σας. Ὅλα τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων αὐτῶν ὀφείλονται εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριστιανισμόν, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐνέπνεε καὶ ἐδυνάμωνε τὴν πίστιν των εἰς τὴν νίκην τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Ἐξ ὀνόματος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεου καὶ τῶν ὑπολοίπων μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας σᾶς εὐχαριστῶ ἐκ νέου διὰ τὴν ἀγάπην, μετ' ἣν ὅποιον μᾶς περιβάλλετε. Τὴν στιγμήν αὐτὴν θέλω νὰ σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς ψυχῆς μας ἀναβλύζει μία ἐπι-

θυμία, ἡ ἐπιθυμία ὅπως ἡ εἰρήνη, τὴν ὁποίαν ἔφερον ὁ Σωτὴρ μας ἐξ οὐρανοῦ, καταλάβῃ τὰς καρδίας ὅλων τῶν Χριστιανῶν. Πρὸς πραγματοποίησιν δὲ τούτου πρέπει νὰ παραμείνωμεν ἀφωσιωμένοι καὶ προσηλωμένοι εἰς τὴν πίστιν μας καὶ νὰ ἀτενίζωμεν συνεχῶς πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φωτίζει τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐδραίωσιν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Τὸ φῶς δὲ αὐτὸ δὲν εἶναι οὐδεὶς ἄλλος παρὰ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶπεν: «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ ὁ ἀκολουθῶν ἐμὲ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ».

Ἀκολουθῶς ὁ Σύνδεσμος τῶν Ὁρθόδοξων Ἱερέων Γιουγκοσλαβίας παρέθεσε πρὸς τιμὴν τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἑλλάδος ἐπίσημον γεῦμα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Τσάτσικ «Μοράβα», εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν περὶ τὰ 90 ἄτομα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου αἰδ. πρωτοιερεὺς κ. Μίλαν Σμίλιανιτς ἤγειρε τὴν ἑξῆς πρόποσιν:

«Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιεπίσκοποι,
Κύριοι,

Σᾶς χαιρετῶ ἐνταῦθα εἰς τὴν ἔνδοξον Ἐπαρχίαν μας Ζίτσης, τὴν ὁποίαν ἰδρυσεν ὁ Ἅγιος Σάββας μας ἐδῶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς ἡρωϊκῆς μας Σερβίας, ἐν ὀνόματι 1850 Ὁρθόδοξων Ἱερέων μελῶν τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου τοῦ Ὁρθόδοξου Κλήρου Γιουγκοσλαβίας.

Ἡ ὁργάνωσις μας ἔχει βίον 66 ἐτῶν καὶ μίαν ὠραίαν παράδοσιν. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον ἐτέθη ἐπὶ προαιρετικῆς βάσεως καὶ σήμερον ἀγκαλιάζει τὰ 80% τῶν Ἱερέων καὶ τῶν ἱερομονάχων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας.

Σκοπὸς τῆς Ὀργανώσεώς μας εἶναι ἡ παροχὴ ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς βοηθείας εἰς τὰ μέλη της κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἱερατικῶν καὶ πολιτικῶν των καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων. Ἐπειτα ἔχομεν ὡς σκοπὸν, ὅπως μέσω τοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἱερέων προμηθεύωμεν εἰς ὅλους τοὺς ναοὺς μας, εἰς ὅλα τὰ μέλη μας καὶ εἰς ὅλους τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανοὺς τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν τέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων.

Καταβάλλομεν φροντίδας καὶ θὰ ἐξακολουθήσωμεν καταβάλλοντες ἐπιμόνους προσπάθειας νὰ ἀνταποκριθῶμεν πλήρως εἰς τὰς ὑποχρεώσεις μας καὶ ὡς ἱερέων καὶ ὡς πολιτῶν καὶ νὰ βοηθήσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν μας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς Εὐαγγελικῆς της ἀποστολῆς εἰς τὸν κόσμον, νὰ διαφυλάξωμεν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς πατρίδος μας καὶ τοῦ λαοῦ μας καὶ νὰ ἀνυψωθῶμεν καὶ ἰσχυροποιηθῶμεν πνευματικῶς καὶ οικονομικῶς. Διότι ἡμεῖς θεωροῦμεν, ὅτι μόνον ἐντὸς ἐνὸς ἐλευθέρου, ἀνεξαρτήτου καὶ ἰσχυροῦ κράτους δύναται μετ' ἐπιτυχίαν νὰ ὀρθῶ καὶ νὰ ἀναπτύσσεται μία Ἐκκλησία.

Νομίζομεν, Μακαριώτατε καὶ Σεβασμιώτατοι κ.κ. Μητροπολίται, ὅτι τώρα ἐπ' εὐκαιρία τῆς ὑψηλῆς σας ἐπισκέψεως εἰς τὴν χώραν μας ἠδυνήθητε νὰ διαπιστώσητε, ὅτι παρ' ἡμῖν ἀναπτύσσεται ἐλευθέρως καὶ ἀπροσκόπτως ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ. Ἐπίσης νομί-

ζομεν ὅτι ἠδυνήθητε νὰ διαπιστώσητε ὅτι ὁ λαὸς μας, ὅπως καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἀσχέτως θρησκευάματος καὶ ἐθνικότητος, ἐπιδιώκει τοὺς ἴδιους σκοποὺς: Τὸν σεβασμὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς θρησκείας, τὴν διαφύλαξιν τῆς ἐλευθερίας του καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας του.

Ἐκτὸς τῶν ἐγκαρδίων χαιρετισμῶν μας, τοὺς ὁποίους αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀπευθύνομεν προσωπικῶς πρὸς Ὑμᾶς, παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς ὅπως ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ εἰς τὴν Πατρίδα Σας διαβιβάσητε τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὰς καλυτέρας εὐχὰς μας εἰς τὸν πατριωτικὸν Σας κλῆρον καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν φίλον Ἑλληνικὸν λαόν. Καλῶς ἤλθατε! Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς:

«Αἰδεσιμώτατε,

Αἰσθάνομαι ὄλως ἰδιαιτέραν συγκίνησιν, διότι μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσω μετὰ τῆς ἀκολουθίας μου μετὰ τὸν ἱερόν κλῆρον τῆς ἀδελφῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος κρατεῖ ὑψηλὰ τὴν σημαίαν τῆς ἀγίας Ὁρθοδοξίας μας. Σὰς συγκαίρω δὲ ἐκ βάθους καρδίας, διότι ἐπιτελεῖτε τὴν ἱεράν ἀποστολήν σας μετὰ ζήλον καὶ ἀταπάρρησιν.

Ἡ ἱστορικὴ μοῖρα ἐνὸς λαοῦ ἐξαρτᾶται κατὰ πρότερον λόγον ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν σταθερότητα τῆς πίστεως του. Ἡ εὐθύνη διὰ τὸν ὄρθον πνευματικὸν καὶ θρησκευτικὸν προσανατολισμὸν τοῦ ἔθνους βαρύνει πρὸ παντὸς τὸν ἱερόν κλῆρον, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἔχη πλήρη συναίσθησιν τῆς βαρείας καὶ τιμίας αὐτῆς εὐθύνης.

Ὁ ἱερός κλῆρος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονῇ ὅτι τὸ σπουδαιότερον καθήκον του εἶναι νὰ διατηρήσῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν καθαρὰν καὶ ἀλώβητον. Τὸ ὑψηλὸν καὶ ἐπίμοχθον αὐτὸ καθήκον θὰ τὸ ἐπιτελέσῃ μόνον ἐὰν ἔχη ὁ ἴδιος θερμὴν πίστιν καὶ ἐνθουσιασμὸν, ἀταπάρρησιν καὶ ἀφοσίωσιν, ἐνότητα καὶ ὁπακοὴν καὶ πειθαρχίαν εἰς τὴν Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν, μόνον ἐὰν ζῇ διὰ τὸ ποιμνιὸν του καὶ ὄχι διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν οἰκογένειάν του.

Ἀνήκετε εἰς τὴν στρατευομένην Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία διεξάγει συνεχῆ πόλεμον κατὰ τοῦ κράτους τῆς ἀμαρτίας. Ἔχετε τὴν ὄλως ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ εἰσθε στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὸν ἱερόν σας αὐτὸν ἀγῶνα δὲν θὰ γνωρίσητε τὴν κατασχόνην τῆς ἡττης, διότι διαθέτετε ὅπλα ἀσυγκρίτως ἰσχυρότερα καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ λεγόμενα ἀτομικὰ ὅπλα. Ταῦτα δὲ εἶναι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ἡ ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη.

Σὰς εὐχομαι ὁλοφύχως πᾶσαν ἀνωθεν ἐνίσχυσιν διὰ τὰ ἐξακολουθήσητε νὰ κρατῆτε ὑψηλὰ τὴν τετιμημένην σημαίαν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὸ σύμβολον τῆς νίκης μας, τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.

Προσίνω εἰς ὑγείαν τοῦ Σερβικοῦ Ὁρθοδόξου κλήρου καὶ τοῦ φίλου καὶ συμμάχου Γιουγκοσλαβικοῦ λαοῦ».

Εἰς τὰς ἱστορικὰς Μονὰς Ζίτσης καὶ Λιουμπόστίνιας

Ἐκ τοῦ Τσάτσακ ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετέβη εἰς τὴν ἱεράν Μονὴν Ζίτσης, ὅπου τὴν ὑπεδέχθησαν αἱ μοναχαὶ τῆς μονῆς, ὁ κλῆρος τοῦ Κραλέβου καὶ πολλοὺς κόσμος. Ἐξ ὀνόματος τῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου ἐχαιρέτησε τὸν Μακαριώτατον πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς Μονῆς ὁ Πρόεδρος τοῦ Λαϊκοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπαρχίας Κραλέβου κ. Μπέλοβιτς, εἰπὼν τὰ ἐξῆς:

«Μακαριώτατε,

Χαίρω πολὺ πὸν δύναιμι νὰ χαιρετήσω Ὑμᾶς καὶ τοὺς συνεργάτας Σας ἐν ὀνόματι τῶν λαϊκῶν μας ἀρχῶν καὶ τῶν πολιτῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς.

Αἰσθανόμεθα ἰδιαιτέραν χαρὰν διότι τὸ πρόγραμμα τῆς φιλικῆς Σας ἐπισκέψεως εἰς τὴν χώραν μας περιέλαβε καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς περιοχῆς μας. Οἱ λαοὶ μας τρέφον βαθεῖαν καὶ εἰλικρινῆ φιλίαν ἐναντι τοῦ γενναίου Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία μας εἶναι, ἡ διαμονὴ Σας εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας νὰ εἶναι εὐχάριστος.

Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς Σας εἰς τὴν Σερβικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν χώραν μας θὰ συμβάλῃ ὄχι μόνον εἰς τὴν πολὺπλευρον συνεργασίαν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ τεραστίαν συμβολὴν εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν τόσον ἐπιτυχῶς κατευθύνουν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μας Στρατάρχης Τίτο καὶ ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Παῦλος.

Οἱ σκληροὶ ἀγῶνες τῶν λαῶν μας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐναντίον τῶν αὐτῶν ἐχθρῶν, μᾶς ὠδήγησαν εἰς στενὴν καὶ φιλικὴν συνεργασίαν. Ἡ πείρα αὐτὴ ἐκ τοῦ παρελθόντος καὶ ὠρισμέναι ἀρνητικαὶ ἐκφάνσεις, πὸν καὶ σήμερον παρατηροῦνται εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν κρατῶν, ὁμιλοῦν σαφῶς, ὅτι πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν τὴν συνεργασίαν μας καὶ νὰ κατευθύνωμεν ὅλας τὰς δυνάμεις μας εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν ὅλων τῶν λαῶν καὶ τὴν ἰσότημον συνεργασίαν μεταξὺ τῶν λαῶν. Οἱ λαοὶ μας ἐκτιμοῦν μεγάλως τὴν εἰς τοῦτο συμβολὴν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καλῶς ἤλθατε!»

Εἰς τὸν χαιρετισμὸν αὐτὸν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μας κ. Δωρόθεος ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς:

«Εὐχαριστῶ θερμώτατα διὰ τοὺς ὠραίους λόγους Σας καὶ τὸν χαιρετισμὸν, τὸν ὁποῖον ἀπηρθύνετε πρὸς Ἐμὲ καὶ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας μου.

Καθ' ὅλην τὴν περιοδείαν μας συναντῶμεν ἀνὰ πᾶν βῆμα ἐκδηλώσεις ἀγάπης ἐκ μέρους τοῦ εὐσεβοῦς Σερβικοῦ λαοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου στενὴς συνδέεται, τόσον πνευματικῶς ὅσον καὶ πολιτικῶς, ὁ λαὸς μας καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας.

Θέλω νὰ τονίσω ἐκ νέου, ἐπιβεβαιῶν τοὺς λόγους Σας, ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς μας αὐτὴ δὲν θὰ χρησιμεύσῃ

μόνον εἰς τὴν περαιτέρω διεύρυνσιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν μας, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν λαῶν μας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ πρὸς παγίωσιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον».

Μετὰ ταῦτα ἐτελέσθη πανηγυρική δοξολογία χοροσταστοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ δραστήριος Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Ζίτσης κ. Γερμανὸς προσεφώνησεν ὡς ἐξῆς τὸν Μακαριώτατον καὶ τὴν ἀκολουθίαν του:

«Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Ἀγιώτατε,

Εἶμαι εὐτυχῆς πὸς ἡ Θεία Χάρις με ἠξίωσε νὰ Σᾶς χαιρετήσω ἐδῶ εἰς τὸ ἱερόν αὐτὸ σέμνωμα τῆς Σερβίας.

Ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης με τὰ μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας εὐρίσκειται ἀπὸ χθὲς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς θεοφρονήτου ἐπαρχίας Ζίτσης. Ἐξέλεξα ὅμως τὸ μέρος αὐτὸ νὰ Σᾶς χαιρετήσω, ὄχι τόσο διότι κατὰ τὸ Καταστατικὸν τῆς Σερβικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἔδρα τῶν ἐπισκόπων Ζίτσης, ἀλλὰ κυρίως διότι ὑπῆρξεν ἡ ἔδρα τοῦ πρώτου Σέρβου Ἀρχιεπισκόπου Ἀγ. Σάββα.

Σᾶς χαιρετῶ ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ καρδίας καὶ θέλω νὰ ἐκφράσω τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται καὶ ὁ λαὸς καὶ ὁ κληρὸς τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς ἐναντι τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὅταν ὁ Ἀγ. Σάββας ἦλθεν ἀπὸ τὴν χώραν σας, ἴδρυσεν ἐδῶ τὴν πρώτην Ἀρχιεπισκοπήν. Ἐκτοτε αὕτη ἐκπέμπει ἄσβεστον φῶς. Τὸ φῶς αὐτό, φῶς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, ἐφώτισε τὸν λαόν μας μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Τὸ φῶς αὐτὸ ἐφώτιζεν, ἐνεθάρρυνε καὶ καθωδήγει τὸν Σερβικὸν λαόν διὰ μέσον τῆς μακραίωνος καὶ πολυπαθοῦς ἱστορίας του.

Τὸ πνεῦμα τῆς στρατευσμένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐκόμισεν ὁ Ἀγ. Σάββας ἀπὸ τὴν χώραν σας καὶ τὸ στρατευόμενον αὐτὸ πνεῦμα ἔμεινεν εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν τῶν Σέρβων.

Βλέπετε τὸν ἱερόν Ναόν αὐτὸν ὡς τραυματίαν βαρέως πληγωμένον. Αὐτὸς συμβολίζει τὴν σκληρὰν δοκιμασίαν τῶν Σέρβων καθ' ὅλην τὴν ἱστορίαν των. Τοιαῦτα τραύματα προὔξενον διὰ μέσον τῶν αἰῶνων καὶ εἰς τὸν Σερβικὸν λαόν. Καὶ ὅπως ὁ ἱερός αὐτὸς Ναὸς πλειστάκις ἐκῆν καὶ κατεστράφη, ἀλλὰ πάντοτε ἀνηγείρετο μεγαλοπρεπέστερος καὶ φωτεινότερος, οὕτω καὶ ὁ Σερβικὸς λαὸς ἐδοκιμάζετο μὲν σκληρῶς καὶ ὑπεδουλοῦτο, ἀλλὰ πάντοτε ἠγωνίζετο, ἀνίστατο καὶ ἀπηλευθεροῦτο. Τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο πὸς ὁ Ἀγ. Σάββας ἐκόμισεν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν χώραν σας ἐπλήρωσε τὸν Σερβικὸν λαόν με δύναμιν καὶ ἠρωϊσμόν, καὶ οὕτω καθ' ὅλον τὸ παρελθὸν του ἀντέστη εἰς ὅλας τὰς σκοτεινὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἐπεδιώκον νὰ τὸν ὑποδουλώσουν καὶ νὰ τὸν ἐξαφανίσουν. Τὸ

Εὐαγγελικὸν αὐτὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔφερεν ἀπὸ τὴν χώραν σας ὁ Ἀγ. Σάββας, εἶναι ἐκεῖνο πὸς μᾶς κάμνει νὰ ἀποτελῶμεν μαζί σας μίαν ἀχώριστον ἰσχυρὰν πνευματικὴν κοινότητα, ἐναντίον τῆς ὁποίας ὠρθοῦντο πολλοί, ἀλλὰ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ τοὺς κατέρριψε.

Σᾶς χαιρετῶ ὡς κομιστὰς ἀναγνῆστῆς καὶ δροσερότητος καὶ ἀνανεώσεως τοῦ πνεύματος αὐτοῦ καὶ παρακαλῶ τὸν Θεόν, ὅπως τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἐξακολουθήσῃ παραμένον εἰς τὰς καρδίας τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ καὶ προασπίζον αὐτοὺς ἀπὸ ὄλων τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς δοκιμασίας.

Σᾶς παρακαλῶ νὰ ἔχετε τὸ αἶσθημα, ὅτι ἐδῶ ἦλθετε εἰς οἶκόν σας. Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου ἐδόξηται καὶ ἐδόξηται ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος, βαθέως συγκινηθεὶς ἀπὸ τὴν ἐμπνευσμένην προσφώνησιν τοῦ διακεκριμένου Σέρβου ἱεράρχου κ. Γερμανοῦ, ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς:

«Θεοφιλέστατε,

Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι διεπιστώσατε ἀκόμη κατὰ τὴν πρώτην μας συνάντησιν, ὅτι ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸ πρόσωπόν σας τυγχάνει ὄχι μόνον θερμῆ καὶ ἰσχυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὀλοὴν αὐξάνει. Ἡ συγκίνησίς μας ἐφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον. Αἰσθανόμεθα μεγάλην συγκίνησιν διότι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ζίτσης, τὴν ἄλλοτε ἔδραν τῆς Σερβικῆς Ἀὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας. Ὑπερηφανευόμεθα διότι ὁ Ἀγ. Σάββας ἀπὸ τὴν χώραν μας ἐκόμισεν εἰς τὸν Σερβικὸν λαόν τὸν Χριστιανικὸν καὶ πνευματικὸν πολιτισμόν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὴν ἀδελφὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν διευρύνει τοὺς ἤδη ὀφισταμένους δεσμούς, καὶ ἡ ἔλευσίς μας εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπει εἰ μὴ εἰς τὴν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν ἤδη ὀφισταμένων στενῶν σχέσεων.

Αἰσθανόμεθα ὅλων ἰδιαιτέραν χαρὰν εὐρισκόμενοι εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν ταύτην. Αἱ μοαί, ὅπως ἐδῶ οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διέσωσαν τὸν πολιτισμόν μας καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος. Ἐνότης πνεύματος ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν λαῶν μας καὶ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ὡς τηλαυγῆς φάρος φωτίζει τὴν ὁδόν μας. Ὁ ψαλμωδὸς Δαυὶδ λέγει «Λύχνος τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου». Τὸ φῶς αὐτὸ οὐδέποτε θὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ τὴν Σερβικὴν, τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας. Τὸ φῶς αὐτὸ οὐδέποτε θὰ σβῆσῃ, ἀλλὰ συνεχῶς θὰ μᾶς φωτίζει τὸν δρόμον. Ἡ ἱστορία μᾶς δεικνύει ὅτι ἐμεγαλοῦργησαν μόνον οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον φλογερὰν πίστιν. Ἡ δύναμις τῆς πίστεως, ὡς γνωστόν, ἐδημιουργεῖ καὶ δημιουργεῖ τὸν πολιτισμόν.

Ἐδχαριστῶ τὴν Πανιερότητά Σας διὰ τοὺς ὥραίους λόγους καὶ εὐχομαι ἐξ ὅλης καρδίας, ὅπως τὸ φῶς αὐτὸ διατηρηθῇ ἄσβεστον εἰς τὰς καρδίας τῶν λαῶν μας, τοῦ Σερβικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Κύριε, φύλαττε τὴν ἱερὰν μονὴν ταύτην!»

Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Ζίτσης ἐκτίσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Σέρβων Στεφάνου τοῦ Πρωτοστέππου. Ὁ ναὸς τῆς Μονῆς εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος. Ἐνταῦθα εἶχε τὴν ἔδραν τοῦ ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Σέρβων Ἅγιος Σάββας. Ἀπὸ ἀρχιτεκτονικῆς ἀπόψεως ὁ ναὸς ἀνήκει εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Ρασιίας. Αἱ τοιχογραφίαι ἀνάγονται εἰς τὸν ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰῶνα. Αἱ πλέον γνωσταὶ τοιχογραφίαι εἶναι ἡ τῆς Σταυρώσεως καὶ ἡ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἐνωρίτερον δὲ καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἡ Μονὴ ὑπέστη μεγάλας καὶ ἐν πολλοῖς ἀνεπανορθώτους ζημίας. Τὸ Κρατικὸν Ἰδρυμα Προστασίας Ἱστορικῶν Μνημείων ἐκαθάρισε τὸ 1947 ὅλας τὰς διασωθείσας τοιχογραφίας, τὸ δὲ 1954 ἀνεστήλωσε τὸν ναόν. Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Ζίτσης διεδραμάτισε σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν πολυκύμαντον ἱστορίαν τοῦ Σερβικοῦ Ἔθνους καὶ ἀποτελεῖ ἐν τῶν πολυτιμωτέρων μνημείων τοῦ μεσαιωνικοῦ πολιτισμοῦ τῶν Σέρβων.

Ἐκεῖθεν, περὶ τὸ ἑσπέρας, ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἀφίκετο εἰς τὴν φημισμένην λουτρόπολιν Vrnjaska Banja, κειμένην εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Γκόντς μεταξὺ καταπρασίνων λόφων κατερχομένων ὁμαλῶς πρὸς τὸν διασχίζοντα αὐτὴν ποταμίσκον Βέρνατσκα Ρέκα. Ἡ

λουτρόπολις διαθέτει πλεῖστα ξενοδοχεῖα καὶ ὠραίας ἐπαύλεις. Ἡ ὅλη λουτρόπολις εἶναι εἰς ἀπέραντος κῆπος, ὁ ὁποῖος καθιστᾷ τὴν ἐκεῖ διαμονὴν ἄκρως εὐχάριστον.

Τὴν 16ην Σεπτεμβρίου ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ὡς ἄνω λουτροπόλεως διὰ τὴν γυναικεῖαν Μονὴν «Λιουμποστίνια», ὅπου ὁ ἐπίσκοπος Ζίτσης κ. Γερμανὸς παρουσίασεν εἰς τοὺς Προκαθημένους τῶν δύο Ἐκκλησιῶν τοὺς βουλευτὰς κ.κ. Ντράγκισα Λουϊκιτς καὶ Ντράγκουντιν Μιλάνοβιτς, τὸν δήμαρχον τοῦ Trstenik κ. Μίλαντιν Μιλουνοβιτς καὶ ἄλλους ἐκπροσώπους τῶν ἀρχῶν, οἱ ὁποῖοι ἤλθον νὰ ὑποδεχθοῦν καὶ νὰ χαιρετήσουν τὸν Μακαριώτατον. Ἡ αὐλὴ καὶ ὁ χῶρος πρὸ τῆς αὐλῆς τῆς Μονῆς εἶχον κατακλυσθῆ ὑπὸ ἀμετρήτου πλήθους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐκ τῶν περιχώρων, οἱ ὁποῖοι ἔρραινον τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον μὲ ἄνθη. Ἡ ἱερὰ αὐτὴ Μονὴ κεῖται βορειοανατολικῶς τῆς πόλεως τοῦ Trstenik ἐπὶ γραφικῆς καὶ ρομαντικῆς τοποθεσίας. Ἡ Μονὴ ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ Σέρβου βασιλέως Λαζάρου πριγκιπίσσης Μιλίτσας περὶ τὸ τέλος τοῦ ΙΔ' ἢ ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Ἐν αὐτῇ ἀπόκειται τὸ σκῆνωμα τῆς κτίτορος αὐτῆς, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἅγια. Ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως ἡ Μονὴ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ὠραιο-

Οἱ Προκαθημένοι τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν μελῶν τῶν ἀκολουθιῶν των καὶ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Μ. Ντίλιπαριτς ἔμπροσθεν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Λιουμποστίνιας.

τέρων μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Σερβίας. Αἱ σωζόμεναι τοιχογραφίαι ἀνάγονται εἰς τὸν 15' αἰῶνα. Ὁ ἀρχιτεκτονικὸς ρυθμὸς, αἱ πλαστικαὶ διακοσμήσεις τῶν παραθύρων καὶ τῆς πύλης καὶ αἱ τοιχογραφίαι καθιστοῦν τὴν Μονὴν περίφημον μνημεῖον τοῦ Σερβικοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν τῆς Μονῆς, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐτελέσθη θεία Λειτουργία ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἱεράρχου, Σεβ. Ἐπισκόπου Ζίτσης κ. Γερμανοῦ, καὶ χειροτονία διακόνου. Μετὰ τὸ εἰς τὴν Μονὴν ταύτην παρατεθὲν γεῦμα, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐπανῆλθεν εἰς τὴν λουτρόπολιν («Βράτσκο Μπάνια»).

ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΟΥΤΡΟΠΟΛΙΝ VRJNACKA BANJA

Τὴν 17ην Σεπτεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος συνεπλήρωσε 46 ἔτη ἱερατικῆς διακονίας. Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ταύτῃ ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος ἐχαιρέτησε τὸν Μακαριώτατον κατὰ τὸ εἰς τὴν λουτρόπολιν ταύτην παρατεθὲν γεῦμα, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Παραβαίνω τὴν τάξιν ἵνα, ἐποφελούμενος τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς, χαιρετήσω τὸν Μακαριώτατον ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν αὐτὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν συμπληρώνει 46 ἔτη ἱερατικῆς διακονίας, καὶ ἵνα τοῦ εὐχηθῶ πᾶσαν ἐκ Θεοῦ εὐτυχίαν, ὕγειαν, μακροήμερον, ἐνίσχυσιν καὶ ὑποστήριξιν εἰς τὸ βαρὺ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπωμίσθη. Εἶναι λίαν εὐτυχῆς ἡ συγκυρία ποῦ ἡ ἐπέτειος αὐτῆ συνέπεσεν εἰς ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Μακαριώτατος εὐρίσκειται εἰς τὴν χώραν μας. Ὑψῶνω τὸ ποτήριον αὐτὸ ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς μακροημερεύσεως τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, ἐρχόμενος Αὐτῇ πᾶν ἀγαθόν».

Ὁ Μακαριώτατος, αἰσθανθεὶς εὐχάριστον ἔκπληξιν ἀπὸ τὴν ἔξαρσιν τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ σταθμοῦ εἰς τὸν βίον του, ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὰς ὥραϊάς εὐχάς. Εἶμαι βαθύτατα συγκινημένος διότι ἡ Αὐτοῦ Ἀγιότης ἐνεθυμήθη τῆς ἐπετείου μου αὐτῆς. Εὐχομαι εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἀγιότητα ὕγειαν, παρακαλῶν τὸν Πανάγαθον ὅπως τὸν ἐπισχῆ εἰς τὸ ἔργον του ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀδελφῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς περαιτέρω συσφίξεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας».

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΟΥ ΚΡΟΥΣΕΒΑΤΣ

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ Ἀντιπροσωπεία ἀνεχώρησε διὰ τὴν λουτρόπολιν («Νίσκα Μπάνια»), διελθοῦσα ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Κρούσεβατς καὶ τῆς τοιαύτης τῆς Νύσσης. Εἰς τὴν πόλιν τοῦ Κρούσεβατς, παλαιὰν πρωτεύουσαν τοῦ Σερβικοῦ Κράτους, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ βασιλεὺς Λάζαρος ὠδήγησε τὰ στρατεύματά του εἰς τὴν μάχην τοῦ Κοσσυφοπεδίου (1389), ἡ ἀντιπροσωπεία ἐπεσκέφθη τὸν κοιμώτατον ναὸν Λαζαρίτσα, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ὁποίου ὁ βουλευτὴς τῆς πόλεως κ. Λούκιτς προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Κύριε Ἀρχιεπίσκοπε, Κύριοι,

Χαίρω πολὺ ποῦ δύναμαι νὰ σᾶς χαιρετήσω εἰς τὴν πόλιν μας ἐν ὀνόματι τοῦ Λαϊκοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς μας καὶ νὰ σᾶς ἀπευθῶν τὸ «ὡς εὖ παρέστητε». Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἀγαπητοὺς ἐπισκέπτας ἐκ τῆς γείτονος, φίλης καὶ συμμάχου Ἑλλάδος τὰ αἰσθήματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης μας καὶ δι' ὑμῶν πρὸς ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Κύριε Ἀρχιεπίσκοπε, ἡμεῖς εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν πάντοτε ἐξετιμῶμεν τὸν ἀγαπητὸν καὶ φίλον μας Ἑλληνικὸν λαόν καὶ πάντοτε ἐπιστεῖδομεν ὅτι αἱ τύχαι τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τῶν Γιουγκοσλαβικῶν λαῶν, ὡς καὶ τῶν ἄλλων Βαλκανικῶν λαῶν, εἶναι ἀμοιβαίως συνδεδεμένα. Ἡ ἱστορία τῶν δύο λαῶν μᾶς λέγει ὅτι οὗτοι ἦσαν πάντοτε ὁ εἰς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου, ὅταν ἐπρόκειτο περὶ τῆς τύχης των καὶ τῆς ὑπάρξεώς των. Περὶ αὐτοῦ μᾶς ὁμιλοῦν καὶ οἱ δύο τελευταῖοι πόλεμοι.

Ἡμεῖς εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ἐκτιμῶμεν μεγάλως τὰς προσπάθειάς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν εἰρηνικὴν λύσιν τῶν Διεθνῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὰς προσπάθειάς των νὰ διαφυλάξουν, ἀναπτύξουν καὶ συσφίξουν περαιτέρω τὰς σχέσεις καλῆς γειτονίας μὲ τοὺς γείτονας των καὶ ἰδιαίτερος μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Ἀνέκαθεν μᾶς ἐνδιέφερον ἡ θέσις, ἡ τύχη καὶ τὰ προβλήματα τῆς φίλης μας Ἑλλάδος, καὶ πάντοτε ἐξετιμῶμεν καὶ ἐκτιμῶμεν τὰς προσπάθειάς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἐθνικῶν δικαίων του. Ἡμεῖς ἐκτιμῶμεν μεγάλως τὰς προσπάθειάς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς εὐρεσιν λύσεως διὰ τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα, συμφώνως πρὸς τὰ νόμιμα ἐθνικὰ δικαιώματα καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς πόθους καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κύπρου.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνεπτύχθη μεταξὺ τῶν χωρῶν μας λίαν εὐρεῖα καὶ ἐπωφελῆς διὰ τοὺς λαοὺς μας συνεργασία εἰς τὸ οικονομικόν, πνευματικόν καὶ τὰ ἄλλα πεδία τῆς διακρατικῆς δραστηριότητος. Εἰς τὴν συνεργασίαν αὐτὴν συνέβαλον μεγάλως αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπισκέψεις καὶ συναντήσεις Κρατικῶν μας ἀντιπροσωπειῶν καὶ ἰδιαίτερος ἡ ἐπίσημος τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας μας συντρόφου Τίτου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Κύριε Ἀρχιεπίσκοπε, Κύριοι,

Μᾶς προξενεῖ μεγάλην χαρὰν τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Σερβικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία συνέτρεξαν εἰς τὰς προσπάθειάς, τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τῶν δύο λαῶν μας καὶ ὅτι αὐταί, ἀναπτύσσουσαι τὴν ἀμοιβαίαν των συνεργασίαν, συμβάλλουν ἀπὸ μέρους των εἰς τὴν τόνωσιν τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης μεταξὺ τῶν λαῶν μας.

Ἐξ ὀνόματος ὄλων αὐτῶν σᾶς χαιρετίζω μὲ τὸ «ὡς εἰ παρέστητε» καὶ εὐχομαι νὰ ἀποκομίσητε ἀπὸ τὴν πόλιν μας τὰς καλύτερας ἐντυπώσεις».

Εἰς τὴν σύντομον ἀντιφώνησίν του ὁ Μακαριώτατος ὑπεγράμμισε τὰς στενὰς σχέσεις φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν συμμάχων λαῶν μας καὶ ἠὐχαρίστησε διὰ τὴν θερμὴν συμπαράστασιν τῆς φίλης Γιουγκοσλαβίας εἰς τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων του.

Εἶτα ἐγένετο ἐπίσκεψις τοῦ μεγάλου ἐργοστασίου «14η Ὀκτωβρίου», ὅπου φέρει τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Τὸ ἐργοστάσιον αὐτὸ παράγει βαγόνια, γερανοὺς, ὀδοστρωτήρας κ.λ.π.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ Εἰς ΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΝ ΝΑΟΝ ΝΥΣΣΗΣ

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐφθάσεν εἰς τὴν Νύσσαν, γενέτειραν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅπου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἔτυχε μεγαλειώδους ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ γηραιοῦ ἐπισκόπου Νύσσης κ. Ἰωάννου, τοῦ κλήρου, τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως. Προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον κατὰ τὴν πανηγυρικὴν δοξολογίαν εἰς τὸν καθεδρικὸν ναόν, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Νύσσης κ. Ἰωάννης εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Πολὴ σπάνια εἶναι αἱ περιπτώσεις νὰ ἐπισκεπτονται τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ τὸν λαόν μας ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ ὅσον εἶναι σπάνια, τόσον εἶναι σημαντικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα, διότι ἀπὸ αὐτὰς ἀναμένεται κάποια βελτίωσις καὶ πρόοδος. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἐλευσίς Σας προεκάλεσεν εἰς ὄλην τὴν Ἐκκλησίαν μας, καὶ ἰδίως εἰς τὴν πόλιν μας μέγα ἐνδιαφέρον. Γνωρίζω ὅτι εἰσθε κουρασμένον κατόπιν τόσης περιουσίας ἀνὰ τὴν χώραν μας, ἀλλὰ Σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι μὲ τὴν ἐπίσκεψίν Σας αὐτὴν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναόν μας, ὁ ὁποῖος φυλάττει ὑπὸ τὴν στέγην του τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν ἱερομαρτύρων ποῦ ἐμαρτύρησαν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος κατὰ τὸν Ἀ' παγκόσμιον πόλεμον καὶ ὁ ὁποῖος ἐορτάζει τὴν 100ῆν ἐπέτειον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του, μᾶς κάμνετε ἰδιαιτέραν τιμὴν καὶ εὐχαρίστησιν. Διὰ τοῦτο Σᾶς ἐκφράζω, Μακαριώτατε, ἐν ὀνόματί μου καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ποιμνίου μου τὰς πλέον θερμὰς εὐχαριστίας.

Ἡμεῖς οἱ Σέρβοι ἔχομεν, μετὰ τὸν Θεόν, τὰς περισσότερας ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὅχι μόνον διότι ἀπὸ αὐτὴν ἐδέχθημεν τὴν ἁγίαν Ὁρθόδοξίαν, ἀλλ' ἔτι περισσότερον διότι τῇ εὐλογίᾳ τοῦ ἁγίου Πατριαρχείου Κων/πόλεως ἰδρύθη ἡ ἀνεξάρτητος Σερβικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἀνεπτύσσεται αὐτοτελῶς, φυλάττουσα τὴν ἁγίαν Ὁρθόδοξίαν, καὶ ἡ ὁποία πάντοτε ἐξυπηρέτησε μεγάλως τὸν Σερβικὸν λαόν. Διὰ τοῦτο ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι στενῶς συνδεδεμένη μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου

Ἐκκλησίας. Ἄν θελήσωμεν νὰ ἀριθμήσωμεν ὄλας τὰς φιλικὰς μας σχέσεις καὶ τὸ κοινὸν ἔργον, θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν ὀλόκληρον τὴν ἱστορίαν μας. Ἄλλ' ἂν θέλωμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν σημασίαν καὶ τὸν ἱστορικὸν ρόλον τῆς ἐπαρχίας μας καὶ τῆς πόλεως τῆς Νύσσης ἀπὸ τῶν πρώτων αἰῶνων τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι τῆς νεωτέρας ἐποχῆς, τότε ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ἑξῆς τρία παραδείγματα:

1) Περὶ τὰ τέλη τοῦ Γ' αἰῶνος εἰς τὴν Νύσσαν ἐγεννήθη ὁ Ἅγ. Κωνσταντίνος, ὁ ὁποῖος εἶναι κοσμοϊστορικὴ προσωπικότης εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη διατηρεῖται ἐνταῦθα μέχρι σήμερον, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον καὶ τώρα ὑπερηφανευόμεθα.

2) Μετὰ τὴν Πρώτην Οἰκουμένην Σύνοδον (325) ἐνετάθη ὁ ἀγὼν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἀρείου κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας. Λόγω τοῦ διωγμοῦ αὐτοῦ ὁ Ἅγ. Ἀθανάσιος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ μέγας ὑπερασπιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ νὰ ζητήσῃ ἄσυλον ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐδῶ εἰς τὴν Νύσσαν.

3) Περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἰδρύθη ἡ μυστικὴ καὶ ἐπαναστατικὴ «Φιλικὴ Ἐταιρεία» μὲ σκοπὸν τὴν ἀφύπνισιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν Βαλκανικῶν λαῶν. Ἡ ὁργάνωσις αὐτὴ ἀπέπτυξε μεγάλην δράσιν ἰδίως ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Ἐπαρχία Νύσσης ὑπήγετο κανονικῶς εἰς τὸ Οἰκουμένην Πατριαρχεῖον, ἐπίσκοπος δὲ αὐτῆς ἦτο ὁ πολὺς Ἕλληρ μὲν τὴν ἐθνικότητα, κατὰ δὲ τὰ αἰσθήματα μέγας ἐραστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ, Μελέτιος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ὅταν ἐξεργάγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπαναστάσις, οἱ Τοῦρκοι τῇ διαταγῇ τοῦ πασᾶ τῆς Νύσσης Χουσεῖν συνέλαβον τὸ 1821, τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸν ἐπίσκοπον Μελέτιον καὶ περὶ τοὺς 200 Σέρβους. Μερικοὶ πολῖται προέτειναν εἰς τὸν ἐπίσκοπον νὰ δραπετεύσῃ. Ὁὗτος δμως ἀπήτησε: «Ὁχι, καλύτερα νὰ μαρτυρήσω εἰς ἐγὼ παρὰ τόσοσ λαός».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν οἱ Τοῦρκοι ἐκρέμασαν τὸν ἐπίσκοπον Μελέτιον, δύο ἱερεῖς καὶ τρεῖς ἐξέχοντας πολῖτας εἰς τὴν γέφυραν ἐπὶ τῆς Νισάβας πλησίον τοῦ φρουρίου. Ἡ σορὸς τοῦ αἰδίδιμου ἐπισκόπου Μελετίου ἐτάφη παρὰ τὸ ἱερὸν βῆμα τοῦ ἐνταῦθα ἀρχαίου ναοῦ, τὸ δὲ 1913 εἰς τὴν γέφυραν ἐπὶ τῆς Νισάβας, τόπον θανατώσεως τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν, ἐστήθη μνημεῖον.

Ἐκ τῶν παραδειγμάτων αὐτῶν καταφαίνεται ἡ ἱστορικὴ σημασία καὶ ὁ ρόλος τῆς πόλεως μας καὶ τῆς ἐπαρχίας μας καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Ἐπίσκοπος καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν ὅπως καὶ ἡ ἐπίσκεψις Σας αὐτὴ καταστῇ σημαντικὴ καὶ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀδελφικῆς μας ἀγάπης ἐπ' ἀγαθῇ τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας, τῶν ἁγίων μας Ἐκκλησιῶν, τῶν λαῶν μας καὶ τῶν χωρῶν μας καὶ εἰς τὴν παγίωσιν καὶ διατήρησιν τῆς εἰρήνης εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον.

Σὰς χαιρετῶ ἐγκαρδίως μὲ τὸ «Καλῶς ἦλθατε!» καὶ ἀναφωνῶ: Ἐδλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου! Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Ὁ Μακαριώτατος, ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ πολιοῦ Ἐπισκόπου Νύσσης κ. Ἰωάννου, εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«Σεβασμιώτατε,

Ἐὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν λαμπρὰν ὑποδοχὴν καὶ τοὺς ὡραίους λόγους, τοὺς ὁποίους ἀπηρθύνετε πρὸς Ἐμὲ καὶ τὴν ἀκολουθίαν μου.

Ἀπερίγραπτος εἶναι ἡ χαρὰ μου καὶ βαθεῖα ἡ συγκίνησίς μου, διότι εὐρίσκομαι μὲ τὴν ἀκολουθίαν μου εἰς τὴν ἱστορικὴν πόλιν τῆς Νύσσης, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὅστις ἀνεκήρυξε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους.

Οἱ λαοὶ μας εἶναι ὄντως εὐτυχεῖς διότι ἔχουν ὡς θρησκείαν των τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἀνευ τῆς δημοκρατικῆς

πνοῆς τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πραγματικὴ πρόοδος καὶ πραγματικὸς πολιτισμὸς.

Ὡς γνωστὸν, οἱ ἱστορικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν συμμάχων λαῶν μας ἀνάγονται εἰς τὸ μακρὸν παρελθόν. Ἡ δὲ τωρινὴ ἐπίσκεψίς μας ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας σας καὶ τὴν ὡραίαν χώραν σας καὶ νὰ συσφιγξώμεν ἔτι περισσότερο τοὺς στενοὺς δεσμοὺς φιλίας καὶ ἀγάπης, οἱ ὅποιοι ὑφίστανται ἀρχαίωθεν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν ὁμοδόξων λαῶν μας.

Ὁ Παντοδύναμος Θεὸς εἶθε νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ ὁδηγῇ εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνθησιν τὰς δύο ἀδελφὰς Ἐκκλησίας μας καὶ τοὺς γενναίους καὶ συμμάχους λαοὺς μας».

Ἀκολουθῶς ἡ Ἀντιπροσωπεῖα καὶ οἱ φιλοξενούντες αὐτὴν μετέβησαν εἰς τὴν παρακειμένην κατάφυτον λουτρόπολιν «Νίσσα Μπάνια», ὅπου καὶ διενυκτέρευσαν.

ΤΕΛΕΣΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΥ ΕΙΣ ΠΙΡΟΤ

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, 18 Σεπτεμβρίου, ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνοδουμένη ἐκ τῆς Νύσσης καὶ ὑπὸ τοῦ συμβούλου τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας κ. Λεοπούλου καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀκολουθοῦ συνταγματάρχου κ. Βαρδάνη, μετέβη εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πιρότ, κατευθυνθεῖσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατιωτικὸν νεκροταφεῖον, ὅπου κοιμῶνται τὸν αἰώνιον ὕπνον 358 Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, οἱ ὅποιοι ἔπεσαν ἐνδόξως τὸ 1918 κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Πιρότ. Ὡς γνωστὸν, τὸ Πιρότ ἀπηλευθερώθη τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1918 ὑπὸ μιᾶς Γαλλικῆς μονάδος καὶ τῆς Γ' Ἑλληνικῆς μεραρχίας, ἧς διοικητὴς ἦτο ὁ στρατηγὸς Νικόλαος Τρικούπης. Τὸ νεκροταφεῖον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑψοῦται ἐπιβλητικῶς μαρμάρινον μνημεῖον ὕψους ὀκτῶ μέτρων μὲ ἀναγλύφους παραστάσεις, ἦτο ἐστολισμένον μὲ Ἑλληνικὰς καὶ Γιουγκοσλαβικὰς σημαίας καὶ μὲ ἄνθη. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ νεκροταφείου ἐχαίρετῆσε τὸν Μακαριώτατον ὁ δήμαρχος τοῦ Πιρότ κ. Μίλισαβ Νίκολιτς, ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἀγαπητοὶ καὶ ὑψηλοὶ ξένοι ἐκ τῆς φίλης μας Ἑλλάδος,

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε κ. Δωρόθεε,

Ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως τοῦ Πιρότ σὰς χαιρετίζω ἐγκαρδιώτατα καὶ σὰς εὐχομαι εὐχάριστον διαμονὴν εἰς τὴν μικρὰν μας αὐτὴν πόλιν, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὰ πρὸς ἀνατολὰς σύνορα τῆς χώρας μας.

Χαίρομεν ὅλους ἰδιαίτερώς ποδ' ἔχομεν αὐτὴν τὴν μεγάλην τιμὴν, ὅπως κατὰ τὰς στιγμὰς τῶν παγκοσμίων γεγονότων τῆς Κύπρου καὶ τοῦ Σουεὶς δεχθῶμεν τὴν ἐπίσκεψιν τῆς ἀντιπροσωπεῖας τῆς φίλης μας εἰς τὸ παρελθόν καὶ τὸ παρὸν χώρας, μετὰ τῆς ὁποίας μᾶς συνδέει κοινὸς ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἠγωνίσθησαν καὶ ἔδωσαν τὴν ζωὴν των

οἱ Γιουγκοσλάβοι καὶ οἱ Ἕλληνες στρατιῶται. Ἐνταῦθα εἰς τὸ Πιρότ, ὅπως καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ τὸ Καϊμακτσαλὰν κ.τ.λ., τὸ αἷμα καὶ τὰ ὀστά τῶν μαχητῶν μας ἱστορικῶς συνέδεσαν τὴν φιλίαν μας καὶ τὸν ἀγῶνά μας διὰ τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν, τὴν ἐθνικὴν ἐλευθερίαν.

Ἡ ἐπίσκεψίς σας εἰς τὴν πόλιν μας θὰ ἀναζωογονήσῃ τὰς ἀναμνήσεις μας ἐκ τοῦ παρελθόντος καὶ ἀκόμη ἰσχυρότερον θὰ τονώσῃ καὶ θὰ συσφιγῇ τὴν φιλίαν μεταξὺ τῶν λαῶν μας, οἱ ὅποιοι συνδέονται γεωγραφικῶς καὶ μὲ φιλίαν πατροπαράδοτον καὶ οἱ ὅποιοι ἔχουν ὡς κοινὸν σκοπὸν τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον.

Ἀγαπητοὶ καὶ ὑψηλοὶ ξένοι ἐκ τῆς φίλης μας Ἑλλάδος, ἀκόμη μίαν φορὰν σὰς χαιρετῶ μὲ τὸν χαιρετισμὸν «ὡς εἶ παρέστητε».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Σὰς εὐχαριστῶ θερμότατα διὰ τοὺς ὡραίους λόγους, τοὺς ὁποίους ἀπηρθύνετε πρὸς Ἐμὲ καὶ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας μου. Εἴμεθα βαθέως συγκινημένοι, διότι εὐρισκόμεθα εἰς τὸν τόπον αὐτόν, ὅπου τὰ ἱερὰ ὀστά Ἑλλήνων μαχητῶν ἀναπαύονται ἀναμειγμένα καὶ συναδελφωμένα μὲ τὰ ὀστά τῶν Γιουγκοσλάβων μαχητῶν. Οἱ δύο λαοὶ μας ἔχουν τὸν αὐτὸν πολιτισμὸν, τὴν αὐτὴν ἱστορίαν. Ἠγωνίσθησαν ἀπὸ κοινοῦ διὰ τὴν ἐλευθερίαν των. Εἶμαι δὲ πεπεισμένος ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ διατηρήσωμεν ἀδιαταράκτους καὶ ἀκαταλύτους τὰς στενάς μας φιλικὰς σχέσεις».

Μετὰ ταῦτα ὁ Μακαριώτατος ἐτέλεσε σεμνὸν μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ μνημείου τοῦ νεκροταφείου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἠρωικῶς πεσόντων Ἑλλήνων, εἰς τὸ ὁποῖον παρέστησαν ὁ Ἀγ. Πατριάρχης τῶν

Σέρβων κ. Βικέντιος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Κυβερνήσεως τῆς Σερβίας κ. Μίλαν Πόποβιτς, ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀρησκευμάτων, ἀντιπρόσωποι τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν, πολὺς κόσμος ἐκ τῶν περιχώρων, ὁ σύμβουλος τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας κ. Λεόπουλος καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος τῆς Πρεσβείας συνταγματάρχης κ. Βαρδάνης. Μετὰ τὸ συγκινητικὸν μνημόσυνον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος ὠμίλησεν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

« Ἀθάνατοι νεκροί,

Ἦλθομεν ἐδῶ εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν τόπον νὰ σᾶς προσκυνήσωμεν εὐλαβῶς καὶ νὰ τελέσωμεν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν σας.

Ἦλθομεν ἐδῶ διὰ νὰ σᾶς διαβεβαιώσωμεν, ὅτι οὐδέποτε ἐλθμονήσαμεν καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὰ ὑψηλὰ ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, διὰ τὰ ὁποῖα ἠγωνίσθητε μὲ ἀτάπαρτησιν καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ἐδώκατε καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας. Ἦλθομεν διὰ νὰ ἀντλήσωμεν ἀπὸ τὸν φωτεινὸν τάφον σας θάρρος καὶ δύναμιν εἰς τὸν σκληρὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, τὸν ὁποῖον διεξάγει σήμερον τὸ ἔθνος μας.

Ἀγαπητοὶ νεκροί,

Τὰ ἱερά ὁστά σας, τὰ ὁποῖα ἀναπαύονται ἐνταῦθα, ἀποτελοῦν ἐν τῶν σταθερῶν θεμελιῶν, ἐπὶ τῶν ὁποῖων στηρίζεται καὶ ὑψοῦται τὸ περικαλλὲς οἰκοδόμημα τῆς Ἑλληνο-Γιουγκοσλαβικῆς φιλίας καὶ συμμαχίας.

Τὰ ἰδανικὰ σας εἶναι καὶ ἰδανικὰ μας. Ἡ πίστις σας

εἶναι καὶ πίστις μας. Σᾶς ὑποσχόμεθα δὲ ὅτι θὰ τηρήσωμεν τὰς ἱερὰς ἐντολάς σας μέχρι τῆς ἐσχάτης πνοῆς μας.

Κοιμηθῆτε τὸν αἰώνιον ὕπνον ἐδῶ εἰς τὸ ξένον μὲν, ἀλλὰ φίλιον καὶ ἀγαπητὸν ἔδαφος. Αἰωνία σας ἡ μνήμη!»

Ἀκολουθῶς ὁ Διευθυντὴς τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Θεοδόσιος Σπεράντσας ἀπήγγειλεν αὐτοσχέδιον ποίημα, τὸ ὁποῖον προεκάλεσε ῥίγη συγκινήσεως. Τὸ ποίημα ἔχει ὡς ἑξῆς:

*Σιγά. Μὴν τοὺς ταράξετε τὸν ὕπνο τὸ γλυκύ τους
μὲ θρήνους καὶ μὲ δάκρυα καὶ μὲ θλιμμένα λόγια.
Στοὺς Ἥρωες δὲν πρέποννε τὰ μάταια μοιρολόγια.
Βαρυνγοῦ, σὰν τὰ γρικᾶ, στὸν Οὐρανὸ ἡ ψυχὴ
[τους.*

*

*Ποιδὸς κλαίει τὸν Ἥλιο τὸ λαμπρό, ποὺ γέρονει
[πρὸς τὴ Δύση,
γιατὶ χιλιόδοξος φορεῖ πορφύρα αἱματωμένη;
Καὶ στὴν γαλήνη τῆς νυκτὸς ἄστρο χρυσὸ σὰν
[σβύση,
Ποιδὸς τὸ θρηνεῖ, κ' ἐκστατικὸς νὰ τὸ θωρεῖ δὲν
[μένει;*

*

*Καὶ μήπως ἄραγε κανεὶς τὸ Χάρο θὰ ξεδράμη;
Κι' αὐτοὺς στίης μέθης τὴν δρμη, στίης Νίκης τὴν
[ἀντάρα,
μ' ἕνα ἀπαλὸ φτεροῦγισμα, μὲ μιὰ μικρὴ λαχτάρα
ὁ θάνατος ἀθάνατους κατέβη νὰ τοὺς κἀνη.*

Ὁ Διοικητὴς τῆς Γ' Ἑλληνικῆς Μεραρχίας Νικόλαος Τρικούπης εἰσερχόμενος εἰς τὸ Πιρὸτ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1918.

**Μὴν κλαῖτε! Καὶ στὴν ἐρημιὰν ἐδῶ, ποῦναι θαμ-
[μένοι,
σὰν πάρουν τὰ μεσάνυχτα ξυπνοῦν ἀδελφωμένοι.
Κι' ἐνῶ γι' αὐτοὺς πικρότατα τὰ μάτια μας δα-
[κρῶζουν
ἢ Δόξα σέρνει τὸ χορδὸ, κι' αὐτοὶ πανηγυρίζουν.**

*

**Μὴν κλαῖτε! Μόνον ὁ Σεπτὸς Ἀρχιεπίσκοπός μας,
ὡς σκύφη καὶ ὡς τοὺς εἰπή μιὰν εἶδηση ἀγία-
[σμένη,
πὼς μάχεται ἢ Ἑλλάδα μας καὶ πάλι τιμημένη,
γιατὶ εἶναι οἱ τάφοι τοὺς αὐτοὶ ἀστέρι κι' ὄδη-
[γὸς μας.**

Εὐθύς μετὰ ταῦτα ἀπόσπασμα τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ στρατοῦ ἀπέδωσε τιμὰς εἰς τοὺς ἀθανάτους νεκροὺς, καθ' ἣν ὥραν ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἐπαιάνιζε τοὺς ἔθνικοὺς ὕμνους τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας. Ἡ σεμνὴ τελετὴ ἔληξε μὲ τὴν κατάθεσιν στεφάνου ὑπὸ τοῦ Μακαριώτατου καὶ τοῦ Δημάρχου εἰς τὸ Ἑλληνικὸν νεκροταφεῖον, ὡς καὶ εἰς τὸ παραπλεύρως κείμενον Σερβικὸν στρατιωτικὸν νεκροταφεῖον, ὅπου ἀνεγνώσθη παρὰ τοῦ Μακαριώτατου καὶ ἐπιμνημόσυνος δέησις. Μὲ τὴν τέλεσιν τοῦ μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν 358 Ἑλλήνων ἡρώων, οἱ ὅποιοι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἠγάπησαν τὴν ἐλευθερίαν, ἢ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπετέλεσεν ὑψηλὸν πατριωτικὸν καθήκον.

Μετὰ τὸ μνημόσυνον ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεσκέφθη τὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς πόλεως τοῦ Πιρότ καὶ εἶτα κατηυθύνθη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Ἐθνικόν», ὅπου τὸ Λαϊκὸν Συμβούλιον τοῦ Πιρότ ἐδεξιῶθη τοὺς Προκαθημένους τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν μελῶν τῶν ἀκολουθιῶν των. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δεξιώσεως, ὁ Δήμαρχος τοῦ Πιρότ ἐπέδωκεν εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον πολυτελὲς λεύκωμα, τὸ ὁποῖον περιέχει καὶ δύο σπανίας φωτογραφίας: 1) Τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Διοικητοῦ τῆς Γ' Ἑλληνικῆς μεραρχίας τῶν Πατρῶν Νικολάου Τριχοῦπη καὶ 2) Τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Διοικητοῦ τῆς ὡς ἄνω Ἑλληνικῆς μεραρχίας εἰς τὸ Πιρότ. Ἀμφότεραι αἱ φωτογραφίαι ἐλήφθησαν εἰς τὸ Πιρότ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1918. Ὁ Δήμαρχος τοῦ

Πιρότ, παραδίδων τὸ λεύκωμα εἰς τὸν Μακαριώτατον, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε,

Τὸ Λαϊκὸν Συμβούλιον τοῦ Δήμου τοῦ Πιρότ ἠτοίμασε τὸ σεμνὸν αὐτὸ δῶρον, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ μερικὰς φωτογραφίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἱστορικὴ ἀπόδειξις τῆς φιλίας μας τοῦ 1918, ὅτε καὶ Ἑλληνικαὶ στρατιωτικαὶ μονάδες μὲ τὸ ὄπλον ἀνὰ χεῖρας ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πόλεως μας. Τοιαῦται ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ παρελθόντος ἐτι περισσότερον συσφίγγουν καὶ ἀναπτύσσουν τὴν παρούσαν φιλίαν μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ λαοῦ, ἢ ὅποια θὰ μείνῃ αἰωνίως ἀκατάλυτος».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἠδυσχρίστησε τὸν Δήμαρχον τοῦ Πιρότ μὲ συγκινητικὸς λόγους καὶ εἶτα ὕψωσε τὸ ποτήριον ὑπὲρ τῆς Ἑλληνο - Γιουγκοσλαβικῆς φιλίας.

Μετὰ ταῦτα προσεκομίσθη τὸ Βιβλίον ἐπισκεπτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Νεκροταφείου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγράφην ἰδιοχείρως:

«Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπανσον, Χριστέ, τὰς ψυχὰς τῶν δούλων Σου».

Μετὰ μεσημβρίαν ἡ Ἀντιπροσωπεῖα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν λουτρόπολιν «Νίσκα Μπάνια». Τὰ μέλη τῆς ἀντιπροσωπεῖας ἐπεσκέφθησαν τὸ ἴδιον ἀπόγευμα τὰ ἐν Νύσση ἐργοστάσια σιγαρέττων καὶ ραδιοφῶνων, ὡς καὶ τὸ μακάβριον μνημεῖον «Τσέλε Κούλα», κτισθὲν τὸ 1809 ἀπὸ 952 νεκροκεφαλὰς Σέρβων ἐπαναστατῶν, οἱ ὅποιοι ἔπεσαν ἡρωϊκῶς ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν Τούρκων κατακτητῶν, εἰς τὴν πλησίον τῆς Νύσσης κειμένην τοποθεσίαν Τσέγκαρ. Μὲ τὸν βάρβαρον τρόπον αὐτὸν οἱ Τούρκοι ἠθέλησαν νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς ἀγωνιζομένους διὰ τὴν ἐθνικὴν των ἀνεξαρτησίαν Σέρβους. Αἱ ἐντοιχισθεῖσαι ὅμως νεκροκεφαλὰι ἀπέβησαν ὁ θεμέλιος λίθος τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Σερβίας, τὸ δὲ φρικαλέον μνημεῖον διαλαλεῖ τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν ἀδελφῶν μας Σέρβων καὶ τὴν ἀπαισίαν βαρβαρότητα τῶν Τούρκων.

Ἐκ τῆς Νύσσης ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἀνεχώρησε σιδηροδρομικῶς διὰ Σκόπια, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπεχαιρέτησε τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας Νύσσης κ. Ἰωάννην καὶ Τιμοκίου κ. Αἰμιλιανόν.

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΕΙΣ ΣΚΟΠΙΑ

ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΝ ΝΑΟΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

Τὴν 9ην πρωινήν τῆς 19ης Σεπτεμβρίου ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Μ. Πατριάρχου καὶ τῆς ἀκολουθίας του, ἔφθασεν εἰς τὰ Σκόπια. Εἰς τὸν μεγαλοπρεπέστατον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς πόλεως ὑπεδέχθησαν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Στράχιλ Γκίγκωφ, τὰ μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. κ. Ναοὺμ Ναουμόβσκυ καὶ Βάσιλ Γιῶργκωφ, ὁ Κλῆρος τῶν Σκοπίων καὶ ὁ

Ἑλλην Γενικὸς Πρόξενος κ. Μαρχαντωνᾶτος. Ἐκ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ἡ ἀντιπροσωπεῖα μετέβη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, ὅπου ἐτετέλεθη δέησις παρουσία πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος ἀπεχαιρέτησεν ἐπισήμως τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεον, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Ἐξ ὀνόματος τοῦ συρρεῦσαντος κλήρου καὶ λαοῦ εὐχαριστῶ θερμότατα τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα,

διότι ἐπισκέφθητε τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν πολυπαθῆ αὐτὸν λαόν.

Σᾶς ὠδηγήσαμεν ἀνὰ τὴν πατρίδα μας. Σᾶς ἐδείξαμεν τὰ σεμνεῖά μας καὶ τὰς πόλεις μας καὶ Σᾶς ἐφέραμεν καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην.

Ἡ ἐπίσκεψίς Σας δὲν θὰ ἦτο πλήρης ἂν δὲν συνηγάμεθα εἰς τὸν ναὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν πόλιν αὐτήν. Ἐδῶ, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Λαϊκῆς αὐτῆς Δημοκρατίας ὑπάρχει Ὁρθόδοξος λαός, ὁ ὁποῖος ἀπηλευθερώθη τελευταῖος καὶ ὁ ὁποῖος τελευταῖος ἀπὸ ὄλων ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερίαν νὰ ὁμολογῇ τὴν πίστιν του ἐλευθέρως. Καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς οἱ ὑπόλοιποι ἀπηλευθερώθημεν ἔνωρίτερον, οἱ ἐδῶ ἀδελφοί μας ὑπέφερον ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν. Ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ ἀδελφοί μας αὐτοὶ ἐφύλαττον τὴν πίστιν των καὶ διατηρήθησαν μετὰ τὴν πίστιν αὐτήν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος δὲν θὰ ἦτο πλήρης, δὲν θὰ ἦτο τετελειωμένη, ὅπως εἶναι σήμερον πού ἐπισκέφθητε τὴν πόλιν ταύτην. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτήν προῦξενήσατε χαρὰν εἰς τὸν λαὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὸν κλῆρον αὐτὸν, πράγμα διὰ τὸ ὁποῖον Σᾶς εὐχαριστῶ.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ Σᾶς ἀποχαιρετήσω ἐπισήμως

ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Δὲν θέλω νὰ ὑπογραμμίσω τὴν ἰδιαιτέραν σημασίαν τῆς ἐπισκέψεως τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ τὴν Πατρίδα μας, διότι μέχρι τοῦδε ἐγένετο πολὺς λόγος περὶ αὐτῆς. Ἐνταῦθα θέλω νὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν ὅπως ὁ Ἄγγελος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος Σᾶς ἔφερεν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ ὁ ὁποῖος Σᾶς ὠδήγει ἀνὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν, Σᾶς ὠδηγῇ εἰς τὸ μέλλον ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὁλοκλήρον τῆς Ὁρθοδοξίας. Παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ προστατεύῃ καὶ τὰς δύο Ἐκκλησίας μας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἐπιτελοῦν τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα ὄρισεν εἰς αὐτὰς ὁ Ἰδρυτής μας καὶ νὰ σφίγγωνται οἱ δεσμοὶ μεταξὺ τῶν λαῶν μας ἐπ' ἀγαθῶ ἀμφοτέρων. Μετὰ τὴν εὐχὴν αὐτὴν ἀναφωνῶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ ὁλοκλήρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν: Ζήτω! Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δωρόθεος ἀπήντησε διὰ τῶν ἐξῆς λόγων:

«Μακαριώτατε Πατριάρχα,

Ὑπάρχον περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἴρῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ λεξιλόγιον

Ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος, ἀναχωροῦντες ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατιωτικοῦ νεκροταφείου τοῦ Πιρότ.

τὰς καταλλήλους λέξεις, ἵνα ἐκφράσῃ τὰ διακατέχοντα αὐτὸν αἰσθήματα.

Τοῦτο συμβαίνει καὶ κατὰ τὴν παρούσαν στιγμήν εἰς ἐμέ, μὴ δυνάμενον νὰ εἶρω εἰς τὸ Ἑλληνικὸν λεξικὸν τὰς καταλλήλους ἐκεῖνας λέξεις, ἵνα ἐξωτερικεύσω τὸν πλοῦτον τῶν αἰσθημάτων τὰ ὁποῖα ἐκχειρίζουν τὴν καρδίαν μου καὶ τὰς καρδίας τῶν μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς μετ' ἐμοῦ ἐπισκεψαμένης τὴν ἀγιωτάτην ἀδελφὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν.

Κατ' ἀνάγκην ὁμως χρησιμοποιοῦ τὴν λέξιν «εὐχαριστῶ» καίτοι δὲν με ἱκανοποιεῖ ἡ λέξις αὕτη.

Εὐχαριστῶ λοιπὸν ἐκ βάθους καρδίας τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα δι' ὅλας τὰς καταβληθείσας ὑπ' Αὐτῆς ἀτρύτους προσπάθειας, ἵνα ἡ διαμονὴ ἐμοῦ καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας καταστῆ ἄνετος καὶ ἄκρω εὐχάριστος.

Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐφθάσαμεν εἰς τὴν φίλην χώραν σας, ἠσθάνθημεν ἑαυτοὺς εἰς περιβάλλον ὄχι ἀπλῶς φιλικόν, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ ἀδελφικόν.

Ἐγνωρίσαμεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν Ἱεραρχίαν τῆς ἀδελφῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ χαρὰ ἡμῶν κατέστη ἀπερίγραπτος, διότι διεπιστώσαμεν καὶ ἐθαυμάσαμεν τὴν εὐσέβειαν τοῦ λαοῦ σας.

Παντοῦ, ὅπου μετέβημεν, συνητήσαμεν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν καὶ ἀναχωροῦντες συναποκομίζομεν τὰς ἀρίστας τῶν ἐντυπώσεων.

Εἴμεθα συγκεκμημένοι ἐκ τῆς εὐσεβείας τοῦ λαοῦ σας καὶ ἐξηγάγομεν ἅπ' ὅσα εἴδομεν ἀγαθότατα συμπεράσματα. Ἐχομεν μείνει κατάπληκτοι ἐκ τῆς ὠραιοτάτης φύσεως τῆς χώρας σας, τὴν ὁποῖαν εὐχόμεθα νὰ εὐλογῇ ὁ Θεὸς πάντοτε.

Ἐπιθυμοῦμεν, Μακαριώτατε, νὰ ἐκφράσωμεν τὰς ἀπείρους ἡμῶν καὶ τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐχαριστίας πρὸς Ὑμᾶς προσωπικῶς, ὅπως προείπομεν, διότι χάρις εἰς τὸ προσωπικόν σας ἐνδιαφέρον ἡ διαμονὴ ἡμῶν ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Σερβίας κατέστη εὐχάριστος εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἀνώτερα τῶν ὅσων ἀνεμένομεν συνητήσαμεν.

Εὐχαριστῶ, κατόπιν, τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν Ἱερὰν Σύνοδον Ἱεράρχας, οἱ ὁποῖοι μετ' Ὑμῶν ἠκολούθησαν ὅπου ἐν Σερβίᾳ μετέβημεν, ὡς καὶ τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸν ἱερὸν κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Αἰσθανόμεθα δὲ τοὺς ἑαυτοὺς μας ὑποχρεωμένους, ἵνα καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς θέσεως ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Λαϊκῆς Ὁμοσπονδίας Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας Στρατάρχη Τίτο, ὁ ὁποῖος μεγάλως ἐτίμησεν ἡμᾶς, καὶ ἐκφράζομεν εἰς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν διὰ τὴν προσγενομένην Ἡμῖν τιμὴν ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐπίσης εὐχαριστῶ θερμῶς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν ἐπὶ τῶν Θρησκευμάτων Ὑπουργόν, ὡς καὶ τὸν ἐκπροσωποῦντα αὐτὸν Γραμματέα, ὁ ὁποῖος μετ' ἡμῶν ἐδύρεται πάντοτε ἅφ' ἧς ἡμέρας εἰσήλθομεν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς φιλικωτάτης Γιουγκοσλαβίας.

Εὐχαριστῶ καὶ τὸν εὐσεβῆ λαόν σας, αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ὁποῖου πρὸς ἡμᾶς κατεσκευάσθησαν τόσον ἐμὲ ὅσον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι οἱ λαοὶ καὶ τὰ ἔθνη πάντοτε προάγονται, ἐξυφρονῶνται καὶ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ, ὅταν ἔχωσιν ἐστραμμένην τὴν σκέψιν αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ μετ' ἐμὲ τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν Σερβικὸν λαόν.

Διεπιστώσαμεν ὅτι οὐδὲν χωρίζει τοὺς λαοὺς μας. Τοῦτο κατεδείχθη ἰδίως χθὲς εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πιρότ, ὅπου οἱ τάφοι τῶν ἡρώων σας καὶ τῶν ἡρώων μας εἶναι συναδελφωμένοι. Τὴν πίστιν τοῦ λαοῦ σας εἰδομεν ζωγραφισμένην εἰς τὸ πρόσωπόν του.

Ἡμεῖς δέ, ὡς ἀδελφοὶ Ὁρθόδοξοι λαοί, ἔχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ σεβασθῶμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν ἡμῶν καὶ νὰ ἐργαζώμεθα ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτῆς, διότι ὅταν αὕτη ἀκμάζῃ, τότε καὶ οἱ φίλοι λαοὶ μας θὰ προάγονται καὶ θὰ μεγαλοουργοῦν.

Ἀκριβῶς δέ, τὸ βάρος αὐτῆς τῆς κληρονομίας καὶ τῆς ἐθνότητος ἐναντι τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐπάνω εἰς τοὺς ὅμους τῶν Ἱεραρχῶν καὶ τῶν κληρικῶν ἐν γένει ἔχει ἐπιρροήν.

Εἰς ἡμᾶς τοὺς κληρικούς, ὡς τῶν Ἀποστόλων διαδόχους, ἔχει ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθῆ ἡ ὑποχρέωσις νὰ ἐργαζώμεθα μετ' ὅλας τὰς δυνάμεις ἡμῶν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ τῆς πίστεως ἡμῶν εἰς τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅταν αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι ἠνωμένοι πρὸς ἀλλήλας, τότε ἀκμάζει ἡ Ὁρθοδοξία. Ἀλλὰ καὶ ὅταν οἱ Ἱεράρχαι καὶ ὁ ὑπόλοιπος κλῆρος εἶναι ἠνωμένοι, τότε πολλὴν καὶ ἀνυπολόγιστον ὠφέλειαν πνευματικὴν καρποῦνται αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Καθῆκον ἡμῶν τῶν Κληρικῶν εἶναι νὰ ἀγωνιζώμεθα διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐνότης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἀπαραίτητος, διότι ἡ Ὁρθοδοξία ἔδωκε τοὺς καλύτερους καρπούς, ὅταν καὶ οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ἐφρόντιζον νὰ διατηρήσουν τὴν ἐνότητα αὐτήν.

Ἀπὸ ἡμᾶς δὲ τοὺς κληρικούς ἐξαρτᾶται, ἵνα ἐν τῇ ἐνότητι ἡμῶν ἐπιτυγχάνηται ἡ διασφάλις τῆς πνευματικῆς ἀκμῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐχομεν, λοιπὸν, ὑποχρέωσιν ἱερὰν νὰ ἀκολουθῶμεν τὸ παράγγελμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, εἰπόντος «Ὁὗ γὰρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν».

Καὶ σεῖς λοιπὸν, εὐλαβέστατοι κληρικοὶ, ὁμολογήσατε πάντοτε, καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Βικεντίου, ἔχετε ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν σας, γνωρίζοντες καλῶς ὅτι ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη καὶ ὑπακοὴ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ εὐλογία Θεοῦ, ἐκεῖ ἀναπτύσσεται κάθε καλὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὴν Πατρίδα.

Σᾶς εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἱερωθέντες ἐδώσαμεν ἱερὰν

ὀπόσχεσιν, ὅτι θὰ ἐργασθῶμεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὴν τὴν ὀπόσχεσιν καὶ τὴν Ἱερὰν ὀποχρέωσιν ὀφείλομεν νὰ τηρήσωμεν μέχρι τῆς τελευταίας ἡμῶν πνοῆς.

Ἰκετεύομεν τὸν Θεόν, ἵνα καταπέμψῃ ἡμῖν πνεῦμα ἀγάπης, πνεῦμα δικαιοσύνης, πνεῦμα ἐνότητος. Εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτὰς στηρίζεται ἡ ἀγία Ὁρθοδοξία μας, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν πρόοδον.

Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐχαριστῶ θερμότατα διὰ πᾶν ὅ,τι ἐπράξατε δι' ἡμᾶς κατ' αὐτὰς τὰς 15 ἡμέρας. Ἔστε δὲ βέβαιοι ὅτι οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὴν ἀγάπην, μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς περιεβάλετε. Χαιρετίζω τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα καὶ ἐν τῷ προσώπῳ Σας ὄλους τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὄλους τοὺς ἱερεῖς καὶ ὀλόκληρον τὸν λαόν σας, εὐχόμενος εἰς ὄλους ὕγειαν καὶ εὐτυχίαν.

Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα!»

Ἡ ἐμπνευσμένη καὶ μεστή ὕψηλῶν νοημάτων ἀντιφώνησις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας κ. Δωροθέου ἐνεποίησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν, συγκινήσασα μέχρι δακρύων τοὺς κατακλύσαντας τὸν ἱερὸν ναὸν πιστοὺς καὶ τοὺς παρισταμένους Σέρβους Ἀρχιερεῖς.

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΓΕΥΜΑ ΕΙΣ ΣΚΟΠΙΑ

Μετὰ τὴν Δοξολογίαν ἐδόθη δεξιῶσις εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον τῶν Σκοπίων, κατὰ τὴν ὁποίαν προσεφέρθησαν διάφορα δῶρα λαϊκῆς τέχνης εἰς τὸν Μακαριώτατον καὶ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας του.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Σκοπίων κ. Λάζαρος Κολισέβσκυ ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν τὴν Ἀντιπροσωπείαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀκολουθῶς παρετέθη γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ πλῆσιον τῶν Σκοπίων κείμενον ἐξοχικὸν κέντρον «Σάραϊ». Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ἀντηλλάγησαν πρόποσις. Ἡ πρόποσις τοῦ κληρικοῦ τῆς περιοχῆς κ. Ποπόβσκυ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε, Ἀγιώτατε, Σεβασμιώτατοι κ.κ. Ἀρχιερεῖς, ἀγαπητοὶ ἐπισκέπται,

Εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχῆς, διότι δύναμαι νὰ χαιρετήσω ἐν ὀνόματι τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁρθοδόξου Μακεδονικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου του τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τοὺς ὕψηλους ξένους τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὴν Αὐτοῦ Ἀγιότητα τὸν Πατριάρχην κ. Βικέντιον καὶ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας του, νὰ σᾶς ἀπευθύνω τὸ ὡς «εὐ παρέστητε», καὶ νὰ σᾶς εὐχηθῶ εὐχάριστον διαμονὴν εἰς τὰ Σκόπια.

Ἡμεῖς παρηκολουθήσαμεν, Μακαριώτατε, τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ ταξίδιον τῆς Ἀντιπροσωπείας μὲ ἀγάπην καὶ προσοχὴν, μὲ τὴν αὐτὴν ἀγάπην μὲ τὴν ὁποίαν παρηκολουθήσαμεν τὸ ταξίδιον τῆς Ἀντι-

προσωπείας μας, ἡ ὁποία ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγίαν Ἐκκλησίαν σας καὶ τὰ ἱστορικὰ σεμνεῖά σας ἐν Ἑλλάδι. Εἶχομεν βαθεῖαν συναίσθησιν καὶ πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἀπ' εὐθείας ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν δύο γειτονικῶν καὶ ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν θὰ δώσῃ θετικὰ καὶ γόνιμα ἀποτελέσματα, ταῦτα δὲ εἶναι ἡ διεύρυνσις τῶν φιλικῶν σχέσεων τόσοσιν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ἡγέται τῶν Κρατῶν μας ἔδειξαν μὲ τὰς ἀμοιβαίας των ἐπισκέψεις, ὅτι ἡ ὁδὸς τῆς εἰρήνης εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος. Τὴν ὁδὸν αὐτὴν τῆς εἰρήνης πρέπει νὰ ἀκολουθήσουν ἔτι περισσότερον οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι ἡ ἀποστολὴ τῆς εἶναι ἀποστολὴ εἰρήνης. Αὕτη ἀποτελεῖ ἐντολὴν τοῦ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς. Ἡμεῖς αἰσθανόμεθα ἰδιαιτέραν χαρὰν διότι μὲ τὴν ἀποκατασταθεῖσαν ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας παρέχεται συμβολὴ εἰς τὴν πραγματοποιήσασιν τοῦ ἰδανικοῦ αὐτοῦ, διὰ τὸ ὁποῖον ἀγωνίζεται ὀλόκληρος ἡ φιλελευθέρα ἀνθρωπότης. Διὰ τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ ἔδωκαν αἱματηρὰς θυσίας οἱ λαοὶ μας, διὰ τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ ἀγωνιζόμεθα ὄλοι ἡμεῖς.

Θέλομεν, Μακαριώτατε, νὰ ἔχητε τὸ αἶσθημα ὅτι, εὐρισκόμενοι ἐν μέσῳ ἡμῶν, εὐρίσκεσθε μεταξὺ εὐλικρινῶν φίλων. Μᾶς ἐνώνει ἡ κοινὴ σκέψις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης. Μᾶς ἐνώνει ἡ Ὁρθοδοξία, ἐπὶ τῶν θεμελιῶν τῆς ὁποίας ἡμεῖς ὀλοδομήσαμεν τὸν ἐθνικὸν καὶ Ἐκκλησιαστικὸν μας πολιτισμὸν καὶ τὴν παιδείαν μας.

Τὰ ἐλεύθερα Σκόπια σήμερον σᾶς χαιρετίζουν ὡς ἀγαπητοὺς ξένους. Ἡμεῖς μετὰ συμπαιθείας βλέπομεν τὴν Ἐκκλησίαν σας ὡς Ἑθνικὴν Ἐκκλησίαν, φρουρὸν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ τῶν συμφερόντων τῶν πιστῶν της διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀπόκτησιν πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἀγὼν αὐτὸς δεικνύει, ὅτι παρῆλθον οἱ χρόνοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς καταπίεσεως καὶ ὅτι ἕκαστος λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ ἐκεῖνο ποῦ ἀπαιτοῦν ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξιοπρέπεια, αἱ ὕψηλα ἀρχαὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ ἡ εἰρήνη. Τοῦτο δὲ εἶναι ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία, ἡ πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ εἰρηνικὴ καὶ καρποφόρος ἀμοιβαία ἐργασία, ἡ ὁποία ἐντὸς τῶν ὡς ἄνω πλαισίων θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος».

Εἰς τὸ τέλος τῆς προπόσεώς του ὁ αἰδ. κ. Νέστωρ Ποπόβσκυ ὕψωσε τὸ ποτήριον ὑπὲρ τῆς ὕγειας τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς ἀκολουθίας του καὶ «ὑπὲρ τῆς ἔτι μεγαλύτερας συσφίξεως καὶ διευρύνσεως τῶν φιλικῶν καὶ ἐγκαρδίων σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λαῶν μας, πρὸς γενικὴν συμβολὴν εἰς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εἰρηνικὴν συνπάρεσιν τῶν λαῶν καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ὕψηλῶν ἰδανικῶν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς ἀδελφικῆς κατανοήσεως καὶ συνεργασίας ἐπ' ἀγαθῷ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν λαῶν μας».

Ὁ Μακαριώτατος κ. Δωρόθεος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Αἰδεσιμώτατε,

Αἰσθάνομαι μεγάλην χαρὰν διότι εὐρίσκομαι μετὰ τῆς Ἀκολουθίας μου ἐντὸς τόσον φιλικῆς ἀτμοσφαιρας, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησαν αἱ ἐγκάρδιοί σας ἐκδηλώσεις ἀγάπης καὶ συμπαθείας πρὸς τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἦλθομεν εἰς τὴν ὠραίαν χώραν σας ὡς προσκεκλημένοι τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Βικεντίου, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ, διὰ νὰ διευρύνωμεν ἔτι περισσότερο τὸν ἀρχαῖον ἐπισταμένους στενοὺς δεσμοὺς φιλίας καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν δύο ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν μας καὶ διὰ νὰ ἀνταλλάξωμεν ἐν πνεύματι ἐγκαρδιότητος καὶ εὐκωρυίας τὰς ἀπόψεις ἐπὶ σπουδαιωτάτων γενικῆς φύσεως ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων προέχει τὸ ζήτημα τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἀυτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πρὸς τελεσφοροτέραν ἀξιοποίησιν τῶν ἀνεκτιμῆτων θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ ἐποχὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν, εἶναι πλήρης μεγάλων ἀντιθέσεων καὶ συγκρούσεων. Ἡ ἀνθρωπότης διέρχεται βαθεῖαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν κρίσιν καὶ ἀναζητεῖ ἐναγωνίως τὴν λύτρωσιν τῆς. Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἔχουν ἱερὸν καθήκον νὰ τρέξουν εἰς βοήθειαν τῆς ἀγωνιώσης ἀνθρωπότητος, διότι κατέχουν τὴν δύναμιν ἐκείνην, ἣ ὁποία δύναται νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ καὶ λέγεται Ὁρθοδοξία. Ἡ λυτρωτικὴ δύναμις τῆς Ὁρθοδοξίας ἐγκείται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι πνεῦμα ἐλευθερίας, πνεῦμα δικαιοσύνης, πνεῦμα ἀγάπης, πνεῦμα θυσίας, πνεῦμα φιλανθρωπίας, πνεῦμα εἰρήνης, πνεῦμα αἰσιοδοξίας, πνεῦμα χαρᾶς, πνεῦμα ὠραιότητος. Ἐχομεν ὑπερτατον καθήκον ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι καὶ κατὰ πρῶτον λόγον ἡμεῖς οἱ κληρικοί, νὰ ἀξιοποιήσωμεν τὴν δύναμιν αὐτήν, διὰ τὸ καλὸν τῶν Λαῶν μας καὶ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Τοῦτο δὲ θὰ ἐπιτευχθῆ ἴσως ἂν αἱ ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι πραγματοποιήσουν μεταξὺ τῶν ὅσων τὸ δυνατόν στενωτέρας σχέσεις καὶ ἀποτελέσουν ἓνα ἀρραγῆ πνευματικὸν συνασπισμὸν.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν πραγματικὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν συσπείρωσιν τῶν Ὁρθοδόξων δυνάμεων εἶναι ἡ ὑπαρξίς ἀδυστήρας πειθαρχίας καὶ ὑπακοῆς εἰς τὴν Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν καὶ ἡ πάση θυσίᾳ διαφύλαξις τῆς ἐνότητος ἐντὸς τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Οἱ διαταράσσοντες τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐνοχοὶ ἐνώπιον αὐτῆς, σχίζουσιν τὸν ἀρραφον χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἐπεχείρησαν οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ σχισματικοί. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τονίζει ὅτι «πάντων ὀλεθριώτερον τὸ διασπᾶν τὴν Ἐκκλησίαν» καὶ ὅτι «τὸ τὴν Ἐκκλησίαν σχίσαι οὐκ ἔλαττον ἐστὶ κακὸν τοῦ ἐμπεσεῖν εἰς αἵρεσιν».

Φιλόχριστοὶ ἱερεῖς, πυκνώσατε τὰς τάξεις σας, συσπειρωθῆτε περὶ τὸν ἄξιον Πατριάρχην σας κ.

Βικέντιον καὶ τὴν σεπτὴν Ἱεραρχίαν σας, ἐργασθῆτε μὲ πίστιν καὶ μὲ ἐνθουσιασμὸν διὰ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Σὰς εὐχομαι μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου πλουσίαν τὴν ἐξ ὕψους ἐνίσχυσιν διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀποστολῆς, πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Μᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ πάλιν εὐχαριστῶ διὰ τοὺς ὠραίους λόγους σας καὶ ὑψώνω τὸ ποτήριον αὐτὸ ὑπὲρ τῆς υἡείας τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου κ. Βικεντίου, τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ κλήρου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας».

Μετὰ ταῦτα ἠγέρθη ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Βικέντιος, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Τὸ ἐπίσημον ταξίδιον ἔληξε. Ἐπιτρέπατέ μοι νὰ ἀπευθῶνω πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὴν ἀκολουθίαν Σας ὀλίγας λέξεις ὄχι ἐπισήμως, νὰ ἀπευθῶνω ὀλίγας λέξεις ὡς ἀνθρωπος πρὸς ἀνθρωπον. Ὅλοι κατεβάλομεν προσπάθειαν νὰ Σὰς ὑποδεχθῶμεν, ὅπως μᾶς ὑπεδέχθητε καὶ σεῖς. Σὰς ἐγνωρίσαμεν ποῖοι εἰσθε εἰς τὸν οἶκόν σας καὶ ἀπεκομίσαμεν τὰς καλύτερας ἐντυπώσεις. Καὶ σεῖς εἶχατε τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσετε ποῖοι εἴμεθα εἰς τὸν οἶκόν μας. Εἶδετε διαφόρους ἀνθρώπους καὶ δύνασθε νὰ ἐξαγάγητε συμπεράσματα περὶ αὐτῶν. Ἡμεῖς ἐξηγάγομεν ἀγαθότατα συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾷ εἰς ὑμᾶς. Σὰς παρακαλοῦμεν νὰ ἀποκομίσητε καλὰς ἐντυπώσεις. Σὰς παρακαλῶ νὰ μᾶς συγχωρήσετε, ἂν ὅλα δὲν ἦσαν ὅπως τὰ προεβλέψαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ σεῖς. Δὲν μᾶς ἔλειψε διόλου ἡ καλὴ θέλησις, ἀλλὰ μόνον ἡ δυνατότης. Μὲ τὴν ἐπίσκεψιν Σας αὐτὴν ἐθέσαμεν θεμέλιον εἰς τὴν μόνιμον φιλίαν μας.

Εὐχόμενος εἰς Ὑμᾶς καλὸν ταξίδιον καὶ πᾶν ἀγαθόν, ὑψώνω τὸ ποτήριον πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου Δωροθέου καὶ τῆς Ἀκολουθίας του.

Ζήτω ἡ Ἑλληνογιουγκοσλαβικὴ φιλία!»

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Εὐχαριστῶ θερμῶς τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα καὶ δηλῶ ὅτι ἠσθάνθη, ὅτι κατὰ τὰς ἐπαφὰς μας ὑπῆρχεν, ἐκτὸς τῆς ἐπισημότητος, πολλὴ ἀγάπη. Ἐλπίζω ὅτι μὲ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν θὰ συσφιγχθοῦν ἔτι περισσότερο αἱ στεναὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν λαῶν μας. Αἱ ἡμέραι αὐταὶ θὰ μᾶς μείνουν ἀλησμόνητοι. Πάντοτε θὰ ἐνθυμώμεθα τὸ ταξίδιον αὐτὸ καὶ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν. Ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὰς δαφιλεῖς περιποιήσεις τόσον ἐκ μέρους τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ σας καὶ τῆς Κυβερνησεώς σας.

Ζήτω ἡ Ἑλληνογιουγκοσλαβικὴ συμμαχία!»

Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἐπίσκεψις ἀρχαίου ἱεροῦ ναοῦ ἐν Σκοπίοις, τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος καὶ ἔχοντος τέμπλον σπανίας ξυλογλυπτικῆς τέχνης.

Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τῶν Σκοπίων ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος συνώψισεν ὡς ἐξῆς τὰς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν Γιουγκοσλαβίαν πρὸς τὸ Γιουγκοσλαβικὸν Πρακτορεῖον Εἰδήσεων «Γιούγκοπρες»:

«Αἱ ἐντυπώσεις μας εἶναι ἐξαιρετικοί. Ἐπεσκέφθημεν μετὰ τῆς Ἀκολουθίας μας πολλὰ μέρη τῆς ὠραίας χώρας σας, ἡ ὁποία ἔχει πλοῦτον καὶ πολιτισμόν. Ἡ γῆ σας εἶναι εὐφορος καὶ ἡμερος. Καὶ οἱ ἄνθρωποι προσηνεῖς καὶ γλυκομίλητοι.

Ὁ λαὸς ἀγαπᾷ τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, πάντοτε ὑπῆρξε λευτῆς καὶ διάκονος τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἔθνους. Καὶ ὁ τόπος ὁδηγεῖται ἰσχυρῶς πρὸς τὴν πρόοδον. Εὐχόμεθα δὲ ὀλοφύχως ὑπὲρ τῆς ἔτι μεγαλυτέρας εὐτυχίας καὶ εὐημερίας τοῦ φίλου Γιουγκοσλαβικοῦ λαοῦ.

Ἐπαφαί, ὅπως ἡ ἐπιτευχθεῖσα μὲ τὴν ἀδελφὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, προάγουν τὴν ἐν Χριστῷ ἐνότητα καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Καὶ ὁδηγοῦν εἰς βαθυτέραν συνεννόησιν».

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Ἐπὶ τῇ λήξει τῆς ἐπισκέψεως ἐξεδόθη τὸ ἀκόλουθον ἐπίσημον ἀνακοινωθέν:

«Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεον ἐπὶ κεφαλῆς, ἐπεσκέφθη ἐπισήμως, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου, τὴν Ὁρθό-

δοξον Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας, παραμείνασα εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ἀπὸ τῆς 4ης μέχρι τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1956.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ παραμονῆς τῆς ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεσκέφθη τὴν Α. Ε. τὸν Πρόεδρον τῆς Γιουγκοσλαβίας κ. Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο, Ἐκκλησιαστικὰ καὶ Κρατικὰ ἰδρύματα καὶ ἱστορικὰς Μονὰς.

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν εὖρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ συζητήσουν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν καὶ νὰ ἀνταλλάξουν γνώμας ἐπὶ τῶν γενικῆς φύσεως ζητημάτων τῶν ἐνδιαφερόντων τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Κατὰ τὰς ἐν λόγῳ συνομιλίας, αἰτινες διεξήχθησαν εἰς ἀτμόσφαιραν ἐγκαρδιότητος καὶ εἰλικρινείας, διεπιστώθη πλήρης ταυτότης ἀντιλήψεων, ὡς καὶ ἀγάπης πρὸς ὅλας τὰς ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι πεπεισμένοι ὅτι αἱ τοιαῦται συναντήσεις ὁδηγοῦν εἰς ἔτι στενωτέραν σύσφιγξιν τῶν ὑφισταμένων δεσμῶν μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐν προκειμένῳ δὲ καὶ εἰς τὴν ὁμοίαν τοιαύτην μεταξὺ τῶν δύο φίλων καὶ συμμάχων λαῶν, Γιουγκοσλαβικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ».

Ἡ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ

Τὴν 19ην Σεπτεμβρίου καὶ περὶ ὥραν 16.30', ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνεχώρησε σιδηροδρομικῶς διὰ τὰς Ἀθήνας, προπεμφθεῖσα εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Σκοπίων ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου καὶ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Στράζιλ Γκίγκωφ, τῶν Ὑπουργῶν κ. κ. Ναοῦμ Ναουμόβσκυ καὶ Βάσιλ Γιάργκωφ, τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου τῶν Ὁρθοδόξων Ἱερέων Γιουγκοσλαβίας πρωθιερέως κ. Μίλαν Σμίλιανιτς, τοῦ ἐν Σκοπίοις Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Μαρκαντωνάτου καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων. Ἀπὸ τῶν Σκοπίων μέχρι τῆς ἀφίξεως εἰς Γευγελῆν ἡ Ἀντιπροσωπεῖα διέμενεν εἰς τὸ ὄχημα, τὸ ὁποῖον ἡ Γιουγκοσλαβικὴ Κυβέρνησις εἶχε θέσει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Βικεντίου. Ψάλλονται θρησκευτικοὶ ὕμνοι ὑπὸ τῶν Σέρβων καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ ἐθνικοὶ ὕμνοι τῶν δύο λαῶν, διότι πλησιάζει ὁ χωρισμός. Ὁ ἀποχαιρετισμὸς ὑπῆρξε λίαν συγκινητικὸς. Ὄταν ἡ ἀμαξοστοιχία ἐφθασεν εἰς

τὴν Γευγελῆν, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Βικέντιος, ὁ γέρον Μητροπολίτης Σεραγέβου κ. Νεκτάριος, οἱ Σεβ. Ἐπίσκοποι Βανάτου κ. Βησσαρίων καὶ Ζίτσης κ. Γερμανός, ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Μίλογε Ντίλπαριτς, ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Ντόνε Ἰλιγέβσκυ, ὁ ἱερεὺς τῶν Σκοπίων Νέστωρ Ποπόβσκυ καὶ ὁ συνοδὸς ἰατρός κατῆλθον τοῦ τραίνου καὶ ἀνέμενον ἔξωθεν τοῦ φέροντος τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τὴν ἀκολουθίαν του ὀχήματος μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἀμαξοστοιχίας διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὄταν δὲ ἀνεχώρησεν ἡ ἀμαξοστοιχία ἐχαίρετον καὶ ἠῤῥοντο «Καλὸν ταξίδιον».

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΝ ΤΙΤΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ κ. ΒΙΚΕΝΤΙΟΝ

Ἐκ Γευγελῆς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπέστειλεν εὐχαριστήρια τηλεγραφήματα πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Γιουγκοσλαβίας στρατάρχην Τίτο καὶ τὸν Πατριάρχην κ. Βικέντιον.

Τὸ κείμενον τοῦ τηλεγραφήματος πρὸς τὸν Πρόεδρον Τίτο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐγκαταλείποντες τὸ φιλόξενον ἔδαφος τῆς φίλης καὶ συμμάχου Γιουγκοσλαβίας, αἰσθανόμεθα ἐπιτακτικὸν καθήκον νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς Ὑμᾶς τὴν βαθεῖαν ἐγνωμοσύνην μας διὰ τὴν τόσο ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν, ἧς ἐτόχομεν καθ' ἄλλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μας εἰς τὴν ὠραίαν χώραν Σας, καὶ τὴν δαφίλειαν τῶν περιποιήσεων, ὧν ἐτόχομεν παντοῦ ὅπου μετέβημεν.

Ἀναχωροῦμεν πεπεισμένοι ὅτι τὸ αἶσθημα τῆς φιλίας τῶν δύο λαῶν μας εἶναι βαθέως ἐρριζωμένον εἰς τὰς καρδίας των καὶ εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς, ὅπως ὑπὸ τὴν φωτεινὴν καθοδήγησίν Σας ἡ φίλη καὶ σύμμαχος Γιουγκοσλαβία ἔχη πάντοτε ἡμέρας εὐτυχίας».

Τὸ κείμενον τοῦ τηλεγραφήματος πρὸς τὸν Πατριάρχην κ. Βικέντιον ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν προσφιλῆ μας γενέτειραν, αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκδηλώσωμεν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τόσο πρὸς τὴν Ἀγιότητά Σας, ὅσον καὶ πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν καὶ σύμπαντα τὸν κληρὸν καὶ τὸν εὐσεβῆ λαὸν Σας τὴν βαθυτάτην μας ἐγνωμοσύνην, διὰ τὴν ὄντως ἀδελφικὴν ὑποδοχὴν καὶ φιλοξενίαν, ἧς ἔτυχεν ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ συνάντησίς μας αὐτῇ καὶ αἱ τόσο ἐγκάρδιοι συνομιλίας μας περὶ τῶν ζητημάτων τῶν Ἐκκλησιῶν μας εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ σημειώσωσιν ἱστορικὴν καμπὴν ὅχι μόνον διὰ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καθόλου Ὁρθόδοξίαν».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, 20ῆν Σεπτεμβρίου, ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ ἀκολουθία του ἀφίκοντο εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ ὥραν 11 π.μ.

Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Λαρίσης ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς οἱ Σεβ. Μητροπολιταὶ Φλωρίνης κ. Βασίλειος, Θήρας κ. Γεώργιος, οἱ Θεοφίλ. Ἐπίσκοποι Εὐρίπου κ. Ἀλέξιος καὶ Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνός, ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Συγκοινωνιῶν κ. Χρυσόστομος Καραπιτέρης, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ἐν Ἀθήναις Γιουγκοσλαβικῆς Πρεσβείας κ. Σέλιτς, ἀρκετοὶ κληρικοὶ καὶ πλῆθος λαοῦ. Τμῆμα δὲ Στρατοῦ ἀπέδωκε τὰς κεκανονισμένας τιμὰς.

Αἱ ἐκ τοῦ ταξιδίου ἐντυπώσεις τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου

Ἄμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ ὁ Μακαριώτατος προέβη εἰς δηλώσεις ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ἐκκλη-

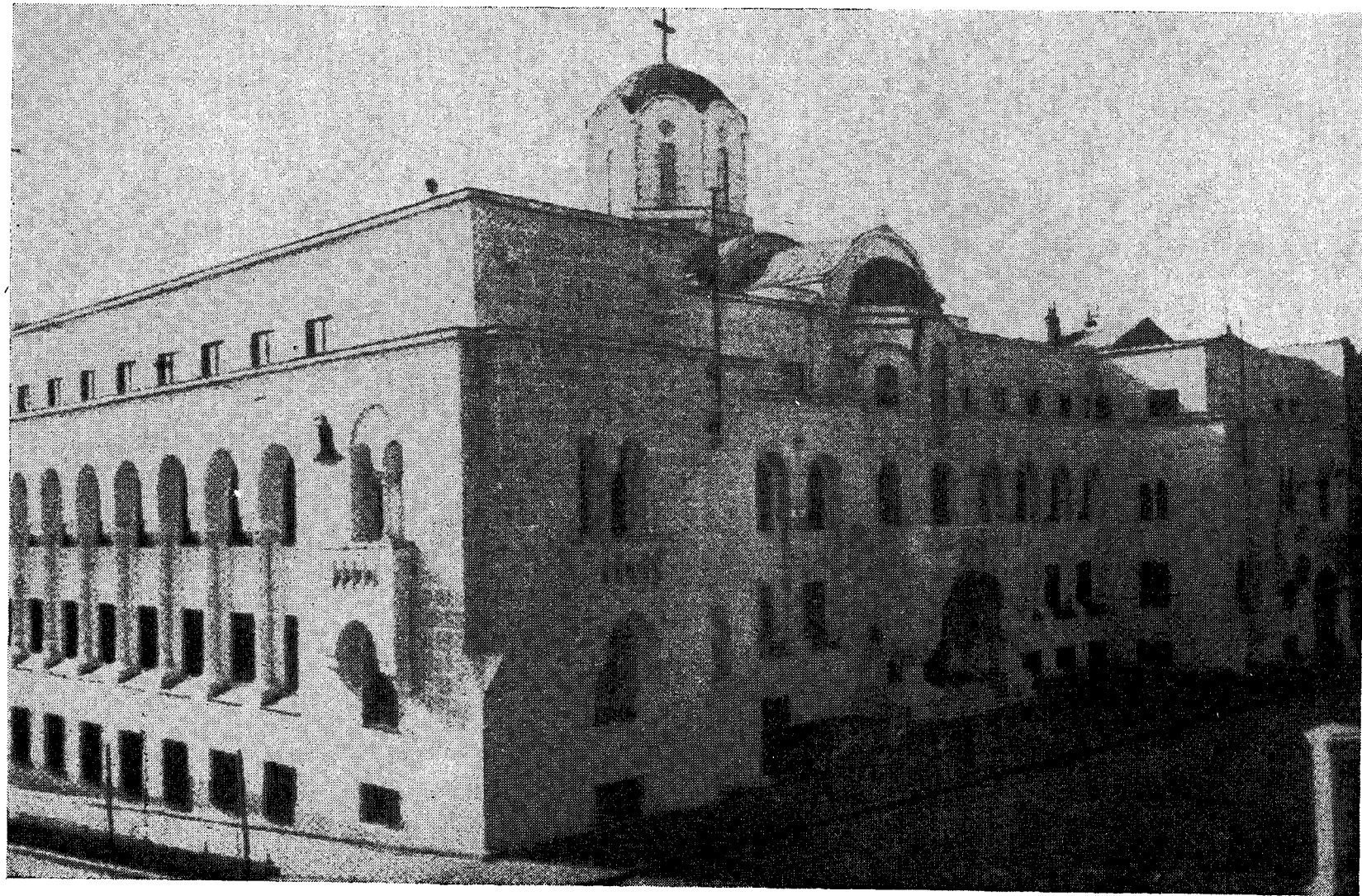
σιαστικῆς Ἀντιπροσωπεῖας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν οὕτως:

«Ἐπιθυμῶ νὰ ἐπαναλάβω, ὅτι αἱ ἐντυπώσεις μου ἐκ τοῦ ταξιδίου μου εἰς Γιουγκοσλαβίαν εἶναι ἐξαίρετοι. Αἱ ἐπιδαφιλευθεῖσαι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀντιπροσωπεῖαν περιποιήσεις καὶ τιμαὶ ὑπῆρξαν ἄνευ προηγουμένου. Συνηγήσαμεν πανταχοῦ καὶ Ὁρθόδοξον συναίσθημα καὶ θερμὸν φιλελληνισμόν, ἐκδηλούμενον παντοιοτρόπως. Περιωδύσαμεν ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν εὐφορον καὶ κατάφυτον χώραν, ἐπισκεφθέντες ἱστορικὰ μνημεῖα, ἱερὸν ναοὺς, ἱερὰς Μονὰς, προσκνήματα, ἀρχαιολογικοὺς χώρους καὶ σπουδαῖα βιομηχανικὰ κέντρα. Εἶναι ἐκδηλὸς ὁ ἐντονος παλμὸς τῆς προόδου καὶ τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς χώρας. Ἐτελέσαμεν μνημόσνον τοῦ ἥρωος τῆς ἐλευθερίας μας Ρήγα Φεραίου ἐντὸς τοῦ Φρουρίου, ἔνθα εὗρε μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐπίσης μνημόσνον τῶν ἡρωϊκῶν μας νεκρῶν εἰς τὸ Πιρότ, συμμετεχουσῶν ἐκδηλωτικώτατα τῶν Γιουγκοσλαβικῶν Ἀρχῶν.

Ὁ Στρατάρχης Τίτο ἐξεδήλωσε πρὸς ἡμᾶς ἰδιαιτέραν ὄλως καὶ λίαν τιμητικὴν εὐνοίαν. Ἀποχαιρετῶν δὲ ἡμᾶς εἶπεν ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Σᾶς παρακαλῶ ὅπως διαβιβάσητε τοὺς πολλοὺς χαιρετισμοὺς μου εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν».

Μέχρι Γενγελῆς συνώδευσε ἡμᾶς ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης μετὰ τριῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Ὁρησκευμάτων Βελιγραδίου κ. Ντίλπαριτς. Κατὰ δὲ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχωρισμοῦ μας εἰς Γενγελῆν, εἰς ἀτμόσφαιραν ἀπολύτου ἐγκαρδιότητος, ἐψάλαμεν τοὺς Ἐθνικοὺς Ὑμνοὺς τῶν δύο Κρατῶν.

Εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι ἡ φιλία τῶν δύο λαῶν μας εἶναι ἀδιατάρακτος, στηριζομένη εἰς ἀμοιβαῖα αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως, αἱ δὲ μετὰ τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας σχέσεις κατέστησαν πλέον ἢ ἀδελφικαί».

Τὸ Πατριαρχικὸν Μέγαρον Σερβίας, εἰς ἃ ἐφιλοξενήθη ἡ ὑπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον Ἑλληνικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀποστολή.